

ΠΑΝΑΘΗ- ΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

Νικόλαος Μακιαβέλης και τὰ ἔργα αὐτοῦ.

ΓΚΑΙΤΕ

Σιμά σου — ποίημα μετάφρ. Μ. Μαλακάση.

ΒΥΡΩΝ

Ἐνθύμηση — ποίημα μετάφρ. Μ. Μαλακάση.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Τρισεύγενη — δράμα — ἀπόσπασμα.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ

Πῶς ἐνεδύοντο αἱ ἀτθίδες δέσποιναι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πεισιστράτου.

CAMILLE BELLAIGUE

Μάγνερβερ — μετάφρασις Χρ. Θ. Λαγαλέξη.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ἡ Φόνισσα — μυθιστόρημα — συνέχεια.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Καΐρου — Περικλῆς Τσιριγώτης.

ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ

Δόγοι καὶ ἀντίλογοι.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Φιλολογία. — Ἱστορία. — Μουσική. — Πινάκιδες. — Διάφορα. —
Εἰκόνες : Εἰς τὴν Ἑρμῶν ἐλαιογραφία Π. Τσιριγώτη — ἐκ-
τός τοῦ κειμένου. — Ἡ πριγκίπισσα Ἀλίκη τοῦ Βάττεμβεργ. — Ὁ
ἄνδριάς τοῦ Διάκου ἐν Λαμίας. — Ὁ πρίγκηψ Ἀνδρέας τῆς Ἑλλά-
δος. — Μάγνερβερ. — Περικλῆς Τσιριγώτης. — Ἡ κυρία Ν. Φωκά.

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΕΤΧΟΣ 63

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25
 δι' έξ μην. „ 13
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
 δι' έξ μην. „ 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Έκαστον έτος των «Παναθηναίων» αποτελούν δύο όγκοι και πλουσίως εικονογραφημένοι τόμοι
 ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελώς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30 } ελεύθεροι ταχ. τελών
 Απλώς „ „ 28
 Χαρτόδετοι „ „ 25
 Έν τῷ εσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὗται εισδραχμαί.

— Πᾶσα αἰτισίς πρὸς ἐγγραφὴν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
 ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.
 πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ
 Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Φιλελλήνων 18, Ἀθήνας.
 ἢ πρὸς τὴν
 ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΑΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

Ὁ ἐγγράφων 3 συνδρομητὰς καὶ συναποστέλλον τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς των
 λαμβάνει τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ἐπὶ ἓν έτος δωρεάν.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ἑλὴν τὴν Ρωσσίαν δ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
 Οδὸς rue Pouschkin № 70.

LA FRANCE ÉTRANGÈRE

ET COLONIALE

GRAND JOURNAL MENSUEL ILLUSTRÉ

Le seul résumant d'une façon pratique tous les
 renseignements

étrangers utiles aux Français et tous

les renseignements français utiles aux étrangers

LE JOURNAL UNIVERSEL LE MEILLEUR
 MARCHÉ

8 Francs par an pour le monde entier

Spécimen contre 25 centimes

12, Rue du Helder Puscas, - 9°

Le «FranceÉtrangère», demande RAPTOUT des ré-
 dacteurs, des correspondants et des courtiers.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΚΟΝΔΥΛΟΦΟΡΟΙ

STYLOGRAPH & FOUNTAIN PENS

Έκομίσθη μεγάλη συλλογή Ἀμερικα-
 νικῶν κονδυλοφόρων, εἰς διαφόρους ποιό-
 τητας, διὰ τῶν ὁποίων ἀπαξ πληρου-
 μένων γράφονται 2,000 λέξεις.

Αἱ τῆς συνήθους ποιότητος με πένναν,
 τιμῶνται ἀπὸ 1 μέχρι 3 δραχμῶν ἑκα-
 στος, συνιστῶνται δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς
 κ. κ. σπουδαστάς, διότι ἀντικαθίσταται ἡ
 πέννα καὶ οὕτω καθίστανται διαρκεῖς.

Οἱ τῆς καλητέρας ποιότητος ἔχουσι
 πένναν χρυσὴν, ἥς ἡ αἰχμὴ προστατεύε-
 ται ὑπὸ ἀδάμαντος τιμῶνται δὲ ἀπὸ 20
 μέχρι 50 δραχμῶν ἑκαστος.

Πάλλης καὶ Κοτζίᾶς

Χαρτοπῶλαι, ὁδὸς Ἑρμοῦ

ΔΩΡΕΑΝ

Εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» δίδεται
 τὸ νέον μας περιοδικὸν

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ»

τοῦ ὁποίου ἡ ἐτησίᾳ ἐγγραφὴ εἶνε 7 δρ. ἐν Ἑλλάδι καὶ 8 φρ.
 εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Οὕτω ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ὑποβιβάζε-
 ται κατὰ 7 δραχ. καὶ 8 φρ. ἥτοι εἰς δρ. 18 καὶ φρ. 17 μόνον.

Αἱ ἐγγραφαὶ λογίζονται ἀρχόμε-
 ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Ἀ-
 πριλίου.
 Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
 φονται.
 Ἐν τεύχος ἀποστέλλεται δωρεάν
 ὡς δέξιμα.
 Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον, τοῦ
 ὁποίου ἀποστέλλονται εἰς τὸ γρά-
 φειον δύο ἀντίτυπα.

Bibliothèque Wilberg

LEIH BIBLIOTHEK

CIRCULATING LIBRARY

CABINET DE LECTURE

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΟΔ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΡ. 8

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΑΘΗΝΑΙ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΑΜΟΥ & ΣΑΣ

Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

Κ. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ

ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

Λεωφόρος Πανεπιστημίου 4.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ

Ἀνδρῶν καὶ Κυριῶν

ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ὁδὸς Σταδίου 41.

Δ. ΣΟΥΛΤΑΤΟΣ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑ

Ἀθῆναι ὁδὸς Σταδίου 28

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΛΕΤΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

ΤΑΠΗΤΕΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ίδρυθεῖσα τῷ 1894.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

18. — Ὁδὸς Φιλελλήνων — 18.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ — ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ — ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΤΙ ΔΡ. 4.

20 ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΑ

ΟΡΙΜΑΒΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

ΜΕΓΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ποικέλων μεταξωτῶν ὑφασμάτων ἑλληνικῆς βιομηχανίας,
κατασκευῆς καὶ συστήματος.

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ

Βραβευθέντων διὰ τοῦ Α'. Χρυσοῦ Βραβείου ἐν τῇ Παγκοσμίῳ ἐκθέσει τῶν Παρισίων 1900, τιμητικοῦ διπλώματος (ἀνωτέρου τοῦ χρυσοῦ) τῆς ἐκθέσεως τοῦ Σικάγου καὶ τῆς ἐκθέσεως Βουκουρεστίου καὶ δι' 20 ἄλλων βραβείων καὶ διπλωμάτων διαφόρων ἐκθέσεων ὡς καὶ 10 Βασιλικῶν τίτλων.

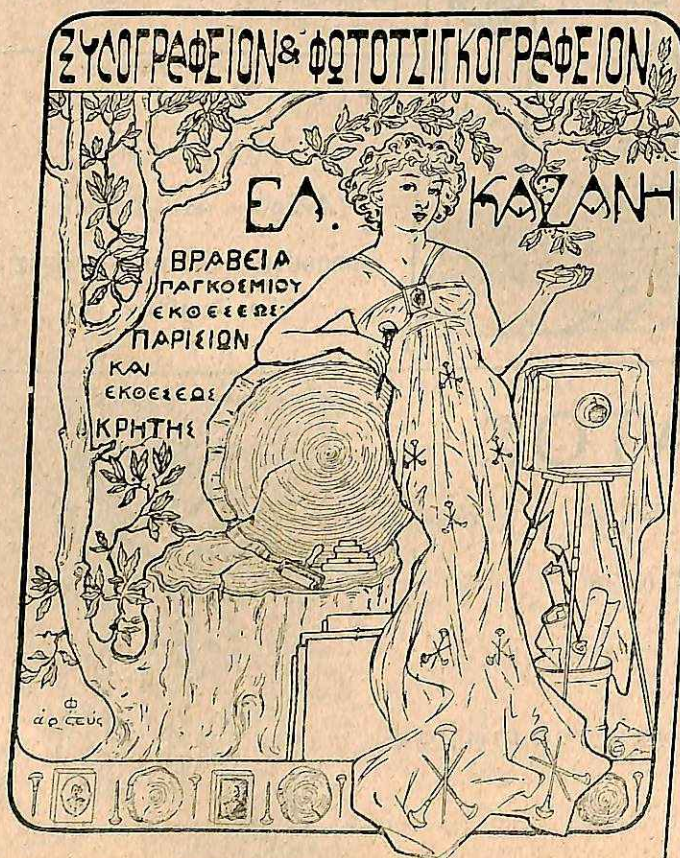
ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡ. 9

ΑΜΟΙΒΗ 50.000

Ἔνεκα τῆς καταπληκτικῆς τελειότητος τῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων μας ὑπερβαίνοντων τὰ Εὐρωπαϊκὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν στερεότητα καὶ τελειότητα ἐργασίας πολλοὶ κακόβουλοι διαδίδουν μετ' ἐπιτάσεως, ὅτι ἐν τῷ καταστήματι μας πωλοῦνται Εὐρωπαϊκὰ, τὰ ὁποῖα ὡς γνωστὸν δὲν εἶνε καθαρὰ μέταξα καὶ ἐπομένως φθείρονται ἀποτόμως.

Ὁ δυνάμενος ν' ἀνακαλύψῃ ἔστω καὶ μίαν κλωστήν χόρτου ἐντὸς τῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων μας καθὼς καὶ Εὐρωπαϊκὰ μεταξωτὰ ἐντὸς τοῦ καταστήματός μας θὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβὴν **50.000** δραχμῶν.

ΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ ΔΙ' ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗΣ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΟΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ & ΘΑΛΑΜΟΣΤΟΛΙΣΕΩΣ

ΡΟΔΟΛΦΟΥ ΒΑΒΕΚ

Ὁδὸς Σόλωνος 11 Ἀθῆναι

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΕΝ-
ΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΩΝ

ΣΧΕΔΙΑ, ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΗΣΙΝ

Καλαϊοθηδία = Κοιμήσεως = Στερεότητος

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΓΓΑΝΟΥ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Πλατεῖα Ἀγίων Θεοδώρων
Ἀθῆναι.

*
Ὅλα τὰ εἶδη χαρτοῦ τυπογραφικοῦ
πρωτοκόλλων, γραφῆς κλπ.

Τιμαὶ ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

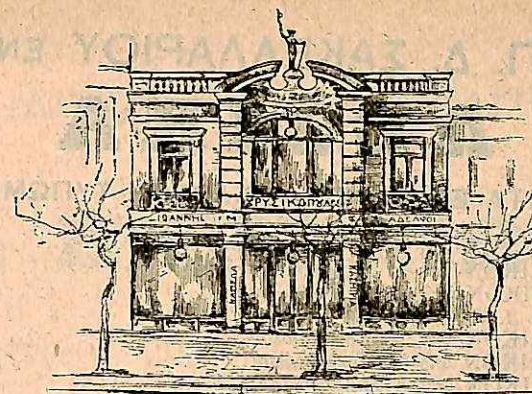
Ο ΤΙ ΝΕΟΝ

ΚΑΙ ΩΡΑΙΟΝ

Δ' ΑΝΔΡΑΣ

ΣΤΟΥ

ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΟΝ

ΚΑΙ

ΕΥΘΗΝΟΤΕΡΟΝ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἑρμοῦ.

Φωτογραφίαι παντὸς εἶδους

Μεγεθύνσεις χρωματίζονται μὲ παστέλ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ'

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ κτλ.

Ἀνώτατα βραβεῖα καὶ διπλώματα τιμῆς εἰς τὰς δια-
φόρους Ἐκθέσεις οἰκονομῶν δὲ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθέ-
σιν τοῦ 1900 τῶν Παρισίων λαβόντες δύο Μεγὰ
Βραβεῖα (Grand prix).

ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ

Ὑπουργοὶ καὶ τμηματάρχαι καὶ πάντες οἱ
τοῦ δημοσίου καὶ εταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑπάλ-
ληλοι, μὴ φοβῆσθε, δὲν πρόκειται νὰ πάρετε
τὰ παπούτσια στὸ χερί ἀπὸ τοὺς προϊσταμέ-
νους σας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῶν ὑποδημά-
των τοῦ κ. **Σκαρδιάκου** τῶν ὁποίων ἡ τελειό-
της ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ ἐργασίας καὶ
στερεότητος εἶνε τοιαύτη, ὥστε οἱ φιλόκαλοι πε-
λάται του, λυπούμενοι νὰ ποδοπατήσουν ἀρι-
στοτεργήματα τῆς τέχνης, τὰ κρατοῦν ἐπὶ πολὺ
εἰς τὰς χεῖράς των θαυμάζοντες αὐτὰ. Νομίζετε,
ὅτι εἶναι ὑπερβολή; Περάστε ἀπὸ τὸ ὑποδημα-
τοποιεῖον του καὶ θὰ βεβαιωθῇτε.

Εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν **Προαστείου ἀρ. 10.**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.
— Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν ἐπιταγῶν, χρυσοῦ,
ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων
ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Λογαριασμοὶ τρε-
χόμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3 1/2	ἔτησις,	ἀπόδοσις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν,
4	"	μετὰ ἓνα μῆνα.
4 1/2	"	" τρεῖς μῆνας.
5	"	" ἕξ μῆνας.
5 1/2	"	" ἔν ἔτος καὶ πλέον.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πόλῳσις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δό-
σεις, μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς
τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ
ἐπὶ ἀπλῇ μεσίτει.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Προμήθεια παντὸς εἶδους
ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέροντος ὅρους, με-
τρητοῖς καὶ ἐπὶ προθεσίμῃ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΑΠΟΘΗΚΑΙ. Ἐμπορεύματα ἐν παρακαταθήκῃ.

Δειγματολόγιον.

ΔΕΡΜΑΤΑ Βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

17. Ὁδὸς Νομισματοκοπείου καὶ Πραξέδους 16.

Ἐναντὶ Τραπεζίου Ναυτικῶν Γονί.

Εἰδικὸς ἄνευ τιμῆς χαρτοῦ πρώτης εἰδος διὰ ἑμπορὶα καταστήματα εἰς ῥό-
λους καὶ φύλλα διὰ παντοπωλεῖα στέγασα ἐγγύρια ἄνω τῶν εἰδῶν διὰ καπνοπώλας
ἢ διὰ εἶδη καπνοῦ ἐγγύρια καὶ ἐξωτερικὰ διὰ Κῦρα ἅπαντα τὰ εἶδη χαρτονίων.
Ἄνευ τιμῆς ἐξωτερικῆς.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ

Γ. Ι. ΡΑΖΗ

Ἀθῆναι — ὁδὸς Σταδίου — Ἀρσάκειον

Ἀγορά, Πόλης, Ἀναλλαγή.

TIMBRES - POSTE USÉS

G. I. RASIS

Athènes, Rue Stadiou, Arsakion

ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΚΑΙ ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙ' ΟΚΤΩ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 60

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	υπό Α. Δ. Σακελλαρίου	Τόμος 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ε. Δ. Τσακαλώτου		» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ε. Δ. Τσακαλώτου		» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Δ. Ι. Ολυμπίου		» 360	» 9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ν. Κοντοπούλου		» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ν. Κοντοπούλου		» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ι. Πεοβάνογλου		» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ι. Πεοβάνογλου		» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Α. Ν. Γιάνναρη		» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ρ. Ρουσοπούλου		» 1080	» 12

Ευρίσκονται εν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΟΣ

Ὁδὸς Νομισματοκοπείου 7.

ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΝΩΣΤΟΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΜΨΟΤΗΤΑ

Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

56 — Ὁδὸς Σταδίου — 56

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

N. CONSTANTINIDES

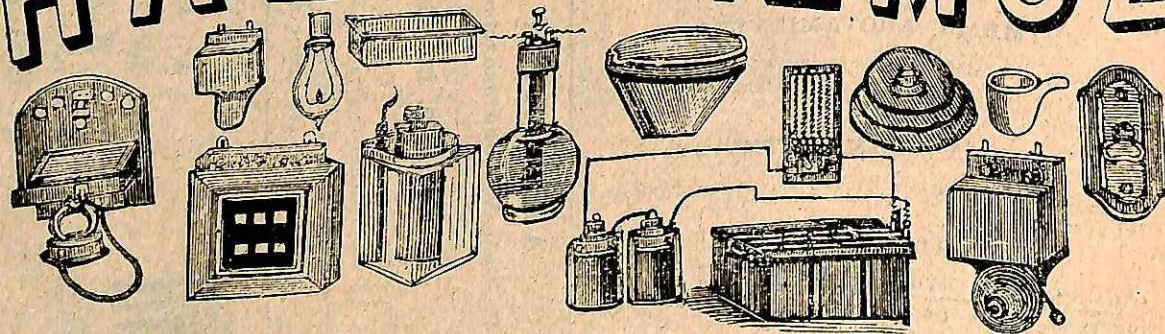
MARCHAND-TAILLEUR

56 — Rue de Stade — 56

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIERE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

Γ. ΚΑΖΑΓΛΗ

παρὰ τῇ πλατείᾳ Λαυρίου

Κατασκευὴ κινητῶν Λαμπτήρων ἀσετιλίνης, ἀποθήκη ἀνδρακασβεστίου, κατασκευὴ Λαμπῶν
ἀεριοφωτός καὶ εἰδῶν πολυτελείας.

ΤΗΛΕΦΩΝΑ καὶ Ἡλεκτρικοὶ Κώδωνες

ΓΑΛΒΑΝΟΠΛΑΣΤΙΚΗ Ἐπινικελώσεις κ.τ.λ.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 23

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΜΕΓΑ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς

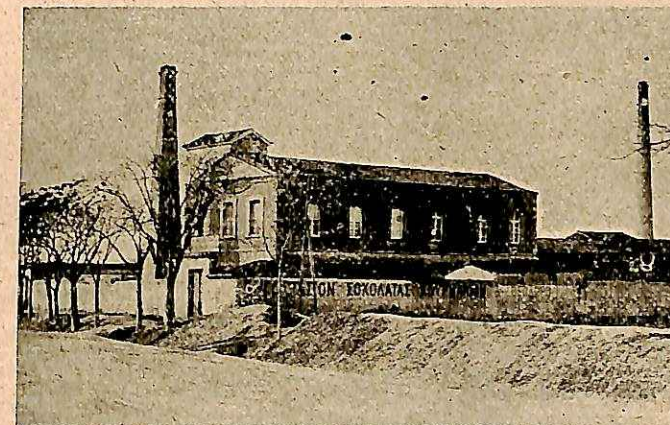
Θ. ΚΟΥΡΜΑΛΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 26.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἑταιρικὸν 10.000.000. — Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ
Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων
Τρεχνοὶ λ. σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἐν ἔτος. — 5%
μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δέκα συντάχται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἀρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας. εἰδήσεις ἀκριβεστάται.

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

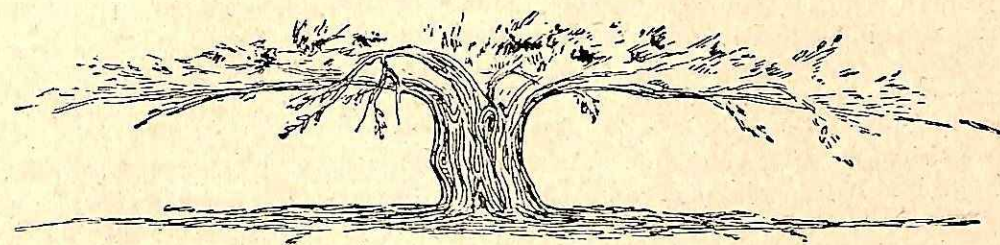
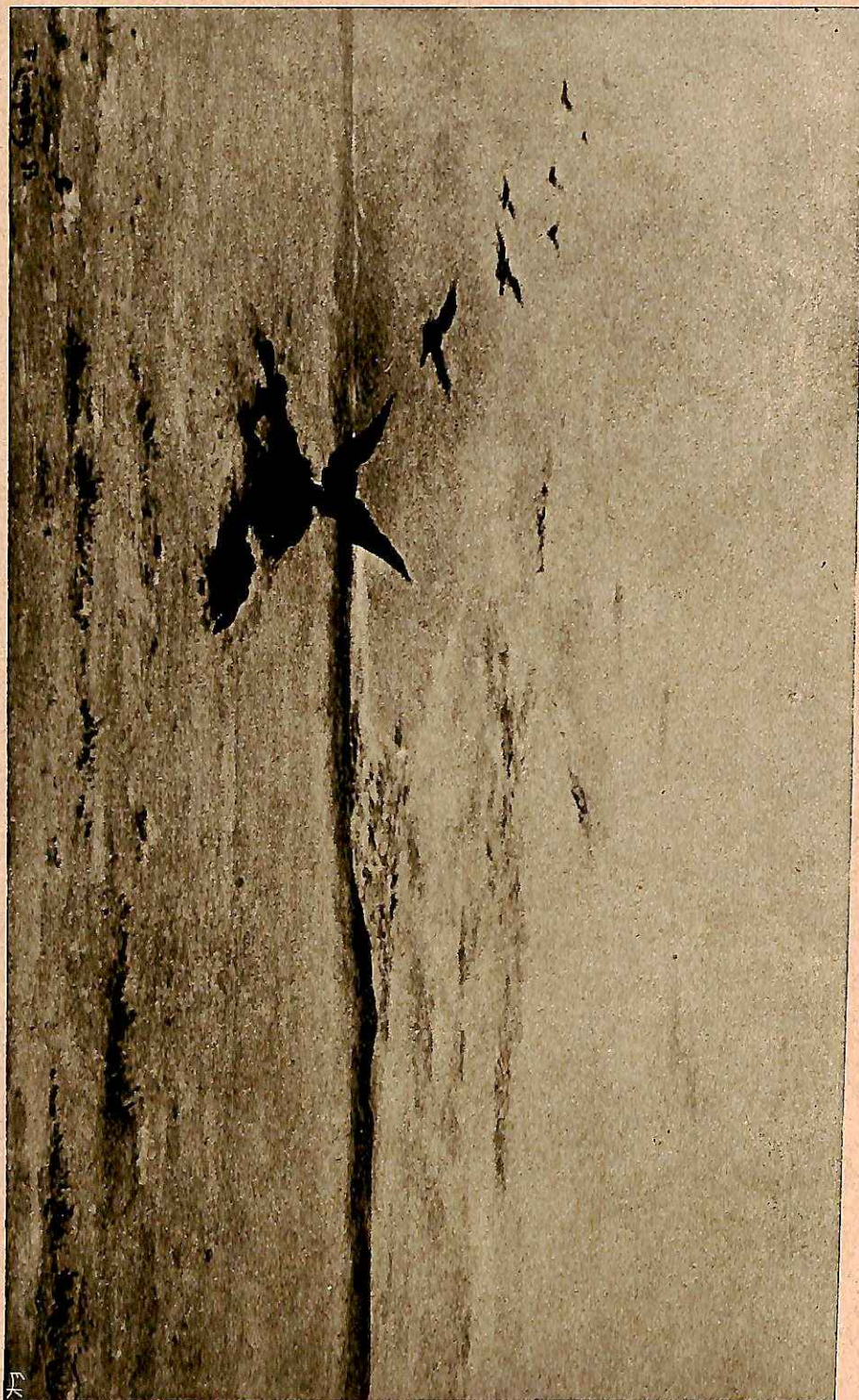
Τὸ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερικοῦ. Τρίμηνος Δρ. 8. — Ἑξάμηνος Δρ. 15. — Ἐτησία Δρ. 30

Ἐξωτερικοῦ. Ἑξάμηνος Χρ. φρ. 25. — Ἐτησία Χρ. φρ. 45

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (ὁδὸς Βουλῆς ἀριθ. 6)

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'
15 ΜΑΪΟΥ 1903

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΚΙΑΒΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ

Ἐξ ὅλων τῶν πολλῶν συγγραμμάτων τοῦ Νικολάου Μακιαβέλη, ὁ *Ηγεμὼν* (il Principe) αὐτοῦ ἐπέσυρε πλεότερον τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ καὶ κατέστη πολλάκις μεταξὺ τῶν σοφῶν ἢ ἀφορμὴ παντοδαπῶν κρίσεων καὶ ἔστιν ὅτε ἐμπαθῶν ἐρίδων. Οἱ κατὰ τοῦ συγγραμματος τούτου κηρυχθέντες ἔφερον διάφορα ἔξ αὐτοῦ ἀποσπάσματα ὅπως ἀποδείξωσι τὸν συγγραφέα φιλοτύραννον καὶ ὅτι προϋτίθετο ἐν τῇ συγγραφῇ του ἐκείνη νὰ δώσῃ συμβουλὰς τοῖς τυράννοις, δι' ὧν νὰ δύνανται οὗτοι νὰ τηρήσωσι τὴν ἀρχὴν ἀσφαλῶς διὰ τῶν μᾶλλον ἀπεχθῶν καὶ τυραννικῶν μέσων. Ἀφ' ἑτέρου οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τοῦ βιβλίου ἀντιπαρέθεντο ἕτερα ἀποσπάσματα ἔξ αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος, ἀλλὰ καὶ πλείστα ἄλλα ἔξ ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων, δι' ὧν ἐπειρῶντο ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ συγγραφεὺς, καθὼς πολιτικὸς καὶ φιλόσοφος, ἠθέλησε κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου Ἀριστοτέλους, νὰ ἐρευνήσῃ καὶ ἐκθέσῃ τὰ αἷτια δι' ἃ στερεοῦνται τὰ κράτη καὶ δι' ἃ ἀπόλλυνται· οἱ πρῶτοι διετήνουντο ὅτι ὁ Μακιαβέλης ἦτο ἐχθρὸς τῶν λαῶν καὶ φίλος τῶν τυράννων, οἱ δεύτεροι ἰσχυρίζοντο ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Ηγεμόνος* τῶν *Λόγων ἐπὶ τῆς Α'*. Δεκάδος τοῦ *Τίτου Λιβίου* καὶ τῶν *Φλωρεντινῶν ἱστοριῶν* ἦτο ἀπ' ἐναντίας φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τυραννίας ἐχθρὸς.

Ἀληθῶς δὲ πᾶς ὁ ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον τοῦ *Ηγεμόνος* εὐρίσκει τὸν συγγραφέα συνεχῶς ταλαντευόμενον μεταξὺ τυραννίας καὶ ἐ-

λευθερίας, μεταξὺ κακίας καὶ ἀρετῆς, διστάζει δὲ νὰ σχηματίσῃ καὶ οὗτος ὁρθὴν καὶ ἀσφαλῆ περὶ αὐτοῦ κρίσιν.

Ἐκ ποίων λόγων ὠρμήθη ὁ Μακιαβέλης νὰ γράψῃ τὸν *Ηγεμόνα* του, ἐξηγεῖ τούτο αὐτὸς οὗτος ἐν τινὶ ἐμπιστευτικῇ ἐπιστολῇ, ἣν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν τότε πρεσβευτὴν τῆς Φλωρεντίας ἐν Ρώμῃ Φραγκίσκον Βεττούρη. Διάγων τότε ἐν τῇ ἐξοχῇ του ἔνεκα τῶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ πολιτικῶν μεταβολῶν, ὁ Μακιαβέλης ἔγραφεν ὅτι «ἡ μόνη του παρηγορία εἶνε, εἰσερχόμενος εἰς τὸ γραφεῖον του, νὰ συνδιαλέγεται μετὰ τῶν ἀρχαίων σοφῶν, ὅτε ἐπὶ τέσσεσιν ὅλας ὥρας οὐδεμίαν αἰσθάνεται ἀνίαν, λησιμόνει τότε πᾶσαν λύπην, δὲν φοβεῖται τὴν πενίαν του, οὔτε πτοεῖται ἀπὸ τὸν θάνατον παρὰ διδόμενος ὅλος εἰς τὴν μετὰ τῶν σοφῶν ἐκείνων συναναστροφὴν. Ἐπειδὴ δέ, ἔλεγε, κατὰ τὸν Δάντην δὲν ὑπάρχει ἐπιστήμη ἐὰν μὴ τηρήσῃ τις τὸ ἀπαξ ἐννοηθέν, ἐσημεῖον καὶ αὐτὸς πᾶν ὅτι ἀπεθησαύριζεν ἐκ τῆς μετ' ἐκείνων συνομιλίας, καὶ τὸ οὕτω συλλεχθὲν κεφάλαιον τῷ ἐχρησίμευσεν ἵνα συντάξῃ συγγράμματιόν τι *De Principatibus*, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνεβάθυνεν εἰς τὸ ὑποκείμενόν του ἐφ' ὅσον τῷ ἦτο ἐφικτόν, ἐρευνῶν καὶ διορίζων ὁποῖα τις εἶνε ἡ ἡγεμονία, ὁπόσων εἰδῶν εἶνε αὕτη, τίνι τρόπῳ κατακτάται, τίνι τρόπῳ διατηρεῖται καὶ τίνι τρόπῳ ἀπόλλυται! »

Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὁ Μακιαβέ-

ἴδε ἐκδοσὶν συγγραμμάτων Μακιαβέλη τοῦ 1820.

λης έλαβε τὸ αὐτὸ θέμα, ὃ πρὸ εἴκοσι τριῶν περίπου ἑκατονταετηρίδων ὁ μέγιστος τῆς ἀρχαιότητος φιλόσοφος εἶχε πραγματευθῇ ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ συγγράμματι τὰ *Πολιτικά*, διὸ ὁ Μακιαβέλης ἐμιμήθη κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν Σταγειρίτην φιλόσοφον. Ὡς ὁ Ἀριστοτέλης ἦν τλησε τὰς περὶ πολιτικῶν θεωρίας του ἀπὸ τῶν συμβαινόντων ἐν ταῖς πολυπληθέσι καὶ πολυειδέσιν ἑλληνικαῖς πολιτείαις, καὶ διὰ παραδειγμάτων λαμβανόμενων ἐξ αὐτῶν ἐνίσχυε τὰς γνώμας καὶ κρίσεις του, ὁμοίως καὶ ὁ Μακιαβέλης τὰς περὶ πολιτικῶν θεωρίας του ἀντλεῖ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ συμβαινόντων εἰς τὰ διάφορα ἐκεῖνα κρατίδια εἰς ἃ διηρεῖτο τότε ἡ Ἰταλία, καὶ τὰ ὁποῖα διηνεκῶς ἐταράσσοντο ὑπὸ τῶν διαφόρων φατριῶν, μετέπιπτον δὲ ἐναλλάξ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τυραννίσκου εἰς τὸν ἕτερον, ὅτε αἱ ἐξορίαι, αἱ δολοφονίαι καὶ αἱ θανατικαὶ ποιναὶ ἦσαν ἀεῖποτε τὰ παρεπόμενα πάσης πολιτικῆς μεταβολῆς. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ εἰς τὴν χύσιν τοῦ αἵματος ἡδονὴ καὶ ἡ ἐκ τῶν ἐκδικήσεων τέρψις, ὥστε καλλιτέχνη, γλύπται καὶ ζωγράφοι καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ Πάπαι καὶ οἱ Καρδινάλιοι οὐδεμίαν ἀποστροφὴν ἠσθάνοντο εἰς τὸ ἐγκλημα. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ φιλολογία καὶ αἱ τέχναι ἦνθουν καὶ ἤκμαζον ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς δολοφονίας, τὰς φαρμακείας καὶ τὰς ἀπανθρώπους ἐκδικήσεις. «Οἱ ἐπισημότεροι τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, παρατηρεῖ ὁ γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Taine, γράφων περὶ τῆς τότε φιλογικῆς ἐν Ἰταλίᾳ κινήσεως, εἶνε ἐγκυκλοπαιδικοί, ἐνθουσιώδεις ἐπανορθωταὶ τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς παιδείας ὁ Πόγγιος, ὁ Φίλελφος, ὁ Μαρσίλιος Φιτσίνης, ὁ Πικδελαμιράνδολα, ὁ Χαλκοκονδύλης καὶ ὁ Ἐρμόλαος Βάρβαρος (Ἕλληνες οἱ δύο οὗτοι) ὁ Λαυρέντιος Βάλλας, ὁ Πολιτιανὸς ἐρευνῶσι τὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης ἵνα ἀνακαλύψωσι καὶ δημοσιεύσωσι τὰ χειρόγραφα οὐ μόνον δὲ ἀναγινώσκουσι καὶ μελετῶσι αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἐμπνέονται ὑπ' αὐτῶν. Τότε ἤκμαζεν ὁ τερπνὸς καὶ εὐτράπελος ποιητὴς τοῦ «Orlando Furioso» Ἀριόστος, ἡ δὲ *Δεκαήμερος* τοῦ εὐθύμου Βοκακκίου ἐγένετο πρὸ πολλοῦ τὸ ἐντρύφημα τῆς τότε ἐποχῆς. Ἐν τοιαύτῃ τῶν γραμμάτων ἀναγεννήσει ἀναφανείς καὶ ὁ Μακιαβέλης ἦτο λίαν φυσικὸν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν φιλολογικὸν ροῦν τῶν συγχρόνων του καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ ἐκ τῶν κρα-

¹ Φιλοσοφία τῆς τέχνης ὑπὸ H. Taine.

τίσεων ἑλλήνων καὶ λατίνων συγγραφέων. Καὶ ἀπεδείχθη μὲν ὅτι ἠγνώνει τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἐγίνωσκε τοὺς ἑλλήνας σοφοὺς ἐκ τῶν λατινικῶν μεταφράσεων. Εἰ καὶ ἀγνοεῖται παρὰ τίνι τῶν τότε σοφῶν ἐσπούδασεν, εἶχε ὅμως ἐκπαιδευθῇ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ μερίμνης διότι ἡ μήτηρ του, οὐ μόνον ἠγάπα τὴν φιλολογίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὕτη ἦτο ποιήτρια, τὰ πρῶτα δὲ δείγματα τῆς εὐφυΐας καὶ νοημοσύνης του ἔδωκε τοποθετηθεὶς παρὰ τῷ Μαρκέλλω Βιργιλίῳ τῷ 1494.

Ἐν νεαρῷ εἰσέτι ἡλικίᾳ ἐξελέγη, μεταξὺ τεσσάρων διαγωνιζομένων αὐτός, διορισθεὶς γραμματεὺς τῆς δευτέρας γραμματείας *dei Signori*, ὡς ὠνομάζοντο τότε τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως τῆς Φλωρεντίας· εἶτα διωρίσθη εἰς τὸ γραφεῖον τῶν *Δέκα ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εἰρήνης*, ἐξηκολούθησε δὲ νὰ ἐκτελῇ τὰ καθήκοντα Γραμματέως ἐπὶ πολλὰ ἔτη μέχρι τῆς παύσεώς του. Ἐκτοτε γινώσκεται ὑπὸ τὸ ὄνομα *il Segretario Fiorentino*.

Ἐπὶ δεκατέσσαρα ἔτη καθ' ἃ ὑπηρετήσεν εἰς τὰς σπουδαίας ταύτας θέσεις, πλὴν τῶν τακτικῶν ἐνασχολήσεών του, ἐξεπλήρωσε καὶ διαφόρους ἄλλας ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὁποίων ἔδειξε διακαῇ ζήλον ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος του καὶ σπανίαν διπλωματικὴν νοημοσύνην.

Πλὴν τῆς πολιτικῆς εἰς ἣν ἔλαχε νὰ ὑπηρετῇ, καὶ εἰς ἣν ἀναφέρονται τὰ πλεῖστα τῶν συγγραμμάτων του, ἐμελέτησε μετὰ τῆς δεούσης σπουδαιότητος καὶ τὴν στρατιωτικὴν τῶν Ρωμαίων ἐπιστήμην, διὸ καὶ τὰς σκέψεις του καὶ μελέτας ἐπὶ τοιαύτης ὕλης ἐξέθιγκεν ἐν τινὶ ἀξιολόγῳ συγγράμματι φέροντι τίτλον *περὶ τῆς τέχνης τοῦ πολέμου*. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ κατέγεινε πλεῖστον νὰ καταδείξῃ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ πεζικοῦ ἀπέναντι τῶν ἄλλων ὅπλων, ὅπερ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν του καταφρονημένον καὶ ὅλως παρημελημένον. Ὅπόσον δὲ ἐξετιμήθη τὸ περὶ πολεμικῆς τέχνης σύγγραμμα ἐκεῖνο μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ διάσημος ἀρχιτέκτων Παλλάδιος ἐξέμαθεν, ὡς λέγουσι, τὴν στρατιωτικὴν τέχνην ἐκ τῆς συγγραφῆς ταύτης τοῦ Μακιαβέλη, ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Προσσίας ἐν τῷ περὶ πολέμου ποιήματι αὐτοῦ μετέφρεν εἰς ὠραίους στίχους πολλοὺς ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ φλωρεντινοῦ γραμματέως περιεχομένους κανόνες. Τῇ σήμερον ἡ στρατιωτικὴ ἐπιστήμη συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Μακιαβέλη, διότι τὸ πε-

ζικὸν θεωρεῖται ὡς τὸ κυριώτερον ὅπλον, τὸ δυνάμενον νὰ δώσῃ σπουδαίαν ὁπλὴν εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς μάχης, ἐνῷ τὸ ἱππικὸν δύναται ἀπλῶς νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν νίκην.

Τοιούτων γνώσεων κάτοχος ὢν ὁ Μακιαβέλης, εἶχε παρατηρήσῃ ἄτοπὰ τινα καταστρέφοντα τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους, ἀπειλοῦντα δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του. Ἐν τούτων ἦτο καὶ ἡ χρῆσις ὑπὸ τοῦ κράτους μισθωτῶν στρατῶν, οἵτινες ἀπερρόφων τὰ εἰσοδήματα τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐγίνοντο μᾶλλον ἐπίφοβοι εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἢ ὑπερασπιστὰι τῶν συμφερόντων αὐτῆς. Τὸ ἄτοπον τοῦτο ἠθέλησεν ὁ Μακιαβέλης νὰ θεραπεύσῃ, προὔτεινε δὲ τὸν σχηματισμὸν ἐθνικῶν στρατιωτικῶν σωμάτων, ὅπερ τῇ εἰσηγήσει καὶ συμβουλῇ αὐτοῦ ἐξετελέσθη.

Ὑπῆρχε τότε ἐν τῇ ἀνωτάτῃ ἀρχῇ τῆς Δημοκρατίας ὁ Πέτρος Σοδερίνης, πολιτικὸς ἀσθενοὺς χαρακτήρος καὶ ἄμοιρος πολιτικοῦ νοός, ὅστις εἶχε παραδοθῇ ἀφρόνως εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Γαλλίας, ἐξ οὗ ἐξημιώθη πλεῖστον ἡ Δημοκρατία. Τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τοῦ προέδρου *Golfaloniere*) ἀποδοκιμάζων ὁ γραμματεὺς Μακιαβέλης συνειδίκε νὰ λέγῃ· «Ἡ εὐτυχία τῶν Γάλλων ἐγένετο πρόξενος ν' ἀπολέσωμεν τὸ ἥμισυ τοῦ κράτους, ἡ ἀτυχία τῶν θὰ κάμῃ ν' ἀπολέσωμεν καὶ τὴν ἐλευθερίαν μας».

Ἀληθῶς δὲ μόλις ἤρχισαν νὰ ἐγκλίνωσιν ἐν Ἰταλίᾳ αἱ δυνάμεις τῆς Γαλλίας, ἐξερράγη ἐπὶ τῆς Φλωρεντίας πανταχόθεν ἡ καταιγὶς. Τὸ κόμμα τότε τῶν Μεδίκων ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν, ὁ δὲ Σοδερίνης, ὁ αἰώνιος οὗτος *Golfaloniere*, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὴν παραιτήσιν του καὶ ν' ἀποσυρθῇ. Ἡ τοιαύτη πολιτικὴ ἀνατροπὴ συμπαρέσυρε μετὰ τοῦ προέδρου καὶ τὸν γραμματεῖα του· οὕτω τῷ 1512 ἔει κατεδικάσθη ὁ Μακιαβέλης εἰς ὑπερορίαν ἐπὶ ἑν ἔτος καὶ τῷ ἀπηγορεύθη ἡ ἐν τῷ Παλατίῳ *dei Signori* εἰσοδος.

Περὶ τοῦ Σοδερίνη τούτου διεφυλάχθη μέχρις ἡμῶν τετραστίχον τι ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Μακιαβέλη μαθόντος τὸν θάνατόν του, δι' οὗ εὐφυνέστατα καὶ μετὰ δαντείου ὕφους χαρακτηρίζει τὴν νηπιώδη πολιτικὴν ἐκείνου. Τὸ τετράστιχον τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς·

«La notte che morì Pier Soderini
L' alma n'andò dell' Inferno alla bocca,
E Pluto la gridò: anima sciocca,
Chè Inferno? Và nel limbo de' bambini!».

¹ Τὴν νύκτα καθ' ἣν ἀπέθανεν ὁ Πέτρος Σοδερίνης ἡ ψυχὴ εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ἀδου, ὅτε ὁ Πλούτων τῇ ἐφώνησε: Ψυχὴ μωρὴ, τί θέλεις εἰς τὸν Ἀδην; ὕπαγε εἰς τὴν θέσιν τῶν νηπίων!

Ἀκολουθῶς ὁ Μακιαβέλης διέτρεξεν ἔτι μεγαλύτερον κίνδυνον. Κατηγορηθεὶς ὅτι εἶχε λάβῃ μέρος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Καρδινάλιου Μεδίκου ἐξυφανθεῖσαν συνωμοσίαν, τοῦ μετὰ ταῦτα Λέοντος I, εἰς ἣν εἶχον συμμετάσχη νεοί τινὲς φίλοι του καὶ μαθηταὶ του, ὑπέστη φυλάκισιν καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὰς βασάνους· ἀπηλλάγη δ' ὕστερον τῇ γενναιοφροσύνῃ τοῦ Ποντίφηκος ἐκείνου, μὴ θελήσαντος νὰ μειώσῃ διὰ τῆς καταδίκης τοιοῦτου ἀνδρός, τὴν χαρὰν τῆς εἰς τὸ μέγα τῆς ῥοχιερωσύνης ἀξίωμα ἀναρρήσεώς του.

Ὅτε τῷ 1526 εἶχε συσταθῇ ἐν Φλωρεντίᾳ ἡ νέα ἀρχὴ τῶν *Πέντε ἐπὶ τῶν τειχῶν Ἐπιτρόπων* (*Cinque Procuratori delle Mura*) εἶχε δοθῇ αὐτοῖς ὡς γραμματεὺς ὁ Μακιαβέλης, ὅτε ἀνέπτυξε πυρετώδη δρᾶσιν ἵνα θέσῃ τὴν πόλιν εἰς κατάστασιν ἐρρωμένης ἀμύνης· ἀλλ' οἱ αὐτοκρατορικοὶ στρατοὶ ἐπλησίαζον, καὶ τότε ἡ κατὰ τῶν Μεδίκων ἀγανάκτησις ἐξηγείρετο ἀπειλητικῇ. Μετὰ τινὰς ἡμέρας, λεηλατηθείσης τῆς Ρώμης, ἐξεδιώχθησαν καὶ οἱ Μεδικοί τῷ 1527 ἀπὸ τῆς Φλωρεντίας καὶ τότε ἐκηρύχθη ἡ δημοκρατία. Ὁ Μακιαβέλης ἐσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ ἐλπίζων νὰ γενῇ δεκτός, ἀλλὰ θεωρηθεὶς ὑποπτος ἕνεκα τῶν μετὰ τῶν Μεδίκων σχέσεων του, ἀπεμακρύνθη πάσης ἐξουσίας, τῷ ἠρνήθησαν δὲ καὶ αὐτὴν τὴν γραμματείαν τοῦ Συμβουλίου τῶν Δέκα, τὴν ἀρχαίαν θέσιν του.

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ ἀγαθὴ υπόληψις, ἣν περὶ αὐτοῦ εἶχον οἱ σύγχρονοί του, ὥστε καὶ ἐν τῇ δυστυχίᾳ του ἐκείνη δὲν ἔπαυον νὰ τὸν τιμῶσι καὶ νὰ τὸν ἀγαπῶσι. Ἐν ταῖς ἀκμαζούσαις τότε συναναστροφαῖς τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῶν *Orti* καὶ *Rucellai* ἠκούοντο οἱ λόγοι του ὡς χρησιμοί, διάσημοι δὲ ἄνδρες ἐτήρουν μετ' αὐτοῦ ἐμπιστευτικὴν καὶ συνεχῇ ἀλληλογραφίαν καὶ τοῦτο ἐν ἡμέραις πονηραῖς.

Μετ' ὀλίγον ἐπανελθὼν εἰς Φλωρεντίαν ἐκ τῆς ἀγροτικῆς του ἐπαύλεως, ὅπου διαμένων δὲν ἠδυνήθη νὰ κατασιγάσῃ τὴν ἐκ τῆς καταναγκαστικῆς ἀργίας του προερχομένην ἀνίαν, ἀπεβίωσε τῷ 1527 ἔτει, ἀφήσας ἐν ἐνδεῇ πολυμελῇ οἰκογένειαν, καὶ ἐτάφη ἐν οἰκογενειακῇ τάφῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Σταυροῦ.

B.

Ὑπάρχει παλαιὸν τι ἀξίωμα λέγει ὁ Gaspary ἐν τῇ περὶ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας συγγραφῇ αὐτοῦ, «ὅτι ἡ ἱστορία εἶνε μὲν δι-

δακτική επιστήμη, αλλά προηγουμένως επιστεύετο ότι υπεράνω αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ἐκδήλωσις υπερτέρας τινὸς δυνάμεως, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἱστορίας λαμβανόμενον μάθημα ἦτο, κατ' ἀκολουθίαν, θρησκευτικὸν ἅμα καὶ ἠθικόν. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἀναγεννήσεως, ἀποκρούοντες τοιαύτην δοξασίαν, ἐθεώρησαν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ὡς ἀπλὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ ἐνστίκτων. Διὸ καὶ ὁ Μακιαβέλης ἐνόμιζεν ὅτι ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι μένουσι πάντοτε οἱ αὐτοί, ἄρα τὸ παρελθὸν δύναται νὰ διδάξῃ ἡμᾶς περὶ τοῦ παρόντος, καὶ νὰ προῖδωμεν τὸν μέλλον»¹.

Προετάξαμεν τοὺς λόγους τούτους τοῦ συγγραφέως Gaspary, διότι ἀληθῶς τοιαύτη εἶνε ἡ ἐπικρατοῦσα ἰδέα ἐν πᾶσι τοῖς ἱστορικοῖς καὶ πολιτικοῖς συγγράμμασι τοῦ Μακιαβέλη καὶ τοιαύτη ἐπικρατεῖ καὶ ἐν τῷ Ἡγεμόνι.

Ἀρχόμενος τῆς συγγραφῆς του ταύτης ὁ Μακιαβέλης ἐξετάζει ὅποσα εἶνε τὰ εἶδη τῶν Πολιτειῶν, τίνι τρόπῳ κατακτώνται τὰ κράτη καὶ τίνι τρόπῳ κυβερνῶνται. Κατ' αὐτὸν δύο εἶνε τὰ εἶδη τῶν πολιτειῶν, δημοκρατία ἢ ἡγεμονία· παραλείπων δὲ τὰ περὶ δημοκρατιῶν, εἰσέρχεται ἀμέσως εἰς τὰς περὶ ἡγεμονιῶν ἐρεῦνας του, (de Principatibus).

Εἰς τὰ κληρονομικὰ, λέγει, κράτη, ὧν οἱ λαοὶ εἶνε εἰθισμένοι νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὴν γενεάν τοῦ ἡγεμόνος, αἱ πρὸς τήρησιν τοιούτων κρατῶν δυσχερεῖαι εἶνε ἐλάχισται παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς τῶν νεωστὶ σχηματιζομένων.

Εἰς ἐκεῖνα ἀρκεῖ νὰ μὴ υπερβαίῃ ὁ ἡγεμὼν τὰς μεθόδους τῶν προπατόρων του καὶ νὰ μὴ ἐπισπένδῃ τὴν λύσιν τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων ζητημάτων. Οὕτω πως προβαίνων ὁ ἡγεμὼν οὗτος, καὶ μετρίαν ἐὰν ἔχῃ ἱκανότητα, δύναται νὰ διατηρηθῇ ζεῖποτε ἐν τῇ ἀρχῇ, πλὴν ἐὰν ἔκτακτός τις καὶ ὑπέροχος δύναμις ἐπιφέρῃ τὴν πτώσιν του. Ἀλλὰ καὶ πίπτων ἐκ τῆς ἐξουσίας δύναται καὶ πάλιν ν' ἀνακτήσῃται αὐτήν, ἐὰν ἐν τῷ νέῳ κυρίῳ ὑπάρχουσι κακίαι τινὲς ἢ ἐλλείψεις. Ἐν τῷ νεοσύστατῳ ὅμως κράτει ὑπάρχουσιν αἱ δυσχερεῖαι, διότι αἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι συνήθως ν' ἀλλάσωσι κύριον νομίζοντες ὅτι διὰ τῆς ἀλλαγῆς θὰ βελτιώσωσιν τὴν θέσιν των, ἀκολούθως ὅμως ἐννοοῦσιν ὅτι ἡπατήθησαν. Εἶνε δὲ φυσικὴ ἢ τοιαύτη τῶν ὑπηκόων ἐξέγερσις διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἐξαναγκάζεται νὰ ἐπιτί-

¹ Grande Encyclopédie ἐν λέξει Machiavel, καὶ Discorsi sopra la Prima Deca de T. Livio.

θεται κατὰ τῶν νέων ὑπηκόων του ἔχων ἐχθροὺς μὲν ὅσους παρέβλαψε καταλαβὼν τὴν ἀρχήν, μὴ ἔχων δὲ φίλους τοὺς ἀνυψώσαντας αὐτόν, ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺτους κατὰ τὰς ἐλπίδας των. Πλὴν τούτου, οὔτε δύναται καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ κατ' αὐτῶν δραστικὰ φάρμακα ἕνεκα τῶν πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεών του.

Ἐξακολουθῶν νὰ ἐρευνᾷ τὰς λοιπὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορὰς, ἀποφαίνεται ὅτι τὰ κατακτώμενα κράτη, τὰ προστιθέμενα εἰς ἕτερον ἀρχαιότερον τοῦ κατακτηθέντος, ἢ εἶνε τὰ κράτη ταῦτα τῆς αὐτῆς γλώσσης καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν τῆς αὐτῆς χώρας κάτοικοι, ὅτε εἶνε εὐχερὴς ἡ τήρησις των, ἐὰν μάλιστα οἱ νέοι οὗτοι ὑπηῆκοοι δὲν εἶνε εἰθισμένοι εἰς τὴν ἐλευθερίαν· πρὸς ἀσφαλῆ τῶν τοιούτων κρατῶν τήρησιν ἀρκεῖ, λέγει, ἡ ἐξάλειψις τοῦ γένους τοῦ προκατόχου ἡγεμόνος· ἢ διαφέρουσι κατὰ τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ τοὺς νόμους, καὶ τότε ἀναφύονται δυσχερεῖαι πρὸς κατανίκησιν τῶν ὁποίων ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχῃ ὁ ἡγεμὼν εὐμενὴ τὴν τύχην καὶ οὐ μικρὰν δεξιότητα.

Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει τὸ ἀσφαλέστερον καὶ ἅμα διαρκέστερον μέσον πρὸς τήρησιν τοῦ κατακτηθέντος κράτους, εἶνε ἡ εἰς τὴν νέαν χώραν μετοίκησις τοῦ κατακτητοῦ. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ὀρθότητος τοῦ ἰσχυρισμοῦ του τοῦτου, φέρει ὁ Μακιαβέλης τὸ παράδειγμα τῶν Τούρκων, οἵτινες δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ τηρήσωσιν τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος ἐὰν μὴ κατωκίζοντο ἐν αὐτῇ.

Ἐτερον μέσον πρὸς τήρησιν τῆς κατακτηθείσης χώρας, κατάλληλον θεωρεῖ ὁ συγγραφεὺς τὴν ἐγκατάστασιν ἀποίκων δι' ὧν νὰ συνδέωνται οἱ ἰθαγενεῖς λαοὶ Πλὴν τῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων τοιοῦτος ἀποικισμὸς εἶνε προσετι οἰκονομικὸν μέτρον ἀπαλλάσσον τὸν ἡγεμόνα τοῦ τηρεῖν πολυδαπάνους φρουρὰς πρὸς ὑποταγὴν τῶν κατακτηθέντων λαῶν.

Ὁ Μακιαβέλης φρονεῖ ὅτι τρεῖς εἶνε οἱ τρόποι δι' ὧν δύναται νὰ κυβερνηθῶσιν ἐπιτυχῶς τὰ κατακτηθέντα κράτη, τὰ ὁποῖα εἶχον πρὸ τῆς κατακτήσεως ἰδίους νόμους καὶ ἔζων ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ. Ὁ πρῶτος, λέγει, συνίσταται εἰς τὴν ἐξολόθρευσιν αὐτῶν· ὁ δεύτερος εἰς τὸ νὰ κατωικήσῃ ἐν τῇ χώρᾳ προσωπικῶς ὁ κατακτητὴς· ὁ τρίτος τρόπος συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀφῆσῃ ἀδίκτους τοὺς νόμους αὐτῆς λαμβάνων φόρον τινὰ καὶ σχηματίζων μίαν ὀλιγαρχίαν, ἥτις νὰ τηρῇ τῷ ἡγεμόνι φιλίαν τὴν χώραν.

Οἱ Ρωμαῖοι ἠθέλησαν τὰ τηρήσωσι τὴν κατακτηθεῖσαν Ἑλλάδα ἀφίνοντες αὐτῇ ἀδίκτους τοὺς νόμους τῆς, ἀλλ' ἀπέτυχον, διὸ ἠναγκάσθησαν ἀκολούθως νὰ καταστρέψωσι πλείστας ἑλληνικὰς πόλεις ὅπως τηρήσωσιν αὐτήν. Συμπεραίνει ὅμως ὁ Μακιαβέλης ὅτι πρὸς τήρησιν τῆς κατακτηθείσης χώρας, τὸ ἀσφαλέστερον μέσον εἶνε ὁ ἐξολοθρευμὸς αὐτῆς· ἐξαγγέλλει δὲ μετὰ ἀπαισίου προφητικοῦ ὕφους τὸν ἀφορισμὸν, ὅτι πᾶς ὁ γενόμενος κύριος χώρας εἰθισμένης εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ μὴ καταστρέφον αὐτήν, ἃς εἶνε βέβαιος ὅτι θὰ καταστραφῇ αὐτὸς οὗτος ὑπ' ἐκείνης.

Ὁ Μακιαβέλης, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, προβαίνει ἀκατάσχετος εἰς τὰ ἀνοικτίρμονα συμπεράσματά του, ἀλλὰ τότε, θὰ ἡρώτα τις ἴσως, ὁποῖον κέρδος θὰ ἀπέμενεν τῷ νικητῇ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐλοκλήρου τῆς κατακτηθείσης χώρας;

Ἐν τῷ ἐβδόμῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ἡγεμόνος, ἐν ᾧ πραγματεύεται περὶ τῶν νέων ἡγεμονιῶν, τῶν κτωμένων εἴτε διὰ τύχην εἴτε δι' ἄλλοι τῶν δυνάμεων, φέρει δύο παραδείγματα συγχρόνων αὐτοῦ ἡγεμόνων, οἵτινες δι' ἀρετὴν τὴν ἢ διὰ τύχην ἀνυψώθησαν εἰς τὴν ἀρχήν. Οἱ δύο οὗτοι εἶνε ὁ Φραγκίσκος Σφόρτιος καὶ ὁ Καῖσαρ Βοργίας, ὁ ὀνομασθεὶς Δουὲς Βαλεντίνου. Ὁ πρῶτος διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἱκανότητος καὶ διὰ καταλλήλων μέσων, ἀπὸ ἰδιώτου ἐγένετο δουὲς Μεδιολάνων, ἐτήρησε δὲ δι' ὀλίγων κόπων τὸ κράτος, ὁ δὲ διὰ μυρίων ἀγώνων εἶχε κατακτήσῃ. Ὁ ἥρωας ὅμως τοῦ Μακιαβέλη, ἐπὶ τῶν πράξεων τοῦ ὁποίου μὴ κύνει ἐπὶ πολὺ τὸν λόγον, εἶνε ὁ Καῖσαρ Βοργίας, ὁ γνωστὸς ἐκ τῆς ἱστορίας δολοφόνος, ὁ εὐειδέστατος, εὐφρέστατος καὶ φιλόκαλος ἀνὴρ, ὁ μὴ διστάζων ὅμως νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐχθρούς του ὡς ἐκδικοῦνται αὐτοὺς οἱ κάτοικοι τῆς νοτίου Ἀφρικῆς, ἢ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ὀκεανίας. Τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐκθειάζει ὁ Μακιαβέλης τὴν πολιτικὴν σύνεσιν καὶ ὑπόκρισιν, ὅστις κατέκτησε τὴν ἡγεμονίαν ἐκ τῆς τύχης τοῦ Πάπα πατρός του, καὶ ναι μὲν ἀπώλεσεν αὐτὴν μετὰ τῆς τύχης ἐκείνου, ἀλλ' ἐνήργησε πάνθ' ὅσα συνετὸς καὶ νοήμων ἡγεμὼν ἠδύναντο νὰ ἐπινοήσῃ ὅπως θέσῃ ρίζας εἰς κράτη

¹ Δηγοῦνται ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν Κυριακὴν μίαν τῶν ἀποκρῶν προσωπιδόφορος τις ἐξήνεγκε προσβλητικὸν τινὰς λόγους κατὰ τοῦ δουκὸς Βαλεντίνου. Ὁ δουὲς, μαθὼν τοῦτο διέταξε τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, εἴτα δὲ κατὰ διαταγὴν του ἀπέκοψαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τῆς γλώσσης, ὅπερ προσήρτησαν εἰς τὸν μικρὸν δάκτυλον τῆς ἀποκοπείσης χειρὸς.

τὰ ὁποῖα ἡ τύχη καὶ τὰ ὅπλα ἄλλων τῷ εἶχον παραδώσῃ. Καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ὁ Μακιαβέλης ὡς πρότυπον συνειωτάτου ἡγεμόνος, οὔτε γινώσκει, λέγει, νὰ δώσῃ εἰς τοὺς νέους ἡγεμόνας καλῆτερα τῶν πράξεων ἐκείνων διδάγματα!

Ἀλλὰ τίνες ἦσαν ἄρα γε αἱ πολιτικαὶ πράξεις τοῦ δουκὸς Βαλεντίνου ὅπως συστήσῃ αὐτὰς εἰς μίμησιν; Οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι πολλὰς τοιαύτας ἀξιοσημειώτους διὰ τὸν δόλιον καὶ ἀπάνθρωπον χαρακτήρα των πράξεις, ὁ δὲ Μακιαβέλης ἀναφέρει ἐνταῦθα μίαν ὡς παράδειγμα τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ συνέσεως καὶ δεξιότητος, ἀφοῦ, λέγει, ὁ δουὲς Βαλεντίνου εἶχεν ἐξαφανίσῃ τὰς δύο ἐν Ρώμῃ φατρίας, τοὺς μὲν ἀρχηγούς τῶν Ὀρσίνη φονεύσας διὰ δόλου, τοὺς δὲ Κολῶνας διασκορπίσας καὶ καταστήσας ἀνισχύρους, κατώρθωσε νὰ γενῇ κύριος ἀπάσης τῆς Ρωμανίας, ἐπαρχίας κατεχομένης ὑπὸ ἀνισχύρων ἡγεμόνων ληστευόντων τὸ ὑπῆκοον καὶ μεστῆς παντοίων ἐγκλημάτων καὶ κακουργιῶν. Ὁ δουὲς ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ εἰρηνεύσῃ τέλος αὐτὴν ἰδρῶν ἰσχυρὰν κυβερνήσιν, πρὸς τοῦτο δὲ ἀπέστειλεν ἐκεῖ ἀντιπρόσωπόν του τὸν Ρομῦρον δ' Ὀρκου, ἄνδρα σκληρόν καὶ δραστήριον, δούς αὐτῷ ἀπόλυτον ἐξουσίαν τοῦ θῦσαι καὶ ἀπολέσαι. Ἐν ὀλίγιστῳ χρόνῳ κατώρθωσε οὗτος νὰ εἰρηνεύσῃ διὰ πυρὸς καὶ μαχαίρας τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, ἀλλ' ὁ δουὲς ὑπονοῶν ὅτι αἱ σκληρότητες τοῦ ἀπεσταλμένου του θὰ ἀπεδίδοντο εἰς αὐτόν, καὶ τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ θὰ ἐκορυφούτο ἐναντίον του, διέταξεν ἡμέραν τινὰ νὰ θανατώσῃ τὸν ἀτυχῇ Ρομῦρον ὡς τιμωρίαν τῶν σκληροτήτων του, καὶ μίαν πρωΐαν ἀφυπνισθέντες οἱ πολῖται εἶδον ἔντρομοι καὶ ἐκθαμβοὶ ἐν ταῦτ' ὁ πτώμας τοῦ ἀποκεκομμένου εἰς δύο τεμάχια καὶ ἐκτεθειμένου ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς, παρὰ τὸ πτώμα δὲ ἐκεῖνο τεμάχιον ξύλου καὶ μάχαιραν καθημαγμένην. Τοιαύτην ἀμοιβὴν ἀπέδωκεν ὁ συνετὸς ἐκεῖνος ἡγεμὼν πρὸς τὸν ὑπηρετήσαντα αὐτόν μετὰ ἀληθοῦς ζήλου καὶ ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεως, καὶ τοιαύτην πράξιν συνιστᾷ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἡγεμόνος εἰς μίμησιν πρὸς ὅσους ἐκ τύχης ἢ ἐκ βοηθείας ἄλλων ἀνυψώθησαν εἰς τὴν ἡγεμονικὴν ἀρχήν!

Ἀλλ' ὁ Μακιαβέλης ἦτο ἄρα γε τοσοῦτ' σκληρὸς καὶ μοχθηρὸς ὅπως συνιστᾷ βδελυρὰς τοιαύτας καὶ ἀπάνθρωπους πράξεις; Παντάσῃ! Ὁ Μακιαβέλης ἔνα πρὸ πάντων εἶχε σκοπὸν, οὗτος δὲ ἦτο νὰ ἀνέυρῃ καὶ παραδέσῃ ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ ἅπαντας τοὺς τρόπους,

δι' ὧν θὰ ἡδύνατο νὰ συντηρηθῇ τὸ κράτος· ἐπιδιδόμενος δὲ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν μέσων, προέβαιναν εἰς τὰ συμπεράσματά του διὰ λογικῆς ψυχρᾶς καὶ ἀκάμπτου, ἀδιαφορῶν ἂν τὸ ἐξαγόμενον τῶν σκέψεών του ἀντέκειτο πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς φιλανθρωπίας ἢ τῆς ἠθικῆς. Ἄλλως τε συνορῶν τὰς τότε πολιτικὰς τῶν ἰταλικῶν πόλεων ἀνωμαλίας καὶ τὴν βασιλεύουσαν ἀναρχίαν, ἐπεΐθετο ὅτι τοιαῦτα μέσα ἦσαν οὐ μόνον χρήσιμα, κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ νόμιμα, ἐὰν δι' αὐτῶν κατορθοῦτο νὰ ἐδραιωθῇ τάξις τις καὶ εἰρήνη ἐν τῇ πολιτικῶς κατατετηγμένη ἰταλικῇ πατρίδι.

Ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ λαλῶν περὶ τοῦ ἂν ὀφείλωσιν οἱ ἡγεμόνες νὰ τηρῶσι τὴν ἀπαξ δοθεῖσαν πίστιν, ὁμολογεῖ μὲν ὅτι εἶνε ἐπαινετὸν νὰ τηρῶσιν αὐτὴν καὶ νὰ ἀπέχωνται πάσης πανουργίας. «Ἀλλὰ βλέπομεν, λέγει, ἐκ πείρας, ὅτι οἱ μεγάλα διαπραξάντες ἡγεμόνες ἐλαχίστην ἀπέδιδον ἀξίαν εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν δεδομένην πίστιν. Οὗτοι ἡδυνήθησαν διὰ τῶν πανουργιῶν των νὰ παρατρέψωσι τοὺς ἐγκερφάλους τῶν ἀνθρώπων καὶ οὕτω νὰ ὑπερτερήσωσι κατὰ πολὺ τοὺς στηριχθέντας ἐπὶ τῆς εὐλικρινείας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ χαρακτῆρός των. Συνετὸς ἡγεμὼν δὲν ὀφείλει νὰ τηρῇ πίστιν ὁσάκις ἡ τήρησις αὐτῆς στρέφεται κατ' αὐτοῦ καὶ ὁσάκις ἐξέλιπον οἱ λόγοι δι' οὓς ἐδόθη αὐτῇ. Δεῖ δὴ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἰδίως ὁ νέος, δὲν δύναται νὰ τηρῇ ὅσα οἱ ἄνθρωποι τηροῦντες θεωροῦνται ἀγαθοί, διότι πολλάκις εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην πρὸς σωτηρίαν τοῦ κράτους ν' ἀρνηθῇ τὴν δοθεῖσαν πίστιν, πρὸς δὲ νὰ φανῇ, χάριν τούτου, ὅτι ἀντιπράττει κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κατ' αὐτῆς ἔτι τῆς θρησκείας. Ἀλλὰ καίτοι τοιοῦτος, ὀφείλει κατ' ἀνάγκην νὰ προσποιῇται ὅτι κατέχει ἀπάσας τὰς ἀρετὰς ταύτας, καὶ ὅταν τὸν ἀκούωσι καὶ ὅταν τὸν βλέπωσι νὰ εἶνε ὅλος εὐσπλαγχνία, ὅλος πίστις, ὅλος ἀδιάφθορος, ὅλος θρησκεία, ἐνὶ λόγῳ ἔξοχος ὑποκριτής¹.

Περὶ τοῦ πῶς δὲ δύναται ὁ ἡγεμὼν νὰ καταπολεμῇ καὶ καταβάλλῃ τοὺς ἐχθροὺς του, δύο εἶνε αἱ πρὸς τοῦτο μέθοδοι· ἡ μία ἡ διὰ τῶν νόμων, καὶ αὕτη ἰδιαίξει τοῖς ἀνθρώποις

¹ Ἐτι δὲ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς φαίνεσθαι ἀεὶ σπουδάζοντα διαφερόντως· ἥτιον γὰρ φοβοῦνται τὸ παθεῖν τι παράνομον ὑπὸ τῶν τοιούτων, ἐὰν δεισιδαίμονα νομίζωσιν εἶναι τὸν ἀρχοντα καὶ φροντίζειν τῶν θεῶν Ἀρ. Πολ. Βιβ. Ε' κεφ. Θ'.

ἢ ἑτέρα ἢ διὰ τῆς βίας, ἥτις ἰδιαίξει τοῖς ζώοις. Εὐρισκόμενος ὁ ἡγεμὼν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν ζώων ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ τὴν μέθοδον τῆς ἀλώπεκος ἵνα διαγιγνώσκῃ τὰς ὑπ' ἐκείνων ἐξυφαινομένας παγίδας, καὶ συνάμα τὴν τοῦ λέοντος, ἵνα καταπτοῇ τοὺς λύκους, τὴν διττὴν δὲ ταύτην φύσιν τῆς τε ἀλώπεκος καὶ τὴν τοῦ λέοντος δέον νὰ ὑποκρίνεται τελειότατα.

Ἄλλαχού ὁ Μακιαβέλης συνιστᾷ τῷ ἡγεμόνι ν' ἀποφεύγῃ πάνθ' ὅσα δύναται νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν μισητὸν καὶ εὐκαταφρόνητον, ἐπιτυχάνων δὲ τοῦτο οὐδένα διατρέχει κίνδυνον ἐκ τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἀτιμιῶν. Μισητὸν καθιστῶσιν αὐτὸν πρὸ πάντων ἡ πλεονεξία, ἡ ἀρπαγὴ τῶν ἀλλοτρίων οὐσιῶν καὶ ἡ τῶν ξένων γυναικῶν. Εὐκαταφρόνητος δὲ γίνεται ὁ ἡγεμὼν ὅταν βλέπωσιν αὐτὸν οἱ ὑπηκοοὶ ἄστατον, ἄβουλον, τρυφηλὸν καὶ ἀναποφράσιστον².

Περατοῦντες ὅσα εἶχομεν νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Μακιαβέλη πρὸς πληροφориάν τοῦ ἀναγνώστου, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν τελευταῖον ὅσα ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς λέγει πρὸς δικαιολογίαν του διὰ τὰς ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Ἡγεμόνος περιεχομένας πολιτικὰς σκέψεις καὶ ἰδέας. «Συγγραφέων, λέγει, τὸν Ἡγεμόνα μου προεποθέσθωρον ἐνόμισα ν' ἀκολουθήσω τὴν πραγματικὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν μᾶλλον ἢ τὴν κατὰ φαντασίαν ὥς ἄλλοι τινὲς ἔπραξαν. Ἐκεῖνοι διετύπωσαν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν φαντασίᾳ δημοκρατίας³ καὶ ἡγεμονίας μήποτε ὑπαρξάσας, μηδ' οὕσας ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Ἡ ἀπόστασις, μετὰ τοῦ πῶς πραγματικῶς ζῇ τις καὶ πῶς ὀφείλει νὰ ζήσῃ εἶνε τοσαύτη, ὥστε ὁ παραμελὼν τὸ γινόμενον, ἐπιδιώκει δὲ τὸ τί δέον νὰ γίνεσθαι, εὐρίσκει μᾶλλον τὴν ἰδίαν ἀπώλειαν ἢ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν».

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τίνα καταμεμφόμενον αὐτοῦ ὅτι ἐδίδαξε τοὺς ἡγεμόνας τίνι τρόπῳ νὰ γίνωνται τύραννοι, ἀπήντα ὅτι ἀληθῶς ἐδίδαξα αὐτοὺς νὰ γίνωνται τύραννοι, ἀλλ' ἐδί-

² Δύο δὲ οὐσῶν αἰτιῶν, δι' αἷς μάλιστα ἐπιτίθενται τοῖς τυράννοις, μίσους καὶ καταφρονήσεως, θάτερον μὲν δεῖ τούτων ὑπάρχειν τοῖς τυράννοις, τὸ μῖσος. Ἐκ δὲ τοῦ καταφρονεῖσθαι πολλὰ γίνονται, καὶ πολλοὺς καιροὺς παραδίδόσιν τοῖς ἐπιτιθεμένοις... Διὰ τε γὰρ ἀδικίαν καὶ διὰ φόβον καὶ διὰ καταφρόνησιν ἐπιτίθενται πολλοὶ τῶν ἀρχομένων ταῖς μοναρχίαις· τῆς δὲ ἀδικίας μάλιστα δι' ὅβριν, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν ἰδίων στέρησιν. Ἀρ. Πολ. Βιβ. Ε' κεφ. Η'.

Ἡ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΑΛΙΚΗ ΤΟΥ ΒΑΤΕΜΒΕΡΓ
ΜΝΗΣΤΗ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

δαξα καὶ τοὺς λαοὺς διὰ ποίων τρόπων νὰ ἐξολοθρεύωσιν αὐτούς.

Ὁ πρακτικώτατος Ἀριστοτέλης ἀντιθέτως πρὸς τὸν Πλάτωνα, ἐπραγματεύθη καὶ οὗτος ἐν τοῖς Πολιτικοῖς περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος καὶ κατέδειξε διὰ ποίους λόγους φθείρονται αὗται καὶ διὰ ποίων μέσων σώζονται,¹ ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀναφέρον τὰς τῶν τυράννων πονηρὰς πράξεις, οὐδαμοῦ συνέστησεν αὐτὰς εἰς μίμησιν, πλεον δὲ ἢ ἅπαξ δὲν ὥκνησε νὰ σημειώσῃ ὅτι «Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τυραννικὰ μὲν καὶ σωτήρια τῆς ἀρχῆς οὐδὲν δ' ἐλλείπουσι μοχθηρίας»².

Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ Ἑγεμόνος εἶνε θερμοτάτη ἐπίκλησις πρὸς τὸν Λαυρέντιον Μέδικον εἰς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τῶν βαρβαρικῶν ὁμοτήτων καὶ ὕβρεων. Τὸ ἐν ὅλῳ τῷ συγγράματι λησμονηθὲν τοῦ Θεοῦ ὄνομα μνημονεύεται ἐνταῦθα πλειστάκις, ὃ δὲ πατριωτισμὸς τοῦ συγγραφέως ἐκδηλοῦται ἀκατάσχετος μετὰ λυρισμοῦ ἀσυνήθους αὐτῷ.

Περὶ τῆς διαδόσεως καὶ τῶν τυχῶν τοῦ βιβλίου τοῦ Ἑγεμόνος γνωστὸν εἶνε ὅτι ὑπῆρξε

μεγίστη. Οὐ μόνον οἱ χριστιανοὶ ἡγεμόνες ἀνεγίνωσκον καὶ ἐμελέτων αὐτὸ μεταφρασθὲν εἰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ μετεφράσθη κατὰ διαταγὴν Μουσταφᾶ τοῦ Γ' πρὸς ἐκπαίδευσιν ἑαυτοῦ καὶ τῶν υἱῶν του Δραματικὴ δὲ ὑπῆρξε καὶ ἡ τύχη αὐτοῦ, διότι ἐνῶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης ἠνέχθησαν τὸ βιβλίον καὶ οὐδεμία κατ' αὐτοῦ εἶχεν ἐπιρριφθῆ μομφή, ἀπροσδοκῆτως κατὰ τὸ ἔτος 1559 ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀπηγορευμένων βιβλίων, τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ πάπα Παύλου Δ', συμπεριλήφθη καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μακιαβέλη, ἐν δὲ τῷ ἐκδοθέντι index τῷ 1564 ὑπὸ Πίου Δ', ἐπανελήφθη καὶ πάλιν ἡ ἀπαγόρευσις τῶν συγγραμμάτων του. Βραδύτερον ἐγένοντο διαπραγματεύσεις αἰτησαμένων τῶν ἐγγόνων τοῦ Μακιαβέλη νὰ ἀνατυπωθῶσι τὰ συγγράμματα τοῦ πάππου τῶν ἀφαιρουμένων τῶν ἀνευλαβῶν πρὸς τὸν Πάπαν φράσεων· ἀλλ' αἱ προτεινόμεναι διορθώσεις δὲν ἐφάνησαν ἐν Ρώμῃ ἐπαρκεῖς, καὶ οὕτω αἱ διαπραγματεύσεις ἐκείναι ἐναυάγησαν ὀριστικῶς.

¹ Επεταί τὸ τέλος.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΓΡΑΙΤΕ

ΣΙΜΑΣΟΥ

Ὅταν μέσ' ἀπ' τῇ θάλασσά τὸ φῶς γλυκοροδίξει,
Ἑσέναν ἔχω, ἀγάπη μου, μονάχη· συλλογὴ,
Ἑσένα κι' ὅταν τὸ χλωμὸ φεγγάρι παιγνιδίζει,
Καὶ πάει καὶ ζωγραφίζεται στήν καθαρή πηγὴ.

Στὸ νέφος ποῦ ἀνασκόνεται στὸ μακριμένο δρόμο
Ἑσένα βλέπω μοναχά, κι' εἰς σὲ τὸ νοῦ γυρνῶ
Μέσα στὴ νύχτα τῇ βαθειᾷ ποῦ δένει μὲ τὸν τρόμο
Τὸν ὁδοιπόρον ἔρημο σὲ πέραμα στενό.

Στὸ κῦμα ποῦ διπλώνεται καὶ σκάζει, ἀκούω ἑσένα,
Ἑσένα καὶ στοῦ λειβαδιοῦ τὴν τόση σιγαλιά,
Πολλὲς φορὲς πηγαίνω ἐκεῖ, κι' εἶν' ὅλα ἡσυχασμένα,
Καὶ μένω κι' ἀφιγκράζομαι τὴν ἴδια σου λαλιά.

Πάντα κοντά σου βρίσκομαι, κ' ἐνῶ δὲ μάντικρὺζουν
Τὰ μάτια σου, μήτε σιγμὴ περνᾷ νὰ μὴ σὲ δῶ,
Χάνει ὁ ἥλιος, τὰ γοργὰ τ' ἀστέρια μὲ φωτίζουν,
Ὡ! καὶ νὰ σ' εἶχα, ἀγάπη μου, νὰ σ' εἶχα πάντα ἐδῶ!

ΒΥΡΩΝ

ΕΝΘΥΜΗΣΗ

Ὡ θεία ὁμορφιά ποῦ ἀρπάχτηκες στὴ λαμπερή σου νύχτη,
Δὲ θὰ σταθῇ στὸ χῶμα σου μνημὴ βαρὺ κανένα,
Τῆς ἀνοιξῆς οἱ ροδανθοὶ θὰ βγοῦνε πρῶτοι, πρῶτοι,
Στὴν πράσινη τὴν χλωροσιὰ ποῦ θὰ σκεπάζῃ ἑσένα.

Τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ θὰ σειέται ἀγάλη ἀγάλη,
Κι' ἀπάνω σου τὸν ἥσκιο του λυπητερὰ θ' ἀπλώνῃ,
Κι' ἡ θλίψη θ' ἀρχεῖται ν' ἀκούῃ μ' ὀλόγυρτο κεφάλι,
Τὸν ψίδυρο ποῦ ὡς κύματα θ' ἀφίνουν γύρω οἱ κλώνοι.

Στὸν τάφο σου θ' ἐνθύνμῃς πικρὰ συλλογισμένη,
Μὲ τίς παλῆς ἐνθύμῃς ποῦ δὲν τίς σβύνει ὁ χρόνος,
Κι' ὡς ν' ἀγροικοῦν τὰ βήματα, αἰμένα, οἱ πεθαμένοι,
Σιγὰ σιγὰ θὰ σέρῃ τὴν ἐκεῖθε ὁ μαῦρος πόνος.

Τὸ ξέρω πῶς ὁ θάνατος εἶνε κουφός, κι' ἀκόμα
Πῶς βρύση εἶνε τὰ μάτια μας, ἀνώφελα ποῦ ρέει,
Μὰ αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε γιὰ τὸ πικρὸ μας στόμα,
Καὶ γιὰ τὴ θλίψη, φάντασμα ποῦ κλαίει κι' ὅλο κλαίει.

Καὶ σὺ ποῦ λές, καλλίτερα κανέναν νὰ ξεχάνῃ,
Βλέπω πῶς ἔχεις πρόσωπο χλωμὸ σὰν τὸ σουδάρι,
Καὶ βλέπω ἀκόμα στὰ στεγνὰ τὰ μάτια σου νὰ φτάνῃ
Τὸ δάκρυ σου θαμπότερο κι' ἀπ' τὸ μαργαριτάρι.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Εκ τού δρώματος τοῦ κ. Παλαμᾶ «Τρισεύγενη» τὸ ὁποῖον ἐκδίδεται προσεχῶς ὑπὸ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑστίας», μᾶς παρεχώρησεν ὁ ποιητὴς εὐγενῶς τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ζωγραφίζεται ὁ χαρακτήρ τῆς ἡρωίδος του.

Σ. Τ. Δ.

Σκηνὴ ἀπὸ τὸ τρίτο μέρος

Στὸ σπίτι τοῦ Πέτρου Φλώρη. Γιαλοσκέπαστο λιανωτό. Ἕνας σοφᾶς πλατὺς. Γάστρες μὲ λουλούδια. Ἕνα τραπέζι μὲ ραψίματα. Δυὸ τρία καθίσματα. Ἀπὸ τῆς μιάς μεριάς ἡ πόρτα τῆς κρεβατοκάμαρας. Ἀπὸ τὴν ἄλλην τῇ μεριάς πόρτα ποὺ φέρνει πρὸς τὴν σάλα τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς σάλας ποὺ ἀνεβαίνει κάποιος.

Καλῶς τὸν κουμπάρο.

(Φαίνεται ὁ ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ. Στέκει στῆς πόρτας τὸ κατώφλι. Τραχιά κι' ἀγέλαστα).

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Κυρὰ κουμπάρα, καλὰ δὲν τῶκαμες.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Πῶς μπαίνει; ἔτσι στὸ σπίτι μου;

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Ἐδῶ εἶναι τὸ σπίτι τοῦ Πέτρου Φλώρη, τᾶδεροῦ μου. Μῶρκεισε νὰ τοῦ προσέχω τὸ σπίτι του, ποῦ θάμεινε χωρὶς τὸν ἴσκιό του ἀντρός. Ἐγὼ νὰ γίνω ἴσκιος, μοῦ εἶπε, στὴ γυναῖκα του καὶ φροντιστὴς νὰ γίνω μέσα στὸ σπίτι του. Κι' ἀδερφό του μ' ἔκαμε καὶ συμβουλάτορα ὁ ἀντρας σου.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ἀφέντης μου καὶ φροντιστὴς μου ὁ ἀντρας μου. Κ' ἐσὺ ὁ καλὸς μας εἶσαι κι' ὁ ἀδερφός μας. Μὰ τὸ παρᾶπονό σου καὶ τὸν τρόπο σου δὲν τὰ καταλαβαίνω.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Τὰ καταλαβαίνει; μόνο ποῦ δὲν τὰ νοστιμεύεις. Ὅρθα κοφτὰ τὰ θέλεις; Δὲ φέρθηκαν καλά; τὸ φέρεσμά σου δὲν εἴτανε τῆς Τρισεύγενης τοῦ Πέτρου τοῦ Φλώρη; εἴτανε μιᾶς ἀστοχαστῆς.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ἀστοχαστῆς; καὶ γιατί; Γλήγορα γιατί; ὅλα θέλω νὰ τᾶκούσω. Δὲν εἶσαι ἀντρας, ὁ

Πάνος ὁ Τράτας δὲν εἶσαι, ἀνίσως καὶ δὲ μοῦ τὸ φωνάζεις ὀλοστρόγγυλα τὸ φταίξιμό μου.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Μὴν ἀνάφτης. Πιὸ ἥσυχα. Εἶναι καιρὸς ἀκόμα νὰ διορθωθοῦν τὰ διόρθωτα. Τὸ πλοῖο καλοχτισμένο· καλορραμμένα τὰ παννιά· σωστά τὰ ξάρτια· λίγη σαβούρα τοῦ λείπει.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Σιχαίνομαι τὰ λόγια τὰ στριμμένα. Πάνο Τράτα, πές τα καθαρά, παλληκαρίσια· ὄχι ἐβραϊκά. Ἀντρας νὰ εἶσαι.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Μόνο οἱ ξετσιπώτοι δὲ ντρέπονται τὰ λόγια τους, καὶ τὰ πετᾶν ὅπως ὅπως. Μὲ τὰ λόγια τὰ δικά μου, ποῦ τ'ἀνάγελῃς, ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης θάρρεψε· δυνάμωσε τὴν ἀγάπην του πρὸς ἐσέ· τὸν ἔκαμα νὰ καταλάβῃ πῶς ἡ θυγατέρα τοῦ Δεντρογαλῆ μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ γυναῖκα του στὰ μάτια ὅλου τοῦ κόσμου.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τὸν Πέτρο τὸ Φλώρη μὲ τὸ σπαθὶ τῆς τὸν ἀπόχτησε ἡ Τρισεύγενη.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Καλήτερα νὰ τὸ παρατοῦσες αὐτὸ τὸ σπαθὶ νὰ σκουριάσῃ στὸ θηκάρι του, καὶ νὰ κρατοῦσες πάντα τροχισμένο, μπρὸς στὰ μάτια σου, κάποιο σπαθὶ ἄλλο· τὸ φόβο τοῦ ἀντρα σου.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τὸν ἀντρα μου τὴ στιγμή ποῦ θ' ἀρχίσω νὰ τονὲ φοβᾶμαι, θάχω πάψει νὰ τὸν ἀγαπῶ.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Αὐτὰ δὲν εἶναι λόγια φρόνιμης γυναίκας.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τέτοια φρονιμάδα νὰ τὴ χαίρεσαι μαζί μὲ τὴ μητριὰ μου. Μὲ σκότισες; τὸ ξέρεις;

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Δὲ μὲ μέλει ποῦ σὲ σκοτίζω· μὲ μέλει ποῦ ντροπιάζεις τὸν ἀντρα σου.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Καὶ ποιὸς σ' ἔβαλεν ἐσένα ἐξεταστὴ στὸ σπίτι μου;

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Ὅρκισμένος εἶμαι ἀπὸ τὸν ἀδερφό μου νὰ σὲ προσέχω καὶ νὰ σὲ παραστέχω.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης λογάρισε στὴν ἀδερφροσύνη σου· ὄχι στὴν κουταμάρα σου.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

(θυμωμένα κι' ἀκράτητα).

Κοντός! γιατί σὲ συντρόφεισα στὸ πανηγύρι, στὸ Μοναστήρι ἐκεῖ, μόλις ἀποφάνηκες μέσα στὸν κόσμο, παντρεμένη τέσσερω μηνῶνε, μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀντρα σου, διωγμένη πάντ' ἀπὸ τὸ σπίτι σου τὸ πατρικό, ἀφωρισμένη, χωρὶς ἀντρός σκέπη, γιὰ νὰ προσκυνήσῃς καὶ γιὰ νὰ ταχτῇ τῆς Μεγαλόχαρης, καὶ γιὰ νὰ τῆς δευθῇς νὰ στονὲ γυρίσῃ γλήγορα, μὲ δέξιον ἀεράκι, τὸν ταξιδευτή! Κοντός! γιατί σὲ θέλησα φρόνιμη καὶ μαζωμένη καὶ τιμημένη! Κοντός! γιατί μοῦ γύρισες ἀδιάντροπα τὶς πλάτες, σὰν νὰ μὴν ἔστεκε στὸ πλευρό σου ὁ Πάνος ὁ Τράτας ὁ κουμπάρος σου, ὁ ἀδερφός σου, ὁ ἴσκιος σου! Γιατί ξεχάστηκες, καὶ ξενύχτησες, καὶ σὰν αὐτὸ ἀκαβαλλίκευτον ἔτρεξες, κι' ἀνακατόνηκες μ' ὅποιον τύχη, ἀχόρταστη, ἀξεδίφαστη, σὰν ποτὲ νὰ μὴν ξανάχες ἰδεῖς κόσμο, σὰ νὰ πῆγαινες πρῶτη φορὰ σὲ τέτοιο πανηγύρι, μὲ παρλάτες ἐδῶ, μὲ χάχλανα ἐκεῖ, μ' ὅλα τὰ καμώματα τῆς ἀστοχασίᾳς. Καὶ νὰ εἴταν αὐτὰ μονάχα! Κοντός! γιατί δὲ διάλεξες καμὴν ἄλλην συντροφιά γιὰ νὰ ταιριάσῃς, παρὰ τοῦ Κάραλη τὴν συντροφιά! Κοντός! γιατί δὲν ἔστρεψες τὸ χορὸ μὲ κανένα, παρὰ μὲ τὸν Κάραλη! Στὰ μάτια ὅλου τοῦ κόσμου, νιόπαντρη, χωρὶς τὸν ἀντρα τῆς, νὰ λυσσομανᾷ στὸ χορὸ, καὶ δός του τὸ βιολὶ τοῦ Νίκαρου! μὲ ποιόν; μὲ τὸν Κάραλη! Καὶ δὲν τὸ ξέχασες τὸ πῶς μιλοῦσε γιὰ τὸν Κάραλην ὁ ἀντρας σου, καὶ τί τοῦ ἔκαμεν ὁ Κάραλης, καὶ πῶς τὸν ἔχει τὸν Κάραλη...

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

(μὲ περισσὸν ἀγῶνα γιὰ νὰ μείνῃ ἀτάραχη).

Ἐλα στὸν ἑαυτό σου, Πάνο Τράτα, ἔλα στὸν ἑαυτό σου. Ἀλήθεια· ἔτσι σοῦ χωράτεψα. Δὲν τὸν ἐπῆρα μὲ τὸ σπαθὶ μου· συμπάθησέ με. Δὲν εἶδ' ἐσὺ ποῦ μίλησες τὰ καλά σου καὶ τὰ σοφά σου τὰ λόγια, κι' ὁ ἕνας, ποῦ τὸ χάρηκες στοχαστικά, καὶ ποῦ μὲ τὴν καρδιά σου μᾶς ἀντάμωσες;

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Στοχαστικά καὶ τώρα θλίβομαι, καὶ μὲ τὴν καρδιά μου σοῦ τὸ λέω πῶς παραστράτισες.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Μοῦ τὰ λές, καθὼς τὰ λένε οἱ μητριές, κ' ἐκεῖνοι ποῦ τοὺς σέρνουν ἀπὸ τὴ μύτη οἱ μητριές. Μοῦ τὰ λές, καθὼς τὰ λένε οἱ κακοὶ καὶ οἱ στραβοὶ καὶ οἱ ἀλαφρόμυαλοι καὶ οἱ φθονεροὶ καὶ οἱ τιποτένιοι γύρω μου... Καὶ γέλασα καὶ μίλησα καὶ χόρευσα, χωρὶς καμιά κακία, ἔτσι ἀθέλητα, καὶ μὲ τὸν Κάραλη, ὅπως θάκανα μὲ κάθε συντοπότη καὶ μὲ κάθε ἀνθρωπο ποῦ θὰ φέρνονταν πρὸς ἐμένα εὐγενικά καὶ φροντισμένα ἐκεῖ στὸ πανηγύρι. Ναί· δὲ στοχάστηκα κάτι τι· δίκιο θάχης· θάπρεπε νὰ τὸ στοχαστῶ... Μὰ γιὰ νὰ μὴν τὸ στοχαστῶ, τάχα δὲ θὰ πῇ πῶς δὲ χωρᾶνε τὰ ποιητὰ μέσα στὸ νοῦ μου; Σοῦ τόρχίζομαι πῶς τίποτε κακὸ δὲν ἔβαλα στὸ νοῦ μου...

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Οἱ ὄρκοι τώρα λείπουν, κ' ὕστερα τὰ δάκρυα.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τῶφερ' ὁ λόγος· δάκρυα ἐγώ; Ὅρκο, βέβαια, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ πάρω· σὰν τὸν ὄρκο ἱερὸ λογιᾶζω ἐγὼ κάθε μου φέρεσιμό. Ἐπρεπε νὰ τὸ ξέρης. Ἐλεγα πῶς εἰσούννα κ' ἐσὺ χαρούμενος μὲ τὴ χαρά μου. Ἐπρεπε νὰ τὸ ξέρης. Μιὰ τὴν κυνηγοῦσα τὴ χαρὰν ἀκράτητα, καὶ μιὰ, χαϊρόμουννα μὲ ὅλην τὴ χαρά, γιὰ ὅλους ἐκεῖ πέρα. Καὶ τόσο γκαρδιακά κι' ἀφρόντιστα χαϊρόμουννα, ὅσο ποτὲ δὲ μοῦ ἀπόλειψε, στὸ πανηγύρι μέσα τὸ θεότρελλον, ὁ στοχασμός τοῦ ἀντρός μου.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Κι' ἐπὶ ὄρκο δὲν παίρνεις, παίρνει δρόμο ἡ φαντασία σου.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ὅρκο παίρνω πῶς βάλθηκες νὰ μοῦ μιλᾷς σὰν ἀνθρωπος ἀστοχαστὸς καὶ ξένος Ὅρκο παίρνω πῶς εἶμαι...

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Ὅρκο παίρνω πῶς εἶσαι φαντασμένη! Ὅρκο παίρνω πῶς θὰ σὲ φάῃ ἡ φαντασμάρα σου. Ὅρκο παίρνω πῶς ἡ γνώμ' ἡ δική σου εἶναι σὰν τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ποῦ ζοῦνε μεροδούλι μεροφάι καὶ δὲν ξέρουνε πῶς ἔτυχε καὶ δείπνησαν ἐχτὲς ὅτι θάτυχε μπροστὰ τους, μήτε ποῦ γνωρίζουν κι' ἀνίσως αὐριο θὰ βοῦνε τίποτε νὰ τσιμπήσουν. Εἶσαι σὰ νὰ μὴ θυμάσαι τίποτε. Μήτε ποῦ ξετάξεις μήτε ποῦ σκοτίζεσαι γιὰ τίποτε. Τὰ χτεσινά; τὰ ξέπλυνεν

ἀπὸ τώρα πέρα γιὰ πέρα τὸ μνημονικό σου σβυσμένα. Γιὰ ταῦτο, δὲ σὲ μέλει. Ὅλα νὰ τὰ ξεχάσης κινδυνεύεις καὶ τὴ ντροπὴ, καὶ τὴν τιμὴ.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Καὶ τὴ ντροπὴ καὶ τὴν τιμὴ; Σ' ἐμένα τὸ λές;

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Τὸ καλὸ σου θέλω. Σκέψου κι ἄλλαξε. Σὲ λιγάκι δὲ θὰ νῆναι πιά καιρός. Ὅπου κι' ἂν εἶναι, ἔφτασεν ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Θέλησα μιὰ καρδιά νὰ σ' ἀνοίξω, ποῦ δὲν εἶναι στὸν καθένα εὐκολάνοιχτη. Δὲν τᾶξιζεις. Μάθε μιὰ φορὰ γιὰ πάντα. Σιχαίνομαι τίς ὁρμήνιες, κι ἀπὸ φοβερίσματα δὲν παίρνω ἐγώ. Δὲν εἶσαι κουτὸς μονάχα; μὰ καὶ πρόστυχος.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Εἶσαι μιὰ φαντασμένη καὶ μιὰ κακόγλωσση; Μπορεῖ καὶ κάτι χειρότερο ἀκόμα. Καλὰ τὸ λέει ἡ μητριὰ σου τραβᾷς πρὸς τὴν καταστροφὴ.

(Ἔρχεται μέσα ἡ ΠΟΘΟΥΛΑ)

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Καλῶς τὴν Ποθοῦλα μου!

ΠΟΘΟΥΛΑ

Κυρά μου, χίλιοι οἱ χρόνοι σου! Τὴν Πα-ναγίτσα μὲ τὸ κορωνάκι τᾶσημένιο τᾶλαβα. Χίλιες εὐχὲς κι ἀπὸ τὴ μάννα μου. Μήπως;...

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τίποτε, Ποθοῦλα μου νὰ ζήσετε. Κάθησε μὴ φεύγης.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

πρὸς τὴν Τρισεύγενη

Καὶ θὰ σὲ φάῃ τοῦ κόσμου ἡ ἔγνοια. Πῶς νὰ φαντάξης μπροστά του ὅλο κι ὄνειρεύεσαι. Πίστεψα πῶς ὁ γάμος θὰ σοῦ τὴν ἄλλαξε τὴ γνώμη. Γ' ἐλάστηκα. Ἀνίσως δὲν εἴσουν ἔτσι φαντασμένη, δὲ θὰ τονὲ σίμωνες τὸν Κάραλη, φαντασμένη, δὲ θὰ τονὲ εὐγενικά κι ἂν ἤθελε σὲ ὅποιο πανηγύρι, ὅσο εὐγενικά κι ἂν ἤθελε σοῦ φερθῇ. Ποτέ δὲ θὰ τὸν ἄφινες ν' ἀνεβῇ τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ σου. Ποτέ, ποτέ, ποτέ δὲ θὰ καταδεχόσουνα χρήματα νὰ δανειστῇς ἀπὸ ποιόν; ἀπὸ κεῖνον!

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

ξαφνίζεται κάπως.

Ποιὸς σοῦ τᾶπεν αὐτά; Χρήματα; .. Βέβαια· χρήματα. Μοῦ χρειάστηκαν. Ἦθελα νὰ κάνω τὸ καλὸ. Φτώχεια τριγύρω μου κι ὁρφά-

νια δέρνεται. Ἔχω κ' ἐγὼ ὑποχρέωση. Καὶ καθὼς τὰ δικά μου σώθηκαν... Ἀρχοντικά πάντα θέλω νὰ πορεύομαι. Τί νομίζεις; Χρήματα βέβαια! Ἀπὸ τοὺς σφιγτοχέρηδες κι ἀπὸ τοὺς συμβουλάτορες τοῦ γλυκοῦ νεροῦ θὰ τᾶ-παιρνα; Βγάλ' το ἀπὸ τὸ νοῦ σου. Ἀπὸ τὸν Κάραλη φιλότιμο παιδί, ποῦ ξέρει τί θὰ πῇ ὥρα χρειᾶς, καὶ τί θὰ πῇ γυναῖκα σὰν ἐμέ. Στὸ πανηγύρι ἐκεῖ τοῦ μίλησα. Δεύτερο λόγο δὲν πρόσμεινε.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Ξέρεις γιατί σὲ χόρειπεν ἔτσι ὁ Κάραλης καὶ γιατί σὲ φρόντισεν ἔτσι; Γιὰ νὰ μὲ προσβάλλῃ ἐμένα. Ξέρεις γιατί ἤρθε νὰ σὲ προσκαλέσῃ στὸ γάμο του; Γιὰ νὰ προσβάλλῃ τὸν ἄντρα σου. Ξέρεις γιατί σοῦ δάνεισε τὰ μετρητά; Γιὰ νὰ σὲ μουντζουρώσῃ. Κ' ἐσὺ κοντεύω νὰ πιστέψω πῶς ἐτοιμάζεσαι νὰ τὸ δείξης αὐριο στὸ γάμο του.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Νὰ τὸ πιστέψης. Ἦρθε καὶ μὲ κάλεσε. Εἶμαι γιὰ τὸ γάμο τοῦ Κάραλη.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Τὸ ξέρω. Κι αὐτό, καὶ κάθε τρέλλα, καὶ κοῦμ' ἀκόμα εἶσαι ἄξια νὰ καταφέρῃς. Γιατ' εἶσαι φαντασμένη καὶ ἀκυβέρνητη. Χίλιοι ἄντρες σὰν τὸν Πέτρο Φλώρη δὲ θὰ τοὺς εἴτανε βολετὸ νὰ σὲ κάμουν ταπεινὴ καὶ γνωστικὴ.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ἄς εἶν' καλὰ ἡ κυβερνήτρα μου ἡ ἀλά-θευτὴ ἡ καρδιά μου.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Μιὰ εἶν' ἡ κυβερνήτρα σου, θεότυφλη ἡ ὁμορφιά σου. Ὅπου πᾶς κι ὅπου σταθῇς, ξανὰ καθρέφτη βλέπεις καὶ καθρεφτίζεσαι. Ὅλοι σὲ χτυποῦν οἱ ἄνεμοι ὅλα τὰ κύματα σὲ συνεπαίρνουν. Μήτε σαβούρα, μήτε τιμόνι.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τίποτε δὲν ἔχουμε μαζί νὰ ξεδιαλύσουμε. Μακάρι νὰ εἴσουν σὰν τὸν Κάραλη. Λύριο στεφανώνεται. Φτάνει νὰ τὸ θελήσῃ, καὶ κουμπαρά του θὰ γίνω. Σ' ἀρέσει;

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Γιὰ νὰ βρεθῇς ἄλλη μιὰ φορὰ σὲ ξεφάντωμα σὰν τὸ χτεσινόν, γιὰ νὰ στολιστῇς ἄλλη μιὰ φορὰ, καὶ στοῦ κόσμου τὰ μάτια νὰ φαντάξῃς, γιὰ νὰ καθρεφτιστῇς ἄλλη μιὰ φορὰ στὸν καθρέφτη τοῦ κόσμου, ὅχι κουμπάρα του

μονάχα, μὰ καὶ σκουπίδι του· καὶ κάτι χειρότερο.

ΠΟΘΟΥΛΑ

Γιὰ τὸ Θεό, μάλιστα, σόπα, μάλιστα. Μὴν τὸν ἀκούς, κυρούλα μου Τρισεύγενη, μὴν τὸν ἀκούς...

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Καὶ φαντασμένη καὶ μάταιη καὶ ἄπονη καὶ σπάταλη! Χίλια καλὰ σοῦ ἄφησεν ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης, καὶ τίποτε δὲ σοῦ στέρησε. Κ' ἐσὺ; θαρρεῖς πῶς δὲν τὰ ξέρω; Ἀντὶ νὰ νοικοκυρευτῇς, ἀντὶ νὰ κοιτάξῃς πῶς νὰ συγυρίσῃς τὸ σπίτι σου, καὶ πῶς νὰ περιμαζωχτῇς, καὶ πῶς νὰ οἰκονομήσῃς, ἀνοίξες τίς χούφτες σου. Δὲ σὲ πῆρε στὸ καράβι του, γιατί πρόσμεινε πῶς θὰ τοῦ φτιάσῃς τὸ σπίτι του; ὅχι γιὰ νὰ σκορπᾷς, καὶ γιὰ νὰ δείχνεσαι. Κάθε ζητιάνᾳ καὶ κάθε γυρεύτᾳ, καὶ κάθε παμπόνηρη, οἱ χασομέρηδες καὶ οἱ παραλυμένοι, σὲ μυριστήκανε, καὶ δὲ σοῦ ἀπολείπουνε. Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ χαριστής! Ἀπὸ τὰ σεντούκια σου κι ἀπὸ τὰ κελλάρια σου, μετρητά, φορέματα, παννιά, φαγώσιμα, ἀπὸ τὸ λάδι τῆς χρονιάς, ὡς τᾶσημικά, στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλο τὰ μοιράζεις. Γιὰ νὰ χαίρεσ' ἐγκώμια καὶ νὰ χορταίνῃς μεκολακέματα. Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ πῇ γι' αὐτὰ κι ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης δὲν εἶναι Πάνος Τράτας.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Συμφωνᾶμε σ' αὐτό. Δὲ μοιάζει μὲ τὸν Πάνο Τράτα. Γι' αὐτὸ δὲ θὰ σ' ἀκούσῃ μὲ τὴ δική μου τὴν ὑπομονή. Δὲ θὰ χάσῃ λόγια μαζί σου. Ὅπως ἐκατάλαβες τὸν ἔρωτά του ἀκράτητο, θὰ νοιώσῃς καὶ τὸ θυμὸ του. Ἡ ἴδια ἡ καρδιά, ποῦ σ' ἐπλάσε μὲ τὴ φωτιά της, θὰ σὲ λιώσῃ μὲ τὴν ἴδια τὴ φωτιά. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα, μὰ μήτε καὶ τὴ δύναμη νὰ σ' ἀγγίξω. Δὲ γλυτώνεις ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Πέτρου τοῦ Φλώρη. Τὸν ξέρω ἐγὼ καλῆτερά σου.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Κανείς δὲ βάζει ἀπάνω μου χέρι, ὅπως ἐσὺ τὸ συλλογίζεσαι, ἄνθρωπε στενόμυαλε. Καὶ τοῦ Πέτρου τοῦ Φλώρη τᾶγγισμα χάιδεμα καὶ φιλὶ θὰ νῆναι σὰν πάντα. Σύχασε.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Ὅχι, δὲν τονὲ γνώρισες τὸν Πέτρο τὸ Φλώρη γιὰ νὰ μιλάς, καθὼς μιλάς. Καὶ δὲν τονὲ γνώρισες, γιατί δὲν τὸν ἀγάπησες. Καρδιά κι ἄ-

γάπη ἐσύ; Ξεμυαλιστῶρα εἶσαι μὰ πιὸ πολὺ, ξεμυαλισμένη. Καλὰ καλὰ, τίποτε δὲ γνωρίζεις· κι ὅλα τὰ θέλεις, χωρὶς νὰ ξέρῃς τί θέλεις.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

(πρὸς τὴν Ποθοῦλα)

Εἶδες ποῦ ξέχασα νὰ στεῖλω τὸ βιολὶ τοῦ Νίκαιου, καθὼς τοῦ ὑποσχέθηκα, καὶ θὰ τοῦ χειαστῇ. Ἄ! τὸ τραγούδι του στὸ Μοναστήρι ψὲς ἄξέχαστο.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Νὰ ἰδοῦμε τί τραγούδι θὰ σοῦ τραγουδήσῃ ὁ ἄντρας σου σὰ θὰ γυρίσῃ.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Τὸ δικό μου τὸ τραγούδι πάντα, ποῦ τὸ τραγουδάει ὅλη μου ἡ ζωὴ. Μὲ τὸ δικό μου τὸ σκοπὸ!

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Θὰ σοῦ τραγουδήσῃ στὴ ράχη σου τὸ σκοπὸ τῆς ἀμυαλῆς καὶ τῆς ἀνάξιας.

ΠΟΘΟΥΛΑ

Μή, γιὰ τὸ Θεό, Τρισεύγενη, μὴν τοῦ δί-νῃς ἀπόκριση.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

(πρὸς τὸν Πάνο Τράτα)

Ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι μου!

ΠΟΘΟΥΛΑ

Μάλιστα, δόσε τόπο τῆς ὁργῆς.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Δὲν εἶναι τὸ σπίτι σου. Δικό σου δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ σπίτι, καὶ κανένα σπίτι. Τοῦ ἄντρα σου τὸ σπίτι κοιτᾷς νὰ τὸ ρημάξῃς καὶ νὰ τὸ ντροπιάσῃς, καὶ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα σου σ' ἐδιώξε καὶ σὲ καταράστηκε. Ὁ δρόμος! νὰ τὸ σπίτι τὸ δικό σου! Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης μ' ἔστησεν, ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ. Θὰ λογαριαστῇς μ' ἐκεῖνον.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι μου! Ἐκεῖνος ποῦ μ' ἐμένα θὰ λογαριαστῇ εἰμ' ἐγὼ ἡ ἴδια. Μὲ χωρίζει ἀπὸ σᾶς κι ἀπὸ σένα, κι ἀπὸ τὸν Πέτρο Φλώρη ἀκόμα, ἀφοῦ κι αὐτὸ γυρεύεις νὰ τὸ μάθῃς, ἕνας λάκκος. Γιὰ νὰ μὲ φτάσετε, θὰ χρειαστῇ νὰ τὸν πηδήσετε. Καὶ μήτ' ἐσὺ δὲν τὸ μπορείς αὐτό, μικρὸ καὶ τιποτένιο, — ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι μου, σοῦ εἶπα! — μήτε κι ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης, ὁ ἄξιός κι ὁ δυνατός. Κανείς δὲ θὰ μ' ἀγγίξῃ ἐμέ.

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

Νὰ τὰ κελαιδῆσης αὐτὰ καὶ τοῦ Πέτρου τοῦ Φλώρη, τώρα γλήγορα ποῦ θὰ γυρίση.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Κι ἄκουσε καὶ τᾶλλο, ἐσὺ ποῦ πίστευες πῶς φτάνει νὰ μοῦ κανοναρχῇς τὸνομα τοῦ Πέτρου τοῦ Φλώρη, γιὰ νὰ σοῦ κραῖζω τὸ ἥμαρτον! Δὲ μὲ πῆρ' ἐμένα ὁ Πέτρος ὁ Φλώρης· ἐγὼ τὸν πῆρα· ἐγὼ τὸν ἔφερα στὸ σπῖτι τοῦ. Τὸ πείσμα μου καὶ τὸ ἐγὼ μου τὸν ἀλυσόδεσαν. Θέλησα καὶ τὸν ἀγάπησα· θέλησα καὶ μ' ἀγάπησε. Ἄλλα εἶχε μέσα του γιὰ μένα, κι ἄλλα τὸν κατάφερα νὰ βγάλῃ ὅζω. Εἶπα κ' ἔγινε. Καὶ τώρα ποῦ θὰ γυρίση, γλήγορα ἢ ἀργά, ἀπὸ τὸ χέρι μου τάντιδωρο θὰ πάρῃ, θὲς δὲ θὲς, θέλει δὲ θέλει. Τώρα σὰ σ' ἀρέσει, μάστορα, κάθησε νὰ κάμουμε συντροφιά!

Ἰσιμώνει πρὸς αὐτὸν ἀπόκοτα, ἀπλόνοντας τὸ χέρι της, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὸν τραβήξῃ μέσα, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὸν χτυπήσῃ, σὲ κίνημα ἀπὸ θυμὸ μαζὶ καὶ καταφρόνηση, δυσκολοξάνοντα).

ΠΑΝΟΣ ΤΡΑΤΑΣ

(μ' ἓναν τρόπον ἀηδίας καὶ φρίκης ζωγραφισμένα, σὲ βαθμὸν ἀπίστευτο, στὴν ὄψη του τραβιέται πίσω καὶ φεύγει. πνιχτὰ ξεφωνίζοντας):

Στάνάθεμα! στάνάθεμα! Σοῦ στοίχισε τὸ σπῖτι, Πέτρο Φλώρη, ὁ δαίμονας, ὁ δαίμονας!

Ἡ Τρισεύγενη μόλις ἔφυγεν ὁ Πάνος Τράτας, ἀπομένει στὴν ἀρχὴν ἀσάλευτη, μὲ καρφωμένα μάτια ἐμπρὸς της, σὰ χτυπημένη. Ἐπειτα λυγίζεται. καὶ πέφτει στὸ σοφὰ μὲ μιᾶς, καὶ βυθίζεται μέσ' στὰ χέρια της τὸ πρόσωπο, καὶ λυγμοὶ τὴν πιάνουν. κ' ἓνα κλάμα ποῦ ἀγωνίζεται νὰ τὸ συγκρατήσῃ. Τρέχ' ἡ Ποθοῦλα, καὶ γονατίζει ἐμπρὸς της, πονετικά καὶ φοβισμένα.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Πέτρο Φλώρη! Πέτρο Φλώρη! Δυστυχισμένη! Ἀλλοίμονο! Πέτρο Φλώρη! Ὡμίμενεν' ὠμίε! Τίποτε δὲ μοῦ βγαίνει σὲ καλὸ, τίποτε δὲ μοῦ βγαίνει σὲ καλὸ. Ἡ μοῖρα μου εἶναι στρίγλα.

ΠΟΘΟΥΛΑ

Ἡ μοῖρα σου εἶναι χρυσή. Μὴν κλαίς, ἐσὺ δὲν εἶσαι γιὰ νὰ κλαίς...

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Νᾶρχεσαι, Ποθοῦλα μου, συντροφιά νὰ μοῦ κρατᾷς ἐδῶ πέρα... Φυλακωμένη εἶμαι· εἶμαι ἔρημη. Μόνο ἐσὺ... Νὰ μὴ μ' ἀπολείψῃς

ΠΟΘΟΥΛΑ

Καὶ θὰ περάσουν ὅλα, Τρισεύγενη, καὶ τὴ χαρά σου θὰ τὴν ξανάβρῃς... Θυμὸς εἶτανε καὶ φροβερίσματα. Ἐσὺ δὲν εἶσαι γιὰ νὰ κλαίς· γιατί μαζὶ σου κλαίει ὁ κόσμος ὅλος.

Ἡ Τρισεύγενη πάλι κρύβει τὸ πρόσωπο στὰ χέρια καὶ ἀπομένει σὰ σὲ βύθος).

ΠΟΘΟΥΛΑ

Τοῦ παλιόκοσμου καταλαλητά. Αὔριο θὲς ὅλη-μέρα νὰ σὲ συντροφιάσω: Αὔριο Κυριακή. Κι ὁ γάμος τοῦ Κάραλη αὔριο.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

(ὀρθοστυλῶνεται)

Ἄ ναί· ἄ ναί... Αὔριο· ὁ γάμος βέβαια.

ΠΟΘΟΥΛΑ

Κυρούλα μου, μιὰ χάρη μιὰ φορὰ θὰ σοῦ ζητήσω. Μὴν πᾶς, μὴν πᾶς σ' αὐτὸ τὸ γάμο. Δὲν ξέρω πῶς μοῦ φαίνεται μιὰ κακοσημαδιὰ γιὰ σένα. Μὴν πᾶς, μὴν πᾶς.

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ

Ποθοῦλα μου, δὲ θὰ στὴν κάμω αὐτὴ τὴ χάρη. (Σκύβει καὶ τὴ φιλεῖ. Ὑστερα, ἀποφασισμένη κι ἀκράτητη).

Θὰ πάω καὶ θὰ παραπᾶω! Ἐλα νὰ σοῦ δείξω τί θὰ φορέσω αὔριο. Πέρασε κι αὔριο τὰ πόγιωμα νωρὶς γιὰ νὰ μοῦ βοηθήσῃς τὸ στόλισμα. Θὰ πάω πρέπει.

(Προχωροῦν πρὸς τὴν κρεββατοκάμαρα).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΩΣ ΕΝΕΔΥΟΝΤΟ ΑΙ ΑΤΘΙΔΕΣ ΔΕΣΠΟΙΝΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΥ

Δ' ἐν εἰσεύρῳ ἐὰν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους συμβαίνει τὸ αὐτό, ἐγὼ ὅμως ὁσάκις μεταβαίνων εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως εὐρεθῶ εἰς τὴν αἴθουσαν ἐν ἣ τὰ γυναικεῖα ἀγάλματα τοῦ ἐβδόμου καὶ ἔκτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος ἴστανται, νομίζω ὅτι ἀναζῶ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Πεισιστράτου, ὅτι εὐρίσκω ἐντὸς τῆς κοινωνίας ἣτις ἐβίου τότε εἰς τῆς Παλλάδος τὸ Ἀστυ. Αἱ μαρμαρίνοι μορφαὶ μοῦ φαίνονται λαμβάνουσαι ζωὴν, καὶ ἡ φαντασία μου μοῦ παριστᾷ μίαν δωδεκάδα Ἀτθίδων δεσποινῶν, ἀνηκουσῶν εἰς τὰς πρώτας τοῦ Ἀστεως οἰκογενείας, ἔλκουσάν τὸ γένος ἀπ' αὐτῶν τῶν Ὀλυμπίων θεῶν, αἵτινες, ὡραῖαι, ἀβραῖ, λεπτοφυεῖς, ἐνδεδυμένοι πολυτελέστατα, μὲ περικυκλοῦσι πληροῦσαι τὴν ἀτμόσφαιραν μὲ τὴν εὐωδίαν τῶν μύρων δι' ὧν ἠλείφοντο καὶ θαμβοῦσαι τὰ ὄμματά μου διὰ τῶν θελήτρων των, αἵτινα τὰς ἐξίσουν σχεδὸν πρὸς τὰς ἀθανάτους θεάς. Καὶ εἶνε μακάριαι, ἀληθῶς, διότι ἡ φιλαρέσκειά των ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ θριαμβεῖ εἰκοσιπέντε ὅλους αἰῶνας μετὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς γενεᾶς ἐν ἣ ἔζησαν.

Διότι πᾶς καλαίσθητος ἄνθρωπος εἶνε ἠναγκασμένος νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι αἱ Ἀτθίδες αὐταὶ ἦσαν ἐκ τῶν γυναικῶν αἵτινες εἴξευρον ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας τὸ μυστήριον τοῦ κομψοτάτου καὶ πολυτελέστατου ἐνδύεσθαι. Καὶ ἦτο ὁ ἔβδος καὶ ἔκτος πρὸ Χριστοῦ αἰῶν ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ τῆς ἀκρας πολυτελείας τῶν ἀμφιέσεων καὶ τῆς ἀνειμένης διαίτης, ὥς ὁ Θουκυδίδης (Α' 6) μαρτυρεῖ, πληροφορῶν ἡμᾶς ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἄνδρες τῆς ολιγαρχικῆς τῶν Ἀθηναίων τάξεως ἐνεδύοντο τότε πολυτελεῖς λινοὺς χιτῶνας, ἐσχημάτιζον δὲ διὰ τῆς κόμης των κροφύλον — δηλαδὴ κότσον — καὶ ἐκόσμουσαν τοῦτον διὰ χρυσῶν τετιγῶν. Προσθέτει δὲ ὁ Αἰλιανὸς (Βιβ. Δ' κεφ. ΚΒ') ὅτι ἐξερχομένους τῶν οἰκῶν των τοὺς ἠκολούθουν πάντοτε δούλοι φέροντες δίφρους ὀκλαδίας, διὰ νὰ μὴ κηλιδώσῃ τὰ ἐνδύματά των καθήμενοι ἐν τῇ ἀγορᾷ ὅπου τύχῃ. Καὶ ἐὰν τοιαύτη ἦτο ἡ πολυτέλεια τῆς ἀμφιέσεως καὶ ἡ τρυφή τῆς διαίτης τῶν ἀν-

δρῶν, οἴκοθεν ἐννοεῖται πόσον μεγαλειτέρα θὰ ἦτο ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ τρυφή τῶν εὐγενῶν δεσποινῶν τῆς χρονικῆς ἐκείνης περιόδου. Ἐννοίαν ἀκριβῆ τῆς πολυτελείας ταύτης παρέχουσιν ἡμῖν τὰ μνημονευθέντα ἀγάλματα τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἐν τούτοις, λίαν ἐνδεχόμενον εἶνε, κομψαὶ κυρία τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, ἐξοικειωθεῖσαι καθ' ὑπερβολὴν πρὸς τοὺς παρισυνόντες συμβούς, νὰ μὴ συμφωνήσωσι μετ' ἐμοῦ ὥς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς κομψότητος τῶν ἀμφιέσεων τῶν Ἀτθίδων, ὥς αὐταὶ ἐμφαίνονται ἐκ τῶν ἀγαλμάτων περὶ ὧν πρόκειται. Καὶ ἀληθῶς, ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς ἐξοικειωθῇ πολὺ εἰς ἓν εἶδος ἐνδύματος, τὰ ἄλλα τῷ φαίνονται ἀλλόκοτα. Ἐν τούτοις, ἂν θελήσῃ ν' ἀποσείῃ τις πρὸς στιγμὴν τὸν ζυγὸν τῆς ἔξεως καὶ νὰ σκεφθῇ ἄνευ προκαταλήψεως καὶ κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ὑγιούς καλαισθησίας, θὰ κατανοήσῃ πάραυτα τὴν ὑπεροχὴν τῆς περὶ τὴν ἀμφίεσιν τέχνης καὶ καλαισθησίας τῶν Ἀτθίδων τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος, ἀπέναντι τῆς καλαισθησίας καὶ τέχνης τῶν παρισυνόντων τῆς σήμερον.

Ὁ ἐξετάζων μετὰ προσοχῆς τὰ ἐνδύματα τῶν ἀγαλμάτων τούτων, πείθεται ὅτι ἡ Ἀτθὶς ἐν τῇ ἀμφίεσει τῆς ἐπεδίωκε σκοπὸν πάντη διάφορον τοῦ ἐπιδιωκόμενου ὑπὸ τῆς παρισυνῆς σήμερον, προσπαθοῦσης μᾶλλον νὰ καλύψῃ καὶ παραμορφώσῃ τὰς γραμμὰς τοῦ σώματός της. Ἡ Ἀτθὶς, πληροεσμένη ἔχουσα πεποιθήσιν ἐπὶ τὴν εὐμελειάν της, εἴξευρεν, ὅτι διὰ τῆς ἀμφιέσεώς της ἔδει οὐχὶ ν' ἀποκρύψῃ, ἀλλὰ νὰ ἐπιδείξῃ ὅσον τὸ δυνατόν τελειότερον ἀπάσας τὰς χαριτωμένας γραμμὰς τοῦ σώματός της. Διὰ τοῦτο, τὰ ἐνδύματά της ἔδει νὰ εἶνε λεπτά, ἐλαφρότατα, καὶ ἄριστα ἐπὶ τοῦ κορμοῦ της ἐφηρμοσμένα, εἰς τρόπον ὥστε τὸ σῶμα της νὰ διαγράφεται ὁλόκληρον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, χωρὶς οὔτε ἡ ὀπισθία κατατομή, οὔτε τῶν μηρῶν καὶ κνημῶν της αἱ πλήρεις χάριτος καμπύλαι ν' ἀποκρύπτονται. Τὸ λεπτόν, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα σχεδὸν διαφανὲς ὕφασμα, ποικιλόμενον διὰ πλουσίων καὶ ὡραιότατων ποικιλιμάτων, ἔδει νὰ περιβάλλῃ αὐτὴν δίκην δευ-

τέρας επιδερμίδος, ἵνα ἐξάρη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν βλεπόντων τὴν τε εὐμέλειάν της καὶ τῆς σαρκὸς τὸ κάλλος, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δεικνύη τὰ μέλη της γυμνωμένα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐγίνωσκε καὶ τὴν μεγίστην χάριν, ἣν προσθέτουσιν εἰς τὸ ἐνδυμα αἱ καλῶς διευθετημένοι πτυχαὶ μετὰ τῶν περιεικλιμένων παρυφῶν τῶν, ἔρριπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων της τὴν διπλοῖδα, ἣτις, χωρὶς ποσῶς νὰ καλύπτῃ καμμίαν ἐκ τῶν γραμμῶν τοῦ σώματος, ἐκόσμει διὰ μεθοδικώτατα διευθετημένων πτυχώσεων τὸ τε στήθος καὶ τὰ νῶτα. Οπόσον δὲ ἡ Ἀτθίς ἐπρόσεχεν ἵνα μὴ καλυφθῇ οὐδεμία τῶν γραμμῶν τοῦ σώματός της, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι τῆς διπλοῖδος αἱ πτυχαὶ δὲν κατέρχονται οὔτε πολὺ κατωτέρω τῶν μέσων τοῦ στήθους, οὔτε ἐκ τῶν ὀπισθεν ὑπερβαίνουσι τὸ μέσον τῶν νώτων. Ἡ λεπτή καὶ χαριεστάτη ὀσφὺς ἔπρεπεν, ἀπὸ τῶν μαστῶν μέχρι τῶν ἰσχυῶν, νὰ φαίνεται ἐλευθέρω, εἰς τὸ φυσικόν της σχῆμα, χωρὶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ σφίγγεται. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τῶν ποδῶν τμήμα τῆς ἐσθῆτος δὲν ἔσπερεῖτο πτυχώσεων. Αἱ πτυχώσεις ὅμως αὐταὶ συμπτύσσονται ἐπὶ τὸ αὐτό, διατιθέμεναι κανονικῶς ἢ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης, καί, εἴτε σχηματίζουσι πλατεῖαν ταινίαν συγκρατουμένην διὰ πορπῶν μετὰ τῶν δύο σκελῶν, εἴτε κρατοῦνται πρὸς τὸ ἐν πλάγιον διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Ἡ προσπάθεια τῆς Ἀτθίδος τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἦτο, καὶ αἱ πτυχαὶ, αἱ ἀποτελοῦσαι ὥραιον κόσμημα τοῦ ἐνδύματος, νὰ ὑπάρχωσι, καὶ τοῦτο συνάμα καλῶς ἐπὶ τοῦ σώματος νὰ συσφίγγεται, ὅπως διακρίνονται εὐκρινέστατα πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ ὥραιαι του γραμμαί· τὸ δύσκολον δὲ τοῦτο πρόβλημα τὸ ἔλυε λίαν ἐπιδεξιῶς καὶ μετὰ πολλῆς χάριτος.

Εἰς βαρέα ἐνδύματα συνειθίζει σήμερον τὴν παρισινήν, ὁ μακρὸς καὶ δριμύς χειμὼν τοῦ τόπου της, διὰ τοῦτο δὲ οὔτε τὸ θέρος δύναται νὰ ἐνδυθῇ τοσοῦτον ἐλαφρῶς, ὅσον ἡ ἀρχαία Ἀτθίς ἦτο συνειθισμένη διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ κλίματος τῆς πατρίδος της, ἔνθα ἐκ τῶν δώδεκα τοῦ ἐνιαυτοῦ μηνῶν οὐδ' οἱ τρεῖς δύνανται καθαρῶς χειμερινοὶ νὰ θεωρηθῶσιν· ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς τρεῖς μῆνας, τὸ ψυχρὸς δὲν εἶνε δριμύ. Ἡ Ἀτθίς ἄρα, ἀντιθέτως πρὸς τὴν παρισινήν, οὐδόλως ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει τὴν κατὰ τοῦ ψυχροῦ προφύλαξιν, προκειμένου νὰ κανονίσῃ τὸν στολισμὸν αὐτῆς. Ὁ παράγων οὗτος, ὁ σπουδαιότατος διὰ τὴν παρισινήν, ἦτο ἀνύπαρκτος διὰ τὴν Ἀτ-

θίδα, ἣτις ἐνεδύετο χάριν εὐπρεπείας καὶ στολισμοῦ μόνον. Κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας, καθ' ἃς τὸν χειμῶνα ἐπικρατεῖ παροδικὸν ψυχρὸς, ἐκλείετο εἰς τὸν οἶκον της καὶ ἐθερμαίνετο ἐγγὺς τῆς ἐστίας της· ἀνέμενε τὴν ἐπάνοδον τοῦ καλοῦ καιροῦ διὰ νὰ ἐξέλθῃ. Πράγμα ἀδύνατον διὰ τὴν παρισινήν, ἣτις ἔδει ν' ἀποκλεισθῇ ἐν τῷ οἴκῳ της ἐπὶ μῆνας μακροῦς, ἐὰν ἔπραττε τὸ αὐτό. Ἡ Ἀτθίς, ἄρα, ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας περὶ τὸν κανονισμὸν τοῦ ἐνδύματος, ὅπερ ἐκ τοῦ κλίματος τῇ ἐδίδετο, δὲν εἶχε νὰ φροντίσῃ εἰμὴ πῶς νὰ φανῇ ὥραιότερα, κομψότερα, ἐλκυστικότερα· εἶχε δὲ νοημοσύνην καὶ καλαισθησίαν ἀρκούσαν διὰ νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τῇ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπινοήσῃ τεχνητῶς τίποτε ὥραιότερον καὶ καὶ χαριέστερον τοῦ ἰδίου της σώματος. Συνέπεια τούτου ἀναγκαία ἦτο, ὅτι ἐφρόντιζε νὰ κατασκευάζῃ τὰ ἐνδύματά της οὕτως, ὥστε νὰ ἐπιδεικνύη εὐκρινέστατα ὅλας τὰς γραμμάς τοῦ σώματός της, ὡς εἴρηται.

Δέον ὅμως νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι καὶ ἕτερον πλεονέκτημα, ἐπίσης ἐκ τοῦ κλίματος ἀπορρέον, καὶ ἐκ τῆς ἀνατροφῆς καὶ διαίτης της ἐν μέρει, εἶχεν ἡ ἀρχαία Ἀτθίς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν σύγχρονον παρισινήν· ἐννοῶ τὴν εὐμέλειαν τοῦ σώματος. Ἐν Ἀθήναις, δυνατὸν ἦτο νὰ εἴνε τις ἀσχημὸς τὴν μορφήν, ἀλλ' εὐμελείας οὐδέποτε ἔσπερεῖτο. Ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος, ὅστις ἀπὸ πρωῒας ἕως ἑσπέρας ἔλουε διὰ τῶν ἀκτίνων του τὰ σώματα γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν, διατελοῦντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡμιγυμνων, καὶ τῆς διαίτης τὸ ἐν πᾶσι μέτριον καὶ ἐγκρατές, καθίστων ὅλα τὰ σώματα ὥραια. Ἡ εὐμέλεια ὅμως αὕτη εἶνε πράγμα πολὺ σπάνιον εἰς τοὺς βορείους τόπους, διὰ λόγους φυσικοὺς καὶ κοινωνικοὺς τοσοῦτον γνωστοὺς, ὥστε περιττὸν εἶνε νὰ τοὺς ἀπαριθμήσω ἐνταῦθα.

Ἀλλ' ἡ ἀρχαία Ἀτθίς εἶχε καὶ κάποιον ἀκόμη πλεονέκτημα, — πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Πεισιστράτου Ἀτθίς δέσποινα. Ἀπετέλει μέρος κοινωνίας προνομίου, κοινωνίας ἐκλεκτῆς, ἣς τοὺς τρόπους τῆς διαίτης, τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς ἀμφιέσεως δὲν ἠδύναντο νὰ μιμῶνται αἱ ἄλλαι κοινωνικαὶ τάξεις, ἢ τῶν δούλων δηλαδή, ἢ τῶν μετοίκων καὶ ἢ τῶν θνητῶν. Ὁ συρμὸς τῆς ἐνδυμασίας, ὁ περιοριζόμενος ἐν τὸς τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ κύκλου τῆς προνομίου τάξεως, δὲν εἶχε ποσῶς ἀνάγκην νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει τὰς σωματικὰς ἐλλεί-

Ο ΑΝΔΡΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥ ΕΝ ΛΑΜΙΑ

ψεις, τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ἀσχημίας τοῦ πλήθους. Διὰ τοῦτο, ἠδύνατο ἡ περὶ τὸ ἀμφιένυσθαι λεπτοτάτη καλαισθησία νὰ ἐξικνῆται μέχρις ἁκρας τελειότητος, τέλεια ἐκ πλαστικῆς ἀπόψεως σώματα ἔχουσα ὑπ' ὄψει. Σήμερον ὅμως, ὅλοι οἱ συρμοὶ δημιουργοῦνται διὰ τὸ μέγα πλῆθος, καὶ ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψει πάσας τὰς σωματικὰς ἀτελείας καὶ ἀσχημίας τῶν πολλῶν· ἄλλως δέ, καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν ταῖς λεγομέναις ἀριστοκρατικαῖς τάξεσιν εὐμέλεια καὶ πλαστικότης μείζων τῆς ὑπαρχούσης ἐν τῷ πλήθει. Οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα ἀφωμοιώθησαν, καὶ τείνει ὁ κόσμος ὅλον ἐπὶ πλήρη ἰσοπέδωσιν ὑπ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἰσοπέδωσιν πολὺ περισσότερον ταπεινοῦσαν τὰ ὑψηλὰ πρὸς τὰ πρόσγεια, παρὰ ἀνυψοῦσαν τὰ χαμηλά.

Ἀλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὸ σημεῖον εἰς ὃ εὐρισκόμην πρὶν ἢ παρασυρθῶ εἰς τὴν σύγκρισιν τῆς ἀμφιέσεως τῆς Ἀτθίδος τοῦ ἑβδόμου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος πρὸς τὴν σύγχρονον ἡμῶν παρισινήν.

Δηλωθέντος ἤδη τοῦ σκοποῦ, ὃν ἡ Ἀτθίς

δέσποινα ἐπεδίωκεν ἐν τῇ ἀμφίεσει της, καὶ τῆς ἀρχῆς ἣν ἠκολούθει, τοῦ νὰ ἐπιδείξῃ εὐκρινῶς πάσας τὰς γραμμάς τοῦ περικαλλοῦς σώματός της, ἀξία πολλῆς προσοχῆς εἶνε ἡ τελειοτάτη γνώσις, ἣν εἶχε, τοῦ μέτρου ἐν τῇ διακοσμήσει τῶν ἐνδυμάτων της. Παρατηρήσατε μετὰ προσοχῆς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματά περὶ ὧν πρόκειται, καὶ θὰ ἴδετε, ὅτι οὐδαμῶς ὑπάρχει ἐπ' αὐτῶν ὁ φόρτος τῶν τριχάπτων, τῶν ποικιλιμάτων, τῶν ταινιῶν, καὶ τῶν παντοειδῶν καὶ ποικιλιωμένων διακοσμήσεων, δι' ὧν οἱ παρισινοὶ συρμοὶ φορτόνουσι σήμερον τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν μας. Βλέπει τις ἐν τοῖς ἐνδύμασι τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκείνων ἀτθίδων ἀξίαν ὄντως θαυμασμοῦ ἐγκράτειαν ἐν τῇ διακοσμήσει, περιοριζομένη εἰς τὸ σύνθημα μαιανδροειδὲς ποικίλμα κατὰ τὰς παρυφάς, καὶ εἰς ἀνθη τινὰ ἐν ταῖς γωνίαις. Τὰ ποικίλματα εἶνε ὀλίγα, ἀλλὰ κομψότατα καὶ πολυτελῆ, διότι φέρουσιν ἀκόμη τὰ ἔχνη τῶν χερσωμάτων. Ἐπίσης, ἡ αὐτὴ ἐγκράτεια παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν τιμαλφῶν κοσμημάτων. Πολὺ ἀπέχουσι τοῦ

νά εἶνε κατάφορτοι ἐκ χρυσοῦ καὶ μαργαρι-
τῶν. Ἀνὰ ἓν χρυσοῦν ψέλλιον εἰς τοὺς βρα-
χίονας, ἀνὰ ἓν χρυσοῦν ἐνώτιον εἰς τὰ ὦτα,
ἴσως ἓν δακτυλίδιον, τὸ πολὺ δὲ καὶ ἓν περι-
δέραιον συγκείμενον ἐκ μιᾶς ἢ δύο σειρῶν
μαργαριτῶν. Αὐτὰ ἦσαν τὰ τιμαλφῇ κοσμή-
ματά των. Καὶ τοῦτο, οὐχὶ διότι δὲν εἶχον
περισσότερα, ἀλλὰ διότι ἡ τοσοῦτον λεπτή
καὶ ἀνεπτυγμένη καλαισθησία των δὲν ταῖς
ἐπέτρεπε νὰ φορτόνωνται διὰ χρυσοῦ καὶ τι-
μαλφῶν λίθων. Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖ-
ον εἶδε νὰ ἐφελκύσῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ βλέμμα τοῦ
παρατηρητοῦ ἔπρεπε νὰ εἶνε τὸ κάλλος καὶ ἡ
εὐμέλειά των· ὅλα τὰ ἄλλα ἔπρεπε νὰ κατέχωνσι
δευτερεύουσιν θέσιν, νὰ ἔρχονται ὡς ἐπιβο-
ηθητικά πρὸς ἕξαρσιν τοῦ φυσικοῦ κάλλους.
Οἱ στολισμοὶ καὶ τὰ τιμαλφῇ κοσμήματα ἦσαν
ὡς τὸ πλαίσιον τὸ περιβάλλον τὴν εἰκόνα· οὐ-
δεὶς ποτὲ καλὸς ζωγράφος στέργει, ἵνα ἡ
πολυτέλεια τοῦ πλαισίου ἐφελκύῃ τὸ βλέμμα
τοῦ θεατοῦ ἐπὶ τοσοῦτον. ὥστε νὰ προσέχῃ
μᾶλλον εἰς τοῦτο ἢ εἰς τὴν εἰκόνα του.

Ἀλλὰ παρατηρήσατε καὶ τὴν κόμμωσιν τῆς
Ἀτθίδος δεσποίνης τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος.
Ὅποια ὑπομονή, ὁποία λεπτεπίλετος φρον-
τίς, ὁποία ἐργασία, ὅπως αἱ τρίχες τῆς κεφα-
λῆς της διευθετηθῶσι καλαισθητικῶς! Εἷς
τινα τῶν ἀγαλμάτων τούτων, τὸ πρὸς τὸ μέ-
τωπον μέρος τῆς κόμης ὁμοιάζει ἀληθὲς κέν-
τημα! Βλέπει τις πλήρη κοσμηματογραφίαν
ἐκτελουμένην διὰ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς.
Εἶνε προφανὲς ὅτι τρεῖς ἢ τεσσαρες δοῦ-
λαι ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους θὰ εἰργάζοντο ὅπως
μεταβάλωσι τὴν κεφαλὴν τῆς δεσποίνης των
εἰς ἀληθὲς καλλιτέχνημα τριχοστασίας καὶ κομ-
μώσεως. Ἐπειτα, καὶ ἡ πληθὺς τῶν πλοκά-
μων, ὧν τεσσαρες ἢ πέντε πίπτουσι συνήθως
πρὸς τὰ ἔμπροσ, φθάνοντες μέχρι σχεδὸν τῶν
μέσων τοῦ στήθους, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ κρέ-
μονται πρὸς τὰ νῶτα, ἐμφαίνουσι φροντίδα
λεπτεπίλετον καὶ τέχνην πολλήν. Παρατηρεῖ
τις εἰς τὰς τρίχας τῶν πλοκάμων τούτων μίαν
λεπτὴν, κανονικὴν, καὶ ἐπιμελεστάτην βοστρύ-
χωσιν, ἡ κατασκευὴ τῆς ὁποίας θὰ ἦτο βε-
βαίως δυσχερεστάτη.

Προφανὲς εἶνε, ὅτι πολλὰς δούλας ἀπη-
σχόλουν αἱ δέσποιναι ἐκεῖναι διὰ τὸν στολι-
σμόν των. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι
κατὰ τὸν ἔβδομον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἐν
Ἀθήναις δὲν ὑπῆρχον τὰ ἐμπορικὰ τῆς ὁδοῦ
Ἑρμοῦ, ἀπὸ τῶν ὁποίων πᾶσα Ἀτθὶς σήμε-
ρον ἀγοράζει τὰ ὑφάσματα καὶ τὰ λοιπὰ

χρειώδη τοῦ στολισμοῦ της ἑτοιμα, κομιζόμενα
παρὰ τῶν ἐμπόρων ἐξ Εὐρώπης, ἀλλ' ὅτι τότε
ἔπρεπε ὅλα νὰ κατασκευάζωνται ἐν τῷ οἴκῳ,
κατανοοῦμεν, ὁποῖον σμῆνος θεραπαινίδων ἐ-
χρειάζετο μία Ἀτθὶς ἀριστοκράτις ν' ἀπα-
σχολῇ ἐν τῷ οἴκῳ της, ὅπως δυνηθῇ νὰ
στολίζεται ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς
κοινωνικῆς της περιωπῆς. Τὰ ἔρια καὶ τὸ
λίνον ἐκομίζοντο εἰς τοὺς οἴκους ἐν ἀκατεργά-
στῳ καταστάσει, καὶ ἐκεῖ, γυναικεῖαι χεῖρες
εἶδε νὰ μεταβάλλωσι τὰς ὕλας ταύτας εἰς νή-
ματα, καὶ τὰ νήματα εἰς ὑφάσματα, γυναι-
κεῖαι δὲ πάλιν χεῖρες ἔπρεπε νὰ τὰ χρωματί-
ζωσι, καὶ νὰ κατασκευάζωσιν ἐπ' αὐτῶν τὰ
ἀναγκαῖα ποικίλματα διὰ νημάτων χρυσῶν
καὶ ἀργυρῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς κλωστής
ἄλλας ποικιλοχρόους. Δὲν πιστεύω μία πλου-
σία ἀριστοκράτις τῶν χρόνων τοῦ Πεισιστρά-
του νὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀπασχολῇ δούλας
ὀλιγωτέρας τῶν εἴκοσι χάριν μόνον τοῦ στο-
λισμοῦ της, καὶ ταύτας ἐργαζομένας νυχθη-
μερὸν καὶ μόλις προφθανούσας νὰ ἐνδύωσι
καὶ στολίζωσι τὴν δέσποιάν των. Πνεῦμα
ὀλιγαρχίας τότε διέπνεεν ὁλόκληρον τὴν Ἑλ-
λάδα, καὶ ὁ κόσμος κατεῖχτο ὑπὸ τῆς ἰδέας
ὅτι οἱ πολλοὶ ἐπλάσθησαν διὰ νὰ ὑπηρετῶσι
τοὺς ὀλίγους. Αἱ δημοκρατικαὶ ἰδέαι τοῦ πέμ-
πτου καὶ τετάρτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος δὲν
εἶχον ἐπικρατήσῃ ἀκόμη. Εὐρίσκοντο μόλις
ἐν τῇ γενέσει των.

Καὶ ἦτο διὰ μίαν Ἀτθίδα ἀριστοκράτιδα
τότε ἡ πληθὺς τῶν θεραπαινίδων της ἐπίδει-
ξις οὐχὶ ὀλιγώτερον σπουδαία ἢ ἡ πολυτέλεια
τῆς ἀμφιέσεως. Αἱ Ἀτθίδες τῆς ὑψηλῆς τά-
ξεως δὲν ἤρκοῦντο εἰς τὸ νὰ ἐνδύωνται λαμ-
πρῶς κατὰ τὰς ἐκ τοῦ οἴκου ἐξόδους των,
ἀλλ' εἶδε καὶ ὑπὸ ὅσον ἔνεστι περισσοτέρων
θεραπεινίδων ν' ἀκολουθῶνται. Αἱ δύο ἀκό-
λουθοι ἀπετέλουν τὸν κατώτατον ὅρον· ἀλλὰ
ἐπίσημος ἐπὶ πλούτῳ καὶ γένει δέσποινα ἔπρεπε
ν' ἀκολουθῇται ὑπὸ πολλῶν περισσοτέρων, αἵτινες,
διὰ τῆς ἀπλότητος τῆς περιβολῆς των καὶ τῆς
τραχύτητος ἦν τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώ-
που καὶ τὸ σχῆμα τῶν μελῶν των ἀπέκτων
ἔνεκα τῶν κοπιωδῶν ἐργασιῶν εἰς ἃς ἦσαν
ὑποβιβλημένοι, ἀπετέλουν ἐν περιβάλλον χρησι-
μεῖον ὅπως ἐξαρθῇ ἐτι μᾶλλον διὰ τῆς ἀντιθέ-
σεως τὸ κάλλος, ἡ εὐμέλεια, ἡ ἀβρότης καὶ ἡ
πολυτέλεια τῆς ἀμφιέσεως τῆς εὐγενοῦς δεσποίνης
των, ἡτις διέβαινε πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν θεω-
μένων ὡς πλάσμα αἰθέριον, ὡς δὲν ὑπεράνθρωπον,
θεᾶς μᾶλλον παρὰ θνητῆς ἰδέαν παρέχον.

Ο ΠΡΙΓΚΗΥ ΑΝΔΡΕΑΣ (ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)

Καὶ τοιαῦται βεβαίως ἦσαν αἱ ὑπὸ τῆς
ἱστορίας μνημονεύμεναι μεγάλαι δέσποιναι
τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου· ἡ γυνὴ τοῦ Μεγακλέους
Ἀγαρίστη ἡ ταύτης θυγάτηρ ἡ νυμφευθεῖσα
τὸν Πεισιστράτον, καὶ ἡ κόρη τοῦ Ἰππίου
Ἀρχεδίκη, ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν
ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου μνη-
μονευομένη:

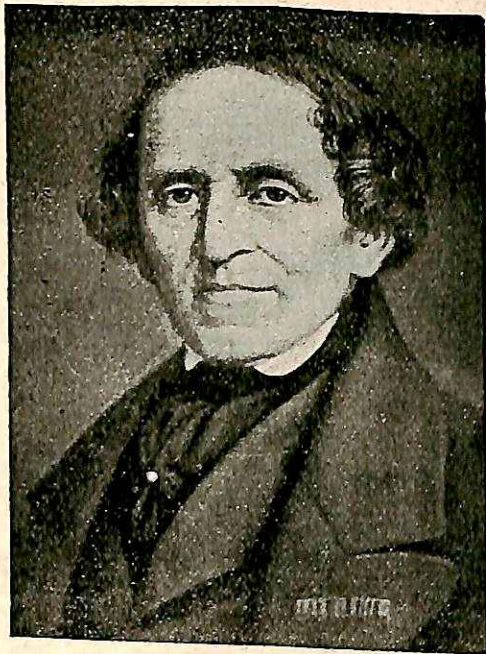
«Ἀνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ
Ἰππίου Ἀρχεδίκην ἥδε κέκευθε κόνη,
ἢ πατὴρ τε καὶ ἀνδρὸς, ἀδελφῶν τ' οὐσα τυράννων,
παίδων τ', οὐκ ἥρθη νοῦν ἐς ἀτάσθαλιν».

Ποία δὲ εἶνε τῶν σκέψεων μου τούτων ἡ
κατακλείς; Ὅτι, ἐὰν αἴφνης ἀνέξῃ μία τῶν
Ἀτθίδων τούτων δεσποινῶν τοῦ ἑβδόμου ἢ
ἔκτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, καὶ παρίστατο ἐν
τῷ μέσῳ ἑνὸς ἀνακτορικοῦ χοροῦ, ἐνταῦθα ἡ
καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ἐνδεδυμένη ὡς ἐνεδύετο διὰ
νὰ μετᾶσχῃ τῆς ἐορτῆς τῶν Παναθηναίων ἢ τῶν

Ἐλευσινίων, θὰ ἦτο ἡ κομψότερον, καλαισθητι-
κώτερον καὶ λαμπρότερον ἐνδεδυμένη πασῶν τῶν
κατὰ τοὺς παρισινούς συρμούς ἐνδεδυμένων δε-
σποινῶν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Θὰ ἐπεσκίαζε διὰ τῆς
κοιμότητός της καὶ τῆς πολυτελείας ἀπάσας, καὶ
ἃς μὴν εἶχεν ἐφευρεθῇ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν της τὸ
τηλέφωνον, οὔτε ὁ φωνόγραφος, καὶ οὔτε κἂν
ἡ πυρίτις. Ἴσως τὰ ἀρχαῖα ἐν τῷ Μουσείῳ
τῆς Ἀκροπόλεως ἀγάλματα δὲν προξενούσι τὴν
ἐντύπωσιν ταύτην ἐκ πρώτης ὄψεως διὰ τὸ
ἄτεχνον αὐτῶν, ὡς ἀναγομένων εἰς ἐποχὴν
καθ' ἣν ἡ γλυπτικὴ δὲν εἶχε προοδεύσει ἀ-
κόμη. Ἀλλ' ἀκριβεστέρα παρατήρησις ἐξαλεί-
φει τὴν πρώτην ταύτην ἐντύπωσιν, καὶ πείθει
τὸν θεατὴν, ὅτι ἐὰν τὰ ἀγάλματα ταῦτα εἶχον
ἐξέλθει ἐκ τῆς σμίλης ἑνὸς Φειδίου, ἑνὸς Ἀλκα-
μένηου, ἑνὸς Σκόπα ἢ ἑνὸς Πραξιτέλους, ἡ κομ-
ψότης, ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ χάρις τῶν ἐνδυμασιῶν
των θὰ μᾶς ἐπροξένει ἀληθῆ κατὰπληξιν.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΑΝ

ΜΑΓΥΕΡΒΕΡ

νεκρόν, διελογίσθην: δὲν τὸν ἐνόμιζον τόσῳ μέγαν.

Εἶνε εἷς τῶν μεγίστων τοῦ θεάτρου μουσικῶν καὶ ὁ μέγιστος τῶν ἱστορικῶν μουσικῶν.

Ἱστορική! Διαμφισβητεῖται ἐνίοτε ὅτι ἡ μουσικὴ δύναται νὰ εἶνε τοιαύτη. Ἀλλὰ διατί ὅχι, ἐν τῷ θεάτρῳ ἐννοεῖται; Περὶ τὴν κατανόησιν τοῦ παρελθόντος καὶ περὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ, διατί μόνῃ αὕτῃ ἐκ τῶν τεχνῶν νὰ εἶνε ἀνίκανος; Τῆς πραγματικῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ὁποία ἔζησε, διατί νὰ μὴ εἶνε ἐρμηνεύτρια ὥς εἶνε ἐρμηνεύτρια τῆς μυθικῆς παραδόσεως καὶ τοῦ κόσμου τῆς φαντασίας; «Ἐξαιρέσει τῆς μεταφυσικῆς διαλεκτικῆς (καὶ δὲν θλίβομαι διὰ τοῦτο) ἡ μουσικὴ δύναται τὰ πάντα νὰ ἐκφράσῃ», ἔλεγεν ἡ Γεωργία Σάνδη. Καὶ πρὸ αὐτῆς ἔτι τῆς μεταφυσικῆς ἡ μουσικὴ τώρα δὲν ὑπισθοχωρεῖ. Ἔχει τοὺς φιλοσόφους τῆς διατί ὅχι καὶ τὸν ἱστορικόν τῆς; Ἀλλ' ὁ ἱστορικὸς χαρακτήρ τῶν Οὐγενότων, λόγου χάριν, ἀπαντοῦν οἱ ἄλλοι, δὲν ἔγκειται ἴσως εἰμὴ ἐν τῷ κειμένῳ — ἢ τῷ ποιήματι, διότι ὁ Σκριβ τοῦ Μάγυερβερ ὑπῆρξε ποιητής, — ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ἐν τῷ σκηνικῷ διακόσμῳ. Λοιπὸν, ὡς ἀποπειραθοῦν νὰ παραστήσουν τοὺς «Οὐγενότους» ἄνευ μουσικῆς, καὶ τότε θὰ ἐννοήσουν ἐὰν ὁ ἱστορικὸς χαρακτήρ εὐρίσκεται ἐν τῷ δράματι καὶ τῷ σκηνικῷ διακόσμῳ ἢ ἐν τῇ μουσικῇ ἐκ τοῦ Σκριβ ἢ τοῦ Μάγυερβερ ποῖος εἶνε ὁ ἱστορικὸς.

Ποία εἰκὼν τῆς Ἀναγεννήσεως, τῆς γαλλικῆς Ἀναγεννήσεως, ὑπῆρξε ποτὲ περισσότερον τῶν δύο πρώτων πράξεων τῶν Οὐγενότων καὶ πιστὴ καὶ θελκτικὴ; Φαίνεται ὅτι ἡ μουσικὴ χρονοτριβεῖ ἀκόμη εἰς τὰ περίχωρα καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θέματος. Εἶνε ἐν ἀρχῇ μία ἐστίασις εὐπατριδῶν παρὰ τινι πρίγκηπι τῆς νεότητος: ἔπειτα ἡ ἡδεῖα καὶ βασιλικὴ Τουγαίνη καὶ ἡ λευκὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Βαλουά ἀντανανλωμένη εἰς ἥρεμα ρεύματα πανταχοῦ κάποια χάρις καὶ κάποια εὐγένεια, κάποια ὑπερτάτη ἀστυκότης. Μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας μέσα εἰς τὸ φῶς πράξεις, τρεῖς πράξεις εἰς τὸ

σκότος: τὸ Πρε-ο-Κλέρ, τὸ Λοῦβρον, θόρυβος σύμμικτος καὶ ἀόριστος βοή. Κώδων σημαίνει τὸ σιωπητήριον, γυναῖκες ἄδουσι παρὰ τὴν πύλιν παρεκκλησίον λιτανείας μελαγχολικᾶς: οἱ παλαιοὶ Παρίσιοι ἐφησυχάζουσιν, ἀνήσυχτοι καὶ ὑπὸ τοῦ θανάτου ἀπειλούμενοι.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν εἶνε ἢ ἡ φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς. Ζητεῖτε τὴν ψυχὴν αὐτῆς; Ἡ τετάρτη καὶ ἡ πέμπτη πράξις θὰ σᾶς τὴν ἀποκαλύψουν, τὴν ψυχὴν ἢ μᾶλλον τὰς δύο ψυχὰς τοῦ μεγάλου τούτου ἱστορικοῦ γεγονότος, τῆς νυκτὸς τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου τὴν ψυχὴν τὴν σκληρὰν καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἡρώϊκην, τῶν δημίων τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν μαρτύρων.

Πλειότερον ἔτι ἡ ἱστορικός, εἶνε ὁ Μάγυερβερ δραματούργος καὶ δραματούργος κολοσσιαῖος. Δὲν εἶνε ὁ μουσικὸς τῆς ψυχολογικῆς ἀναλύσεως ἢ τῆς ψυχολογικῆς ἀνατομίας, ἀλλὰ τῆς γοργότητος, τοῦ θεάτρου καὶ τῆς δράσεως. Ἐντεῦθεν δὲ ἐνίοτε, ὡς πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, καί τι ἐν αὐτῷ τὸ κάπως πέραν τοῦ δέοντος ἐξωτερικὸν καὶ εἰδικόν: τέχνη θαυμαστῶς ἀρμοζομένη εἰς τὰς περιστάσεις καὶ εἰς τοὺς χαρακτήρας καὶ οὕτως εἰπεῖν ἰσοδύναμος ὅλως μὲ αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ ἀποβαίνουσα καθυπερτέρᾳ καὶ οὕτως εἰπεῖν εὐρύτερα αὐτῶν. Τέχνη τέλος ὡς ἡ τοῦ Γλὺκ, ἡ ὁποία ἀναπαριστᾷ μᾶλλον ἢ ὑποβάλλει. Ὁ Μάγυερβερ συνήθως πράττει τ' ἀντίθετα τῶν ὅσα γίνονται σήμερον. Ἀντὶ νὰ προβαῖνῃ ἀπὸ τῆς ιδέας πρὸς τὸ ἄτομον, προβαίνει ἀπὸ τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν ιδέαν. Μακρὰν τοῦ νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἀφηρημένην ἐννοίαν καὶ νὰ γενικεύῃ τὰ πρόσωπα, προσωποποιεῖ τὰ αἰσθήματα καὶ τοῦτ' αὐτὸ εἶνε ἡ οὐσία τῆς δραματικῆς ιδιοφυΐας.

Τῆς ιδιοφυΐας ταύτης ἡ συνήθης μέθοδος ἀνευρίσκεται συνεχῶς ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Μάγυερβερ. Παρ' αὐτῷ ἐνσαρκοῦται πᾶσα σκέψις καὶ πᾶς λόγος μεταμορφώνεται εἰς σάρκα. Τὸ στοιχεῖον τῆς φαντασίας λόγου χάριν, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ Freischütz εἶνε ἰδίως γραφικόν, προσλαμβάνει παρὰ τῷ «Ροβέρτῳ Διαβόλῳ» μορφήν, μορφήν ἀνθρωπίνην καὶ ζῶσαν, τὴν τοῦ Βερτράμ. Ὁ διάβολος τοῦ Μάγυερβερ δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸν πρὸς τὸν Μεφιστοφελὲ τοῦ Βερλιόζ ἢ τοῦ Σοῦμαν. Ὁ Βερτράμ δὲν εἶνε ἢ ἀρχὴ ἢ τὸ πνεῦμα τοῦ πονηροῦ: δὲν εἶνε ἢ πατὴρ σατανικὸς καὶ ὀδυνῶν. Τοῦ «Ροβέρτου Διαβόλου» πρὸς τούτους, παραβάτετε τὴν λύσιν πρὸς τὴν λύσιν τοῦ Ταγχόυζερ. Πρόκειται καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις περὶ

τοῦ κινδύνου καὶ τῆς σωτηρίας μιᾶς ψυχῆς. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Ταγχόυζερ ἢ τε πάλιν καὶ ἡ νίκη εἶνε ὅλως ἐνδόμυχοι: ἔχουν κατὰ τὸ μᾶλλον συγκεκριμένον παρὰ τῷ Ροβέρτῳ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου διαφιλονεικοῦσι τὸ κράτος ὅχι μόνον δύο ῥοπαί, ἀλλὰ δύο προσωποκότητες, ἡ Ἀλίκη καὶ ὁ Βερτράμ.

Καὶ ὁ ἔρως; Λοιπὸν ποῖος τὸν ἐδραματοποίησε ποτὲ ὡς ὁ συγγραφεὺς τῶν Οὐγενότων! Ἐὰν ἐν τῇ ἀθανάτῳ δυωδία τοῦ Ῥαούλ καὶ τῆς Βαλεντίνης, αἱ ἀπλαῖ αὐταὶ λέξεις «Μ' ἀγαπᾷς!» ἀποδίδουν ἤχον ὃν οὐδαμοῦ ἄλλαχοῦ ἀπέδωκαν, δὲν τὸν ὀφείλουσι, τὸν διπλὸν τοῦτον τόνον τοῦ δέους καὶ τῆς ἡδονῆς τῆς μακαρίου, εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν δραματικότητα τῆς σκηνῆς, εἰς τὸν κίνδυνον τὸν ἐπικείμενον καὶ εἰς τὸν θάνατον τὸν προσεγγίζοντα; Ὅσον ἀφορᾷ τὴν θρησκείαν τέλος, «ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ τέκνου τούτου τῆς Γερμανίας πῶς ἐν τῷ θεάτρῳ δύναται αὕτη νὰ κηρύσσεται». Ὁ Ῥιχάρδος Βάγνερ εἶπεν αὐτά, — ἄλλοτε — καὶ εἶπεν ἀληθῆ. Τὴν θρησκευτικὴν ιδέαν τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Βάγνερ, ὁ Βάγνερ τοῦ «Πάρσιφαλ» ἔμελλε νὰ λάβῃ ποτὲ ὡς θέμα τῶν ὑπεραιθερίων φαντασιοπληξιών του καὶ τῶν παθητικωτάτων του ὀνειροπολήσεων, τὴν ιδέαν ταύτην ὁ Μάγυερβερ τοῦ «Προφήτου» καὶ ἰδίᾳ τῶν «Οὐγενότων», ὁ μέγας θεατρικὸς μουσικός, κατέστησεν ἐλαττήριον δραματικόν, ἀρχὴν δράσεως ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ζῇ, ὑπὲρ τῆς ὁποίας φονεύει καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας θνήσκει.

Εἶνε τι παγκάλως λαμπρὸν ὁ θρόλος καὶ τὸ σύμβολον, ἀλλὰ τὸ δράμα, ἀλλὰ ἡ ζωὴ εἶνε οὐχ ἥττον παγκάλως λαμπρά. Εἶνε γιγάντιοι τὰ νῦν οἱ προϊστορικοὶ ἄνθρωποι τῆς Edda οἱ «φέροντες τρίκινον σάγον». Ἀλλὰ χθὲς ἀκόμη πόσον ἦτο ἐπαγωγὸς ὁ νεαρὸς γάλλος εὐπατρίδης μὲ τὸ ἰωδὺς βελούδιον περιόρμιον καὶ τὴν χρυσὴν ἄλυσον! Παραδεχόμεθα ὅτι ὁ Τριστάν καὶ ἡ Ἰζόλτ παριστῶσιν αὐτὸν τοῦτον τὸν ἔρωτα, τὸν ἔρωτα καθ' ἑαυτὸν — ἀλλὰ μοῦ ἀρέσκουν ἐπίσης ἡ Βαλεντίνη καὶ ὁ Ῥαούλ οἱ ὁποῖοι δὲν εἶνε ἢ δύο ὄντα ἀγαπώμενα, δύο ἐκ σαρκὸς καὶ ἐξ αἵματος ἐρασταί. Τέλος τὸ μητρικὸν αἰσθημα τῆς Fides δὲν μοῦ φαίνεται πέραν τοῦ δέοντος ἴδιον ἀστὴς ἀπλοικῆς καὶ παρ' αὐτῷ ἔτι τῷ πατρικῷ αἰσθηματι τοῦ Φοτάν, καὶ ὁ ἀσπασμὸς τῆς ταπεινῆς γυναίκος πρὸς τὸν υἱὸν τῆς, παρ' ὀλίγον νὰ εἴπω πρὸς τὸ παλληκάρι τῆς τὸ ὁποῖον τὴν ἔσωσε, δὲν σὲ συγκινεῖ ὀλιγώτερον τῆς

Ο Χάινε ἀφηγεῖται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ὁθων ὁ Γ' εἰσῆλθε ποτὲ εἰς τὸν τάφον Καρόλου τοῦ Μεγάλου.

«Ὁ νεκρὸς του δὲν κεῖται ἐκτάδην ὡς οἱ λοιποὶ νεκροί, ἀλλὰ κάθεται ἐπάνω εἰς ἔδραν ὡς νὰ ἦτο ζωντανός. Ἐπὶ τοῦ κρανίου φορεῖ στέμμα χρυσοῦν, καὶ σκῆπτρον κρατεῖ ἀνὰ χεῖρας...»

Ἡνοῖξα καὶ ἐγὼ τάφον πολυένδοξον. Καὶ ἐδίσταζα νὰ τὸν ἀνοίξω. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν βαγνερίων καιρῶν, ἐφοβούμην κάπως νὰ ἀναγνώσω καὶ πάλιν, τὸ πρῶτον ἤδη μετὰ πενταετίαν ἢ ἑξαετίαν, τὸν «Ροβέρτον Διαβόλον», τοὺς «Οὐγενότους», τὸν «Προφήτην» καὶ τὴν «Ἀφρικανίδα», τὴν τετραλογία αὐτὴν ἢ ὁποία ἐγκατελείφθη ἤδη χάριν τετραλογίας ἄλλης. Ἀλλ' ἀδίκως ἐφοβούμην.

Ὑπὸ τὸν νεκρικὸν θόλον ὁ Μάγυερβερ, ἐπίσης δὲν κεῖται ἐκτάδην: προΐσταται ἐπὶ θρόνου. Οὔτε τὸ σκῆπτρον ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας του, οὔτε ἀπὸ τὸ μέτωπόν του τὸ στέμμα: καὶ ἐπαναβλέπων τὸν μέγαν τοῦτον

περιπτύξεως, ἐπὶ τοῦ σκανδιναβικοῦ βράχου,
τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ καὶ τῆς κολαζομένης
θεαίνης.

Ἄς ἐξακολουθήσωμεν νὰ θανατάζωμεν τὸν
Μάγνεβερ, καὶ εἰ δυνατόν ἄς διατηρήσωμεν
ἢ ἄς ἀναμνηνίσκωμεν ἐν τῇ ἰδιοφυῖᾳ ἡμῶν

κάτι τι ἐκ τῆς ἰδιοφυΐας ἐκείνου· κάτι τι τὸ συγκεκριμένον καὶ τὸ στερεόν, κάτι τι τὸ καθισχυάζον καὶ τονόνον ἡμᾶς, κάτι τι τὸ σῶζον ἀπὸ τῶν ἀπειλητικωτάτων ἀφηρημένων ἐννοιῶν, οὐχὶ διὰ τῆς πραγματοκρατικῆς σχολῆς (réalisme) ἀλλὰ διὰ τῆς πραγματικότητος.

CAMILLE BELLAIGUE

Μετάφρ. Χρ. Θεμ. Δαραλέξη

Η Φ Ο Ν Ι Σ Σ Α *

Εκάθισεν εἰς τὴν κόγχην τοῦ βράχου, κάτω ἀπὸ τοὺς πόδας τῆς ἔχουσα τὴν βοήν καὶ τὴν μελωδίαν τῶν κυμάτων, καὶ ἄνω τῆς κεφαλῆς τῆς ἤκουε τὴν κλαγγὴν τῶν ὕδατων καὶ τοὺς κρωγμοὺς τοῦ ἰέρακος. Καθὼς ἀπλώθη ἡ νύκτα, ἐφεγγαβολήσεν ἀπὸ ἄστρα τὸ ἀχανὲς στερέωμα, καὶ ὁ ἀῆρ ὁ εὐώδης θὰ ἦτον ἱκανὸς νὰ βαλσαμώσῃ καὶ αὐτὰ τῆς γυναικὸς ταύτης τὰ «πάθια». Τὸ κογχυλοειδὲς ἄντρον ἦτο μόνον ὡς τρία μπόια ἄνω ἀπὸ τὸ κύμα, ἀλλ' ὁ βράχος ἔως κάτω ἦτο τόσον κάθετος, ὥστε ἀδύνατον ἦτο «βροτὸς ἀνὴρ» ν' ἀνέλθῃ ἢ νὰ κατέλθῃ. Ἦτο θέσις καλὴ μόνον διὰ νὰ πέσῃ τις εἰς τὴν θάλασσαν νὰ πνιγῇ, ἐὰν τὸ εἶχεν ἀποφασίσῃ.

Ἡ γὰρ αὐτὰ ἔβγαλεν ἀπὸ τοῦ καλαθίου τὰ ὀλίγα παξιμάδια ὅσα τῆς εἶχον μείνη, ἐλαίας καὶ τυρίον, καὶ ἔδειπνησεν. Εὐτυχῶς τὸ φλασκίον τῆς ἡτοίματο νερόν, ἐπεὶ δὴ τὸ δειλὸν τὸ εἶχε γεμίσει ἀπὸ τῆς γούρνας.

Ἐκείσε τὰ ὄμματα, καὶ ἤρχισε νὰ νανα
ρίζεται μόνη της, ὑποψιθυρίζουσα ἓνα τρα-
γοῦδι ὥσάν μοιρολόγι, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ὕπνον.
Ἐπαγγέλθον πάλιν καὶ τὴν ἔστησαν πολιορκίαν
οἱ φόβοι καὶ τὰ φαντάσματα. Τὸν κλανθιμη-
ρισμὸν ἐκείνον τοῦ νηπίου τὸν ἤκουε συχνὰ
μέσα της, βαθειὰ στὰ σωθικά της. Τὸ μυστη-
ριῶδες τοῦτο κλαῦμα ματαίως ἐδοκίμαζε νὰ
κατασιγάσῃ μὲ τὸ ᾄσμα τὸ παραπονετικὸν καὶ
ρεμβῶδες, τὸ ὁποῖον ὑπεψιθύριζε.

Μανούλα μου, ἤθελα νὰ πάω, νὰ φύγω, νὰ μισέρω,
τοῦ ροιζικοῦ μου ἀπὸ μακριὰ τὴν πόρτα ν'

στὸ σκοτεινὸ βασίλειο τῆς Μοίρας νὰ πατήσω,
 κ' ἐκεῖ νὰ βροῦ τὴ Μοῖρά μου, καὶ νὰ τὴν ἐρω-
 [τήσω....

Τῆς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι, ἴσως οἱ «ταχι-
κοὶ» νὰ τὴν ἐκυνήγουν καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη.
Ἐὰν αὐτοὶ ἀνήρχοντο ἐπάνω, εἰς τὰ μανδριά
τῶν βοσκῶν, κ' ἔμεναν ἐκεῖ νὰ διανυκτερεύ-
σουν; . Μήπως δὲν εἶχαν χλωρὴν μυζήθραν
οἱ βοσκοὶ, ἢ μήπως δὲν εἶχαν γάλα καὶ στρογ-
γυλιῶτα, ἢ ἀκόμα καὶ κόττες διὰ στραγγάλι-
σμα καὶ ψήσιμον, εἰς πρόχειρον ξυλίνην σοῦ-
βλαν; Ἐὰν τυχὸν κανεὶς ἀπὸ τοὺς βοσκοὺς
ἐγελᾷτο, κ' ἐδείκνυνε εἰς τοὺς χωροφύλακας τὸ
μέσα μονοπάτι, τότε ἡ ἀποχώρησίς της δὲν θὰ
ἐκόπτετο; Καὶ ἦτο ἀπειρώς δυσκολώτερον νὰ
καταβῇ, ὁπόθεν ἀνέβη, ἐκτὸς ἂν ἐγίνετο πε-
ρόπους κ' ἔφευγε. . .

Εἶχε μέγα ἐνδιαφέρον νὰ ἐμάνθανε τί τοῦ εἶπαν τοῦ Λυρίγκου οἱ δύο «ταχτικοί», καὶ τί αὐτὸς εἶπε. Τὸ καλύβι τοῦ Λυρίγκου, τὸ ἐγνώριζε, ἦτον ἐπάνω στὴν ράχην, ὅπισθεν τοῦ βουνοῦ, καὶ ἀπείθεον ὥς εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας. Τώρα, βέβαια, ὁ Λυρίγκος θὰ εἶχε μάθη τὸ διατὶ αὐτὴ κατεδιώκετο νὰ συλληφθῇ, καὶ διὰ ποίαν προᾶξιν κατηγορεῖτο. Καὶ μὲ τί μοῦτρα να παρουσιασθῇ, τότε, στὸ καλύβι, αὐτῇ; Ἀλλὰ πιθανὸν ὁ ἴδιος νὰ μὴν ἐκοιμᾶτο στὸ καλύβι, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν μάνδραν τῆς ἀγέλης του, ἥτις θὰ εὐρίσκετο ἐκεῖ κάπου. Ὅχι πολὺ μακράν. Καὶ τότε αὐτὴ θὰ εὐρίσκε τὰς δύο γυναικας, τὴν λεχὼ καὶ τὴν μητέρα της, θὰ τὰς ἐξάφνιζε... Τί νὰ κάμῃ; Ποίαν ἀπόφασιν νὰ λάβῃ;

Ἀπεναρκώθη, καὶ χωρὶς νὰ κοιμᾶται ἐντε-
λῶς, ὠνειρεύετο. Τῆς ἐφάνη ὅτι εὗρίσκειτο ἀλ-
λοῦ, εἰς ἄλλον τόπον. Σιμὰ εἰς τὸν Ἀϊ-Γιάν-
νην τὸν Κρυφόν, ἐκεῖνον τὸν Ἅγιον ὅστις ἐ-
γιάτρευε τοὺς κρυφοὺς πόνους, κ' ἐδέχετο τὴν
ἐξαγόρευσιν τῶν κρυφῶν ἁμαρτιῶν ἐκεῖ ἕξαφνα
εὗρέθη. Ἀντίκριξε τὸν κῆπον τοῦ Περιβολᾶ,

με τὴν γυναῖκα τὴν κατὰ κλειστον εἰς τὴν κα-
 λύβαν, τὴν ἄρρωστον. Ἐβλεπε τὴν θύραν τοῦ
 φραγμένου κήπου, τὸ πηγᾶδι, τὴν στέρναν, τὸ
 μάγγανον. Ἀκουσεν εὐκρινῶς τὰ ἑξέρχεται ἀπὸ
 τὴν στέρναν μία βαθεῖα, πολλὴ βαθεῖα, ἀλλό-
 κτος βοή. Ἐταράσσετο τὸ νεδὸν τῆς στέρνας,
 μὲ παφλασμὸν τρικυμίας, ἑφώναξε, καὶ σχεδὸν
 ὠμίλει ὡς ἄνθρωπος. Αὐτὴ διέκρινεν ἑναργῶς
 τὴν λέξιν τὴν ὁποῖαν ἐπρόφερε τὸ λαλοῦν ἐ-
 κεῖνο νεδόν. «Φόνισσα!... Φόνισσα!...»

Ἀνετινάθη φρίσσοινα, ξυπνήσῃ, καὶ δι-
τύπως πρὸς ἑαυτήν, ὡς εἰς παραμίλημα πυ-
ρετοῦ, μίαν ἀλλόκοτον ἐρώτησιν. «Τάχα τὸ αἷμα
τὸ πνιγμένο φωνάζει, ὅπως καὶ τὸ αἷμα ποῦ
γυθίηκε;»

Εἶτα εὐθὺς συνῆλθεν εἰς ἑαυτήν, ἑδοξίμασε
 πάλιν νὰ προσφέρῃ τῆς προσευχῆς τὰ κατα-
 πραυντικά λόγια. « Κύριε Ἰησοῦ . . » Τὴν ἰδίαν
 στιγμὴν ἀνεπόλησε τὰ λησμονημένα λόγια ἑνὸς
 τροπαρίου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀκούσει πολλὰς φο-
 ρὰς εἰς τὴν νεότητά της νὰ ψάλλῃ ἕνας γέρον
 ἱερεὺς « Ἰησοῦ γλυκύτατε Χριστέ. . . Ἰησοῦ μα-
 κρόθυμε ! »

Τότε εὐθὺς τῆς ἦλθε πάλιν ὁ ὕπνος, βαθὺς καὶ διαρκέστερος. Καὶ τότε ὠνειρεύθη οἰονεῖν ὅτι ἐξανέζη ὅλην τὴν περασμένην ζωὴν τῆς. Καὶ παραδόξως, μέσα εἰς τὸν ὕπνον τῆς, ἔβλεπε τὰ ἐπίλοιπα ἐκ τῶν ὀνείρων τῆς παρελθούσης ἡμέρας. Ἐβλεπεν ὅχι πλέον ὅτι ὕπανδρεύετο ἢ ἐπροικιζέτο, ἀλλὰ ὅτι ἐγέννη, καὶ τῆς ἐφάνη ὅτι εἶχε καὶ τὰς τρεῖς κόρας τῆς συγχρόνως, τὴν Δελχαρώ, τὴν Ἀμέρσαν καὶ τὴν Κρινιώ, μικράς, σχεδὸν ὁμήλικας, ὥς νὰ τῶν Κρινιώ, μικράς, σχεδὸν ὁμήλικας, ὥς νὰ τῶν χειρῶν, ἴσαντο ἔμπροσθέν τῆς, καὶ τῆς ἑξήτουν θαπειάς, ἀσπασμούς καὶ φιλεύματα. Αἶφνης, τὰ πρόσωπά των, ἀλλοιωθέντα, δὲν ὠμοίαν πλέον ὥς τῶν τριῶν θυγατέρων τῆς, ἀλλὰ προσέλαβον ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τῶν τριῶν ἐκείνων κορασίων, τῶν πανηγμένων, καί, ὥς κομβολόγιον ἐκρεμάσθησαν αἶφνης ἀπὸ τὸν λαϊμόν τῆς.

— 'Εγὼ εἶμαι ἡ Ματούλα, ἔλεγεν ἡ μία.—
Κ' ἐγὼ ἡ Μυλσουδά, ἡ μικρή, ἐπέλλιζεν ἡ
ἄλλη.—Κ' ἐγὼ εἶμαι ἡ Ξενούλα, ἔλεγεν ἡ
τρίτη.—Φίλησέ μας!—Πάρε μας!—'Ημεῖς τὰ
κορίτσια σου!—'Εσὺ μᾶς γέννησες, μᾶς ἔκα-
μες!—Μᾶς γέννησε... στὸν ἄλλο κόσμο, ἐ-
πρόσθεσε σαρκαστικῶς ἡ Ξενούλα.—Χόρρεψέ
μας!—Δώσέ μας μᾶμ!—Κάμε μας νάνι!—
Καμάωσέ μας!

Τραγούδα μας! — Καμάρωσε μας!
 "Ω! ἀλήθεια, τῆς ἐφαίνετο τὸσον φυσικὸν

τὸ πρᾶγμα! Αὐταὶ αἱ τρεῖς μικραὶ κορασίδες ἦσαν τὰ τέκνα της! ὁποῖος ὁρμαθὸς ἔμψυχος, ἀνθρώπινος! . . . Νεκρωμένος, βαρὺς ἀπὸ τὸ ὕδωρ, ἀφρισμένος! . . . Πῶς θ' ἀντέιχεν ἡ γραῖα Χαδούλα νὰ φέρῃ, εἰς ὅλον τὸν καιρὸν, ὅλον τὸν φρικώδη τοῦτον ὁρμαθὸν κρεμασμένον ἀπὸ τὸν τράχηλόν της!

Ἐξῆτις παρελογισμένη, φρίσσουσα· ἐσηκώθη, ἔπηρε τὸ ραβδί της, τὸ καλάθι της, καὶ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ ἐκεῖθεν. Ἐδῶ εἰς τὴν κοίλῃν χιβάδα τοῦ βράχου, εἰς τὴν βοήν τοῦ ἐρήμου αἰγιαλοῦ, ὑπῆρχον πολλὰ φαντάσματα. Ὁ τόπος ἦτον στοιχειωμένος. « Ἄς φύγω κ' ἀποδῶ »!

Πάραντα ἐπανηλθον εἰς τὸν νοῦν της οἱ
 λογιανοὶ της οἱ ἄλλοι, οἱ θεικώτεροι. Ἐάν τυ-
 χὸν οἱ δύο χωροφύλακες εἶχον ἀνακαλύψει τὸ
 κρυφὸ μονοπάτι, τὸ καλλίτερον ἦτο νὰ τρέξῃ
 πρὸ τοῦ κινδύνου, καὶ ἂν τοὺς συνήντα καθ’
 ὁδόν, πιθανὸν νὰ εὗρισκε διέξοδον ὅπισθεν τῆς
 συστάδος τῶν βράχων, χειρότερον δὲ θὰ ἦτο
 ἂν τὴν ἀπέκλειαν ἐδῶ εἰς αὐτὴν τὴν στενού-
 ραν, εἰς τὸ Κορύλλι.

Ἔτρεξε τὸνδρομίσκον τὸν ἀνωφερῆ, εἰς τὴν
ἀστροφεγγιάν, ἀνάμεσα εἰς τοὺς βράχους, καὶ
μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἔφθασεν ἀσθμαίνουσα
εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ Λυγίγκου. Ἐστάθῃ διὰ τὴν
λάβην ἀναπνοῇν εἰτα ἔκρουσε τὴν θύραν.

Περὶ ἑνὸς μόνου ἤτο βεβαία, ὅτι οἱ δύο «ταχτικοί» εὐρίσκοντο παντοῦ ἄλλου, ἀλλ' ὄχι εἰς αὐτὸ τὸ καλύβι, ὅπου ὑπῆρχε γυνὴ λεχὼ μὲ τὴν συντροφίαν τῆς μητρὸς της. Ἐὰν ἔμειναν τὴν νύκτα εἰς τὸ βουνόν, θὰ εὐρίσκοντο εἰς ἓν ἀπὸ τὰ μανδριά τῶν ποιμνίων.

Ἡ γραῖα, ἡ πενθερὰ τοῦ Λυρσίγκου, ἥτις δὲν εἶχεν ὕπνον νὰ κοιμηθῇ, ὅπως δὲν ἐκοιμᾶτο καὶ ἡ Φραγκογιαννοῦ πρὸ ἡμερῶν, ὅταν ἐσυντρόφευε τὴν λεχῶ, τὴν κόρην της, ἐσηκώθη καὶ ἠρώτησε·

— Ποιὸς εἶνε;
— Μ' ἔσπειλε ὁ Γιάννης, ἀπῆντησεν ἔξω-
θεν τῆς κλειστῆς θύρας ἡ Χαδούλα, χωρὶς νὰ
εἴπῃ τ' ὄνομά της, γιὰ νὰ κάμω γιατρικὰ τῆς
λεχῶνας.

— Τέτοιαν ὥρα;
— Δὲν ἔμπόρεσα νὰ γράψω νὰ ἔρθῃ.
— Ποῦ;

— Κάτω στο Δεχοῦνι, στο ρεύμα.

Ἡ γραῖα ἀπέσυρε τὸν μοχλὸν καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν.

— Αὐτοὶ δὲν ξέρουν τίποτε, ἐσκέφθη κατ' ἐαυτὴν ἡ Φραγκογιαννοῦ· ἔς αὐτὲς «περνάει ἡ μπογιά μου» ἀκόμα.

Ἄμα ἐπάτησε τὸν πόδα μέσα, καὶ ἄρχισε νὰ φέρεται ὡς οἰκοκυρά. Εἰς τὸ φῶς τοῦ κανδηλίου, τοῦ καίοντος ἐμπρὸς εἰς ἓν παλαιὸν εἰκόνημα, τρίπτυχον, φέρον τὸν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ διαφόρους ἁγίους εἰς τὰς δύο πτέρυγας, ἐπῆγε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἐστίαν, σιμὰ εἰς τὴν στρωμνὴν τῆς λεχοῦς, ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἐδοκίμασε τὴν φωτιά, καὶ εἶδεν ὅτι ἦτον μισοσβυσμένη. Ἐπῆρε ξυλάρια καὶ ξηρόκλαδα, ἀπὸ ἑνα σωρὸν παρὰ τὴν γωνίαν, ἔρριψεν ὀλίγα εἰς τὴν ἐστίαν, ἐφύσησε κ' ἐξάναψε τὴν φλόγα. Ἐλαβεν ἓνα ἱμβρίκι, τὸ ὁποῖον εὗρίσκετο ἐπὶ τῆς ἐστίας, τὸ ἐγέμισε νερόν, ἔψαξεν εἰς τὸ καλάθι τῆς, ἐπῆρε δύο ἢ τρία κλωνοράκια βοτάνων, τὰ ἔρριψε μέσα, κ' ἔβαλε τὸ ἄγγειον εἰς τὸ πῦρ.

Εἶτα, νεύουσα πρὸς τὸ μέρος τῆς λεχῶνας, εἶπε σιγὰ εἰς τὴν γραῖαν·

— Μὴν τὴν ἐξυπνᾷς... Σὰν ξυπνήσῃ, ὅστερα, νὰ τὸ πῇ αὐτό.

Ἡ γυνὴ ἀπήντησε διὰ νεύματος. Ἡ Φραγκογιαννοῦ ἐξηκολούθει νὰ φυσᾷ τὸ πῦρ. Ἡ γραῖα, ἐν ἀμνηχανίᾳ, ἐπεδύμει νὰ τὴν ἐρωτήσῃ καὶ πάλιν πῶς εὗρέθη ἐκεῖ τοιαύτην ὥραν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα. Ἡ κόρη τῆς ἔκαμνε κακὴ λεγωσιὰ, κ' ἐφοβεῖτο μὴν ἐξυπνήσῃ ἔξαφνα καὶ θορυβηθῇ.

Τὸ θυγάτριον, μικρὸν ράκος δύο ἡμερῶν ζωῆς, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἔλθῃ κ' αὐτὸ εἰς τὸν κόσμον δι' ἁμαρτίας καὶ βάσανα, ἐκοιμάτο εἰς τὴν κοιτίδα του, ἀλλ' ἡ ἀναπνοή του ἦτο δύσκολος καὶ ἠκούετο ἐν μέσῳ τῆς σιωπῆς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ὅταν τὸ φύσημά του ἐγίνετο ὀπωσοῦν σφοδρότερον, καὶ τὸ βρέφος ἐφαίνετο ἐτοιμὸν νὰ ξυπνήσῃ καὶ νὰ φωνάξῃ, ἡ μάμμη τὸ ἐνανούριζε δι' ἐνὸς μονοσυλλάβου, «Κοί, κοί, κοί, κοί!» ἐφαίνετο δὲ τῷ ὄντι ἡ συλλαβὴ αὕτη (ἥτις φαίνεται νὰ εἶνε ἡ πρώτη συλλαβὴ τοῦ «κοιμήσου!»), ἡ αὕτη ἡ ρίζα τοῦ «κεῖμαι» ἐφαίνετο, λέγω, πολλάκις ἐπαναλαμβανομένη, νὰ ἐξασκῇ παράδοξον ὑποβολὴν καὶ γοητείαν.

Ἡ ὥρα παρήρχετο. Εἶχον λαλήσει ἤδη δύο φορὰς τὰ ὀρνίθια. Ἡ Πούλια εἶχεν ὑπερβῇ πρὸ πολλοῦ τὸ μεσουράννημα. Ἀπὸ τὴν ἀντικρυνὴν κορυφὴν τῆς ράχης, ὅπου ἦσαν ἄλλα καλύβια κατοικούμενα ἀπὸ τὰς οἰκογενεῖας βοσκῶν, ἠκούσθησαν μεμακρυσμένα λαλήματα.

Εἰς ταῦτα ἀπήντησεν εὐθὺς τὸ λάλημα τῶν πετεινῶν ἀπὸ τὸν ὀρνιθῶνα τοῦ καλυβιοῦ τοῦ Λυρίγκου.

Ἡ λεχῶνα ἐξύπνησε. Ἡ μάνα τῆς ἔδωκε νὰ πῇ τὸ φάρμακον, τὸ ὁποῖον εἶχε παρασκευάσει ἡ Φραγκογιαννοῦ.

— Κουράγιο, κοπέλλα μ', εἶπεν αὕτη μὲ πραεῖαν φωνήν.

— Ποῦ βρέθηκες ἐδῶ; εἶπεν ἡ λεχῶνα.

Τὴν ἐκύταζε μὲ ἀπορίαν, κ' ἐδυσκολεύετο νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ.

— Ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε, εἶπε μετὰ πεποιθίσεως ἡ Γιαννοῦ.

— Καλὰ ποῦ ἦρθες, ἐδήλωσε τότε καὶ ἡ γραῖα.

Τῷ ὄντι, αὕτη, ἂν καὶ εἶχε παραξενευθῇ καταρχάς, ἐσκέφθη καὶ ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ παρουσία τῆς Γιαννοῦς ἦτο μία παρηγορία εἰς τὴν μοναξίαν των.

ΙΑ'.

Περὶ τὰ πρῶτα γλυκοχαράγματα, τὸ βρέφος εἶχεν ἐξυπνήσει, κ' ἄρχισε νὰ κλαυθμηρίζῃ. Ἡ Φραγκογιαννοῦ ἔκαμε καὶ πάλιν «κουμμάντο». Ἐσυμβούλευσε τὴν λεχῶ νὰ βάλῃ τὸ παιδίον εἰς τὸ βυζί, διὰ νὰ δοκιμάσῃ ἂν κατέβῃ τὸ γάλα. Συγχρόνως ἠκούσθη κρότος ἔξωθεν, κ' εὐθὺς κατόπιν μία φωνή.

— Γρηά!... Γρηά! κοιμᾶστε;

Ἦτον ὁ Λυρίγκος, κ' ἐκάλει τὴν πενθεράν του.

Ἡ γραῖα ἐγνώρισε τὴν φωνήν, ἐσηκώθη κ' ἔτρεξεν εἰς τὴν θύραν.

— Ἐλα νὰ μοῦ δώσης ἓνα χέρι, ἐφώναξεν ὁ Λυρίγκος. Ὁ παραγιὸς λείπει κ' εἶμαι μονάχος.

Ὁ Γιάννης φαίνεται ὅτι δὲν ἐσκέφθη καὶ νὰ ἐρωτήσῃ διὰ τὴν λεχῶ, τὴν γυναῖκά του, καὶ διὰ τὸ τέκνον του, πῶς εἶχον. Ἦσθάνετο μόνον ἐπείγουσαν ἀνάγκην, κ' ἔκραζε τὴν πενθεράν του νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὰς ποιμενικὰς ἐργασίας τῆς πρωΐας, δηλαδὴ ἕως εἰς τὸ ξεμανδριάσμα, τὸ ἄρμεγμα, καὶ τὰ λοιπά.

— Δὲν μπορεῖ κανεὶς μοναχός του, τὸ ἔρμιο!... Πρέπει ν' ἄγῃ τέσσερα χέρια! ἐπρόσθεσεν ὡς αὐτοδικαιολογούμενος.

Ἡ γραῖα ἐξῆλθε τρέχουσα. Ἡ Φραγκογιαννοῦ ἔμεινε μόνη, μὲ τὴν λεχῶ καὶ τὸ βρέφος.

Ἐπεται συνέχεια

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΔΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΚΑΪΡΟΥ

Περικλῆς Τσιριγώτης.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν χώραν αὐτὴν τοῦ χρηματός καὶ τῆς κοσμοπολιτικῆς ἐνεργείας ἢ ἀναζήτησις μιᾶς καθαρᾶς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς θὰ ἦτο καὶ τι ὅλως διόλου παρατράγωδον καὶ ἀσυμβίβαστον. Οἱ Ἀραβες ἢ καλλίτερον οἱ Φελλάχοι, τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῶν ἰθαγενῶν, ὅτι εἶχαν νὰ κάμουν τὸ ἔκαμαν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον δὲν φαίνονται διατεθειμένοι νὰ ἀναπτύξουν καὶ πάλιν τὸ σφρῖγος καὶ τὴν ἀκράτητον ἐκείνην ὀρμὴν πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν, τῆς ὁποίας τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐξάπλωσιν ἀνευρίσκει κανεὶς παντοῦ πέρα καὶ πέρα εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἰδίως κατὰ τὸ διάστημα τῆς μεγαλουργοῦ ζωῆς των, παρελθόντων αἰώνων. Σήμερον ἔχουν μόνον προσαρμόσει ἐνστικτικῶς πλέον τὸν βίον των μὲ τὴν φύσιν, σύμφωνα μὲ τὴν περίεργον φύσιν ποῦ τοὺς περιβάλλει, καὶ αὕτη ἐπιτακτικὴ τοὺς ἐπιβάλλει ὅλας τὰς ιδιοτροπίας τῆς, ὅλα τὰ ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικά τῆς καὶ ἀφήνει ἐπάνω των ὡς δείγματα μιᾶς ὁμορφίᾳς ἀσυνειδήτου καὶ ἀπροόπτου τὰ θέληγμά της τὰ μυστικά καὶ τὰ ἀφάνταστα. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατοίκους τῆς ἕως μόνον οἱ Σύροι, οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ τῶν Βυζαντινῶν, οἱ συμμετοχοὶ καὶ οἱ συνεργάται των εἰς ὅλην τὴν ὑπέροχον δρᾶσιν των κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἕως μόνον αὐτοὶ δεικνύουν κάποιαν προσπάθειαν διὰ νὰ δημιουργηθῇ καὶ νὰ ἀναθάλλῃ μία νεωτέρα φιλολογία καὶ τέχνη μὲ χαρακτῆρα ἀραβικόν. Οἱ λοιποὶ ξένοι ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Εὐρωπαῖοι πάσης γῆς καὶ πάσης χώρας, πρὸ παντὸς φροντίζουν διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ διὰ τὸν ὁποῖον εὗρίσκονται ἐκεῖ. Ὅσον διὰ τὴν τροφήν των πνευματικὴν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν, ἔρχεται αὕτη ἀπὸ ἔξω, ὅπως ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπὸ τὸν τόπον τῆς προελεύσεώς των ἢ τῆς συμπαθείας ἐνὸς ἐκάστου.

Καὶ ὅμως σήμερον τὸ Κάϊρον, τὸ κέντρον αὐτὸ τὸ Αἰγυπτιακόν, ἡ κοσμοπολιτικώτερα αὕτη πόλις τοῦ κόσμου τείνει νὰ γίνῃ μία καὶ ἀπὸ τὰς ὥραιότερας καὶ τὰς περιεργότε-

Περικλῆς Τσιριγώτης

ρας πόλεις μὲ τὸν πλοῦτον ὁ ὁποῖος συρρέει καὶ τὴν ποικιλίαν ποῦ τὴν διακρίνει εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῆς καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἐν γένει. Νομίζει κανεὶς ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀναγεννήσεως, ποῦ ἔκτισαν καὶ ἐστόλισαν τὴν Εὐρώπην εἰς μίαν ἐποχὴν τρελλοῦ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τὴν τέχνην, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅμως ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων σήμερον τὸ κατέκλυσαν καὶ κτίζουν, δημιουργοῦν καὶ τὸ στολίζουν μὲ ὅλους τοὺς ρυθμούς τοῦ κόσμου ἀδιακρίτως καὶ μὲ τὰ τρελότερα γούστα. Βαθύπλουτοι Αἰγύπτιοι πρίγκηπες ἀνεγείρουν μεγαλοπρεπῆ ἀπὸ γρανίτην κτίρια τῆς γαλλικῆς ἀναγεννήσεως, Σύροι ἐγκολπώνονται τὸ art nouveau, Ἀγγλοὶ, Ἰταλοὶ ἀπομιμῶνται τοὺς τεραστίους ἀρχαίους Αἰγυπτιακοὺς ναοὺς, καὶ ἄλλοι πάλιν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι μόνον εἰς τὸν τόπον των δὲν τολμοῦν νὰ κτίσουν τίποτε ἄλλο τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ὁμοιάζῃ πρὸς τὰς ἀρχαίας ἑλληνικὰς οἰκοδομὰς, δίδουν νέαν ζωὴν εἰς τὸν θελκτικόν, ποικίλον καὶ γραφικώτατον ἀραβικόν ρυθμὸν μὲ τὰ χαριτωμένα παλατῆα ποῦ κτίζουν.

Τώρα ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ περίεργος αὕτη τάσις εἰς ἀνθρώπους πολυσχόλους, κάπως σκληροὺς καὶ ἀναισθητοὺς εἰς ζητήματα καὶ ἰδέας

ἀπομακρυσμένας τῆς ἐνεργείας των; Τὴν ἐπιβολὴν αὐτὴν πρέπει πάλιν νὰ τὴν ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν περιέρογον φύσιν τὴν αἰγυπτιακὴν, εἰς τὴν Σφίγγα αὐτὴν, ἡ ὁποία μὲ χέρι ἀπαλότατο καὶ μὲ λόγια μυστικά καὶ χαϊδευτικά εἰς τὴν ὥραν τῶν περιέρογων δύσεών της ψιθυρίζει εἰς τοὺς ξένους της, τοὺς σκλαβώνει καὶ πολλοὺς ἀπὸ αὐτοὺς ἄθελα τοὺς συγκρατεῖ γιὰ πάντα γιὰ νὰ καθήσῃ ὕστερα ἐπάνω τοὺς βαρεῖα καὶ κουραστική.

Ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τὴν μονότονον καὶ ὁμαλωτάτην, ὅπου καμμία στρογγυλότης, κανένα ὕψωμα, κανέναν λόφος δὲν σταματᾷ τὸ μάτι τοῦ θεατοῦ διὰ νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ φαντασθῇ, ὑπάρχει μόλα ταῦτα καὶ τι ποῦ τὴν ξεχωρίζει καὶ τὴν διακρίνει ἀπὸ ἄλλας χώρας κάποτε ἀσυγκρίτως ὠραιότερας. Τὸ ἰδιαίτερον αὐτὸ χαρακτηριστικὸν τὸ ὁποῖον τὴν καθιστᾷ ἐνδιαφέρουσαν, περιέρογον, καὶ τὴν παρουσιάζει εἰς τὸ ὄμμα τοῦ καλλιτέχνου ἀνωτέραν, εἶναι μία ποικιλία, μία περιέρογη ἀποτομος ποικιλία, μία διαρκὴς ἀντιπαράθεσις στοιχείων ἀντιθέτων καὶ ἐχθρῶν, μία ἐξακολουθητική ἀντίθεσις. Ἀπέραντος ἡ ἔρημος ἔξαφνα ἐκτείνεται ξηρὰ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο πλούσιος καὶ πλατὺς ὁ ποταμὸς σκορπίζει ἀφθονα τὰ νερά του καὶ ποτίζει φυτεῖαν ἀποθαμβωτικῶς πράσινην καὶ δένδρα εὐγραμμία καὶ εὐσχημα.

Αὐτὴ ἡ φύσις ἡ ὁποία ὡς κορύφωμα, στολίδι ἀτίμητο, ἔχει καὶ τὸν ἥλιον, ἕνα ἥλιον ξεστὸν καὶ ὄχι ψυχρὸς ἄσπρον, ἕνα ἥλιον ποῦ δείχνει ὅτι εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν χρωμάτων, τραβᾷ μαζὶ μὲ τοὺς ζητοῦντας νέαν τύχην καὶ πλοῦτον καὶ τοὺς καλλιτέχνας πτωχοὺς καὶ πλουσίους, τοὺς ἀενάους αὐτοὺς ζητητάς τοῦ ὠραίου εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς φύσεως. Ὁ ἥλιος αὐτὸς μὲ τῆς χονδρὲς καὶ βαρεῖες ὡς μέταλλον ἀκτῖνες του ὡς ἕνας Θεὸς ἀφρικανικός, ζωντανὸς καὶ ὁρατὸς δίδει ζωὴν εἰς τὰ ἄμυχια, ἀλλάζει τὴν ὄψιν καὶ τὴν τιμὴν τῶν πραγμάτων, γεννᾷ τὴν κίνησιν θερμὴν, τὴν ἐνδύει μὲ τὰ ὠραιότερα καὶ φανταστικώτερα χρώματα, καὶ πίπτων ἐπάνω εἰς τὰ ζωντανὰ δίδει εἰς αὐτὰ τὴν εἰκόνα κόσμου ὀνειρώδους καὶ φανταστικοῦ.

Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ κυνηγοῦν εἰς τὴν τέχνην τῶν τῶν ζωὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν εἶναι καὶ ὁ ἐν Καῖρῳ ἀπὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένος Ἑλληνα καλλιτέχνης κ. Περικλῆς Τσιριγώτης. Ἀκατάσχετος καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀρχὴν ὅπως ὅλοι οἱ

συνάδελφοί του ζωγράφοι, ἐρρίφθη εἰς τὸν θησαυρὸν τὸν ὁποῖον ἐβλεπεν ἐμπρὸς του καὶ ἀκάματος ἐδημιούργησε τὸ ἔργον του ὅπου πολλὴ ζωὴ καὶ παρατήρησις βαθεῖα ἀπαντᾷ. Μία ἀφέλεια καὶ ἄκρα πιστότης ἰδίως χαρακτηρίζει τὰ ἔργα τοῦ κ. Τσιριγώτη. Προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ἀπεικονίσῃ ὅτι βλέπει ἐμπρὸς του, ὅπως τὸ βλέπει καὶ ὅπως ἔχει, καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ χρώματα δὲν ζητεῖ τὴν ἐντύπωσιν τὴν γενικὴν τὴν κυριαρχοῦσαν, ἡ ὁποία ἀπαρτίζει τὸν τόπον τῆς εἰκόνης. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του ἴσως λέγει ἡ ποίησις ἡ ἀνωτέρα, ἡ πάντοτε σχεδὸν τεχνική, ἐπιτυγχανομένη συχνότατα διὰ τῆς παραθέσεως ἑνὸς χρώματος δίπλα εἰς τὸ ἄλλο, χωρὶς αἰτίαν, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον διὰ νὰ τεθῇ εἰς κίνησιν μὲ κάποιαν δόνησιν ὅπως μουσικὴν ἢ χάρις καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ πρώτου τοῦ χαρακτηρίζοντος καὶ δίδοντος κυρίως τὴν αἴγλην εἰς ὅλον τὸ ἔργον. Ἀλλ' ὁ κ. Τσιριγώτης γνωρίζει νὰ εὐρίσκη ἐτοιμοὺς τὰς συνθέσεις του εἰς τὴν φύσιν. Ὅλαι αἱ εἰκόνες του αἱ παριστῶσαι στιγμὰς καὶ φάσεις τοῦ βίου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὡς *Μία βιομηχανικὴ γωνία*, *Ἀραβικὴ πατήνη*, *Ο ψιλικατῆς*, *Ο χασισοπότης*, εἶναι χαρακτηριστικώταται καὶ ἀληθεῖς. Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα διαβλέπει κανεὶς τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἐπιμονὴν μὲ τὴν ὁποῖαν ὁ καλλιτέχνης ἠθέλησε νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ σπουδάσῃ τὸν περιέρογον αὐτὸν καὶ γραφικώτατον ὑπαίθριον βίον. Κάποτε ὁμως κατορθώνει νὰ γείνῃ τελείως καὶ ποιητὴς καὶ μάλιστα λυρικός ποιητὴς, ὅπως *Εἰς τὴν Ἐρημον* τὴν εἰκόνα τὴν ὁποῖαν δημοσιεύουν τὰ «Παναθήναια». Μία ἄπειρος μελαγχολία ὡς ἕνας θρηνηνός σιγανὸς ξεφεύγει ἀπὸ αὐτὴν, θρηνηνός δι' ἕνα θῦμα, μίαν πτωχὴν καὶ ἀδικημένην καμῆλαν, δουλεύτραν καὶ σκλάβαν τῆς ζωῆς. Πολυπληθὴ ἐπίσης σκίτσα καὶ μισοτελειωμέναι εἰκόνες, σκορπισμέναι εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἐξωτερικεύουν τὴν ψυχὴν τοῦ καλλιτέχνου εὐρισκομένου ἀπέναντι τῆς φύσεως.

Ἀλλ' ἀγαθώτατος καθὼς εἶναι ὁ συμπαθὴς καὶ ἀφελὴς Κερκυραῖος καλλιτέχνης, ἦτο φυσικώτατον νὰ συνδέσῃ πολλὰς γνωριμίας καὶ φιλίας καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ μείνῃ καὶ νὰ συνδεθῇ περισσότερο μὲ τὸν τόπον. Ἀπὸ τὴν Κέρκυραν ἐγνώρισε τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἔκαμε τὰς σπουδὰς του καὶ ὕστερα τὴν Αἴγυπτον, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν, μολονότι δὲν ἔκτισε κανένα παλάτι, σὰν νὰ τὸν κρατῇ μὴ μυστικὴ δύναμις δὲν εἴμπορεῖ νὰ ξεκολλήσῃ. Καὶ σήμερον ὁ κ. Τσιριγώτης ἔτι εἰς τὸ Καῖρον ὄχι

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Μία ἐμφάνισις

Τί ἀπροσδόκητον πρᾶγμα! Ἦτο ὁ Ἀποστόλου. Τὸ βράδυ τῆς περασμένης Τετάρτης ὤρμησεν αἰφνιδίως μέσα εἰς ἕνα ἐστιατόριον τῆς ὁδοῦ Σταδίου, καὶ ἀφήσαμεν νὰ πέσουν τὰ πηροῦνια μας ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν. Μὲ τὴν ὀρειχαλκίνην του κεφαλὴν, τὴν στιλπνὴν, τὴν ἐντελῶς Ρωμαϊκὴν, εἰσώμος καὶ ρωμαλέος καὶ σχεδὸν παχύσαρκος ὁ Ἕλληνα δξυφώνος ἀνεζήτει κάποια γωνίαν μὲ μεγάλην προσπάθειαν νὰ ἀποφύγῃ τὰς ἀναγνωρίσεις. Ἦτο ὁ ἴδιος. Ρώμην γεμάτος, στερεὸς Ἀθηναῖος, αἰωνίως καὶ ἀναλλοιώτως Ρωμῆς. Μόνον κάποια λευκότης ἀπειλοῦσα προφανῶς τὰ ὠραῖα του μαλλιά ἔφεγγεν ἤδη ζωηρῶς εἰς τοὺς κροτάφους. Ἀλλ' ἐνῶ ἐπροχώρει βιαστικὰ μέσα εἰς τὸ πολύκοσμον ἐστιατόριον προσπαθῶν νὰ τρυπώσῃ μία ἀφελὴς φωνὴ τὸν ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν καταγωγὴν του καὶ εἰς τὰς ἀναμνήσεις του.

— Γιάννη!

Ὁ Ἀποστόλου ἔστρεψε. Ἦτο ἡ φωνὴ ἐνὸς συγκαταδόρου τῶν παλαιῶν ἡμερῶν. Ἀντήχησε κάποιο φίλημα ἀπὸ τὰ ἱστορικά ἐκεῖνα ἑλληνικά, τὰ ἡχηρά. Τὸ τραπέζι ἀνεστατώθη καὶ ὁ καλλιτέχνης μὲ τὴν ὠραίαν καταστροφὴν κόμην ἐκάθησε. Τὸν ἐκάλεῖ ἤδη ἡ κεχοιμπαρένια λάμψις ἐνὸς ποτηριοῦ ἀπτικῆς ρετσίνας. Ἡ ἑλληνικὴ φιλοξενία ἐννοεῖ νὰ τοῦ χαλάσῃ τὸν λαιμόν. Ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ φέρῃ ἀντίστασιν; Ὁ Ἀποστόλου καθὼς ξεύρετε εἶνε Ρωμῆς. Μόνον ἡ φωνὴ του ἠλλαξεν ἔξω. Ἀλλὰ εἰς τὸν ξένον κόσμον ποῦ γυρίζει ὁ φημισμένος καλλιτέχνης, περιφέρει ἕνα βάδισμα καθαρῶς τῶν ἀθηναϊκῶν πεζοδρομίων, καὶ μὲ τὸν τρόπον ποῦ τὸ φορεῖ — ἡμῖς ἐπὶ δεξιᾷ ἕνα — Ἀθηναῖον τέλος πάντων ὁ ὁποῖος ἐξόνος πληθυσμούς. Αὐτὸς ἦτο τὴν στιγμὴν τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Δίπλα του εἶχε ἕνα ἄνθρωπον μὲ τὸν ὁποῖον πρὸ 20 ἐτῶν ἐτραγουδοῦσαν εἰς τὰ καντούνια τῆς συνοικίας Νεαπόλεως. Αἱ ὠραῖαι τῶν καντουγιῶν ἐγήρασαν τώρα τὰ ὁποῖα ἐπὶ τὴν βασιλικὴν, ὁ Ἀποστόλου ἔγινε καλλιτέχνης ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ὁ σύγχρονός του ἔμπορος εἰς ἕνα δρόμον τῶν Ἀθηνῶν. Μία κοινὴ ἀνάμνησις ὑπάρχει πλέον

πλέον μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν ἐκεῖνον. ποῦ ἔχουν ὅλοι οἱ νεοφερμένοι καλλιτέχναι στήνοντες τὰ ἐργαστήριά των μέσα εἰς τὰ στενὰ καὶ ἀδιέξοδα σοκάκια τοῦ Μουσικῆ εἰς παλαιὰς καὶ ἐγκαταλελειμμένας φαντασμαγορικὰς ἀραβικὰς κατοικίας καὶ προσπαθοῦντες νὰ ἐξοικειωθοῦν μὲ τὴν φύσιν καὶ μὲ τὴν ζωὴν. Ἡ χώρα πλέον ἔχασε δι' αὐτὸν τὴν ποικιλίαν ἐκεῖνην εἰς τὰς σκηνὰς της τὰ χρώματα καὶ τὰς κινήσεις. Ἔτσι εἶναι ἡ Αἴγυπτος κουράζει. Εἶνε εὐτυχὴς ὅταν ἡμπορεῖ νὰ μείνῃ εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον του κείμενον πλέον εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν συνοικίαν, καὶ ἐργατικὸς καὶ τακτικὸς καθὼς εἶναι, πρᾶγμα ἀρετὰ σπάνιον εἰς καλλιτέχναν — νὰ ἐργάζεται ἀπὸ πρωῒας μέχρι ἐσπέρας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς προσωπογραφίας. Ἀλλ' αἱ προσωπογραφίαι του δὲν ὕστερον καθόλου τῶν ἄλλων ἔργων του, ἴσως μάλιστα ὁ κ. Τσιριγώτης εἶνε μᾶλλον προσωπογράφος. Δύο προσωπογραφίαι του στολίζουσαι τὴν αἴθουσαν τοῦ ἑλληνικοῦ πατριαρχείου Καΐρου, παριστῶσαι δύο εὐεργέτας τῆς ἐκεῖ ὁρθόδοξου κοινότητος, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἀμπετείου σχολῆς καὶ τοῦ Ἀχιλλοπούλου, εἶνε ἴσως ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἔργα του. Ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα συνθέσεις του, ὡς *Μία φιλικὴ συμβουλὴ* καὶ τὸ χαριτωμένο παστὲλ του τὰ *Ἐπιδόρπια* τοῦ παποῦ εἶνε μᾶλλον προσωπογραφίαι ἐλεύθεραι. Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔρεμα καὶ ἥσυχα πρόσωπα διαβλέπει κανεὶς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ ζωγράφου.

Καὶ τι τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ἰδιαίτερος τὸν κ. Τσιριγώτην εἶνε ὅτι ὅταν δὲν σχεδιάζει μελετᾷ καὶ μελετᾷ βιβλία τεχνικὰ καλλιτεχνικά καὶ φιλολογικά. Ἀγαπᾷ τὴν τέχνην του καὶ ἀρέσκειται νὰ τὴν μεταδίδῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ὡς ἐκ τούτου κατέστη λαμπρὸς διδάσκαλος καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διατελεῖ καθηγητὴς εἰς διαφόρους ξένους σχολὰς τοῦ Καΐρου, καὶ δίδει μαθήματα εἰς φιλοτέχνους. Ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία του εἶνε νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἡ ὁποία δὲν εἶδε ποτὲ καὶ νὰ διδάξῃ εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν σχολὴν τοῦ ἑλληνικοῦ Πολυτεχνείου. Ἰσως ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους ἀρμόζει περισσότερο μίαν θέσιν ἐκεῖ εἰς τὸν ἐργατικώτατον Κερκυραῖον καλλιτέχνην, ἡ ὁποία ἀγαθώτατον Κερκυραῖον καλλιτέχνην, ἡ ὁποία μάλιστα ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ αἰτία διὰ νὰ γλυτώσῃ καὶ ἀπὸ τὰ ἄσπλαχνα νύχια τῆς φοβερᾶς Σφιγγός.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗΣ

ζωντανή σημερον, τὸ ποτηράκι τῆς αἰτιαῖς
ρετσίνας - ὁ τρόμος τοῦ Αποστόλου ὅταν ἔρ-
χεται εἰς τὴν γενέτειραν γῆν. Πρὸ πέντε ἐτῶν
ὅταν ἔπαιξεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἓνα δολοφόνον
Γκιουβέται, τὸ ὁποῖον τὸν παρεμόνευσε εἰς
κἄποια βροίθουσαν ἀναμνήσεων παλαιὰν τα-
βέρναν τῆς Πλάκας, τοῦ ἐδώρησε τὴν σχετι-
κὴν βραγχάδα. Τί πειράζει! Αὐτὴ ἡ ρου-
φηξιὰ τῆς ρετσίνας μέσα εἰς ἀναμνήσεις ποῦ
μιλοῦν μὲ τὸ στόμα παλαιῶν κανταδόρων, δὲν
ἐξαγοράζονται.

³Ἠλθε καὶ ἐκάθισε κατόπιν δίπλα εἰς τὸν καλλιτέχνην ἄποιος ὁμοτράπεζος, βωβός, σκεπτικός.

— Ρευβάζετε, τοῦ εἶπεν ὁ Ἀποστόλου.

— Βέβαια κάπως ρεμβαίω, ἀλλὰ ἡ παρου-
σία σας φταίει. Ὁνειρευομαί ἀπλούστατα ἕνα
μελόδραμα ἑλληνικόν. Τί γελᾶτε παρακαλῶ;
Σεῖς Ἰταλὸς ἢ Ρῶσσος, ὁ Νικολάου Γάλλος
ἢ Αἰγύπτιος, ἢ ἑλληνὶς Δαρκλαῖ εἰς τὴν Ἀμε-
ρικὴν, εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, δὲν ἤξεύρω ποῦ...
Ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν εἶνε δυνατόν νὰ σᾶς
ἀνακαλέσῃ ἡ Ἑλλάς, ὅπως θὰ ἀνεκάλει ἕνα
πρόξενόν της ἢ ἑλληνικὴ κυβέρνησις;

— Καὶ τί νὰ μᾶς κάμῃ. Εἶπεν ὁ Ἀποστόλου.

— Νὰ σὰς στήσῃ ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου. Ἕνας Ἀποστόλου,
ἕνας Νικολάου, μία Δαρκελαΐ, μερικοὶ ἄλλοι
Ἕλληνες ποὺ δὲν τοὺς ξεύρομεν ἀκόμη ἐδῶ
νὰ ἀπαρίστετε τῶ...

— Τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα; Διέκρινεν ἕνας ἱμπρεσσάριος.

— Μάλιστα, κύριέ μου.

— Ἀρκεῖ, διότι χρειάζονται 150 χιλιάδες
φράγκα τὸ ὀλιγώτερον.

Ὁ ὄνειροπόλος ἐσκέφθη ὅτι καὶ 150 δραχμαὶ θὰ ἦτο δύσκολον νὰ εὗρεθῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετ' ὀλίγον δὲ ἔκλειπεν ἡ συζήτησις μὲ τὴν ἐξῆς παρατήρησιν ἐνὸς ἄλλου.

— Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ τὸ πρᾶγμα
 μὲ τὸ μονοπώλιον τῆς σταφίδος... Νομίζω ὅτι
 εἰς τὸ 3δον ἄρθρον τῆς συμβάσεως δύναται
 νὰ εἰσχωρήσῃ μία διάταξις περὶ μελοδρά-
 ματος.

Τὰ ποτήρια τῆς ρετσίνας συνεκρούσθησαν ἐν μέσῳ πικρῶν γελῶτων. Ὁ Ἀποστόλου ἦτο περαστικός· ἔφυγε τὸ ἄλλο πρωΐ, ἀποκοιμίζων εἰς τὴν Ἰταλίαν πολλὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐξ Ἑλλάδος περὶ τῆς ἀπαρτίας καὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν ἐπαρχείων...

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΟΙ δύο τελευταίοι τόμοι τοῦ ἔργου τοῦ Ἰταλοῦ συγγραφῆς Τοῦλλο Μασαράνι «Ιστορία καὶ Φυσιολογία τῆς τέχνης τοῦ γέλωτος», εἶναι μία φιλο-λογική σελὶς ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος μέχρι σήμερα. Εἶναι τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Μασαράνι, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἴδῃ τὴν ὑπὸ μὲν ἀπέθανε αἷμα ἐφθασε εἰς πέρας τῆς μελέτης του, πρὸ ἐνὸς ἔτους. Ὁ Μασαράνι ἠνέλησε τὸ θέμα του ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν μεγίστων συγγραφέων ὅλων τῶν ἐθνῶν: τοῦ Δάντε, τοῦ Βοκακκίου, τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Λίγκενς, Θεο-βιάντες, Λόπε δὲ Βέγα, Βυλλών, Οὐγκώ, Χάινε, Μπῆνι, Δεσπαρόδι μὲ πολλὴν τέχνην καὶ μέθην καὶ εὐθυμά-θειαν. Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι ἐξ ἰσοῦ ἔργον σκέψιμος καὶ ἔργον τέχνης Διαβάζεται ὅπως διαβάζεται ἓνα μυθιστόρημα, λέγει ὁ κριτικὸς τοῦ Α'. Ἀργέστι, ἀπὸ τῶν ἔσποιν λαμβανόμεν τὰ πληροφόρησιν αὐτάς.

ΤΗΝ ἐπαύριον τῆς ἐκστρατείας τῆς Κίνας, τὴν δηωθείσαν χώραν, γεμάτην ἀπὸ πτώματα ἀνθρώπων καὶ πτώματα ζώων καὶ ἐρείπια, περιγράφει μὲ τὴν λεπτὴν καὶ ἐπαγωγὴν τέχνην του εἰς τὸ τελευταῖον του βιβλίον «Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Πεκίνου» ὁ Πέτρος Λοτί. Σχηματίζει φράσεις, ἐμπνεύσας μεγαλοχλίαν παρουσιάσεων εἰς κάθε βῆμα τοῦ ταξιδιωτοῦ συγγραφέως. Ἀλλὰ τὸ κάλλος τοῦ βιβλίου τούτου ἀποτελεῖ ἡ περιγραφή τῆς αὐτοκρατορικῆς πόλεως, τῶν ἀνατόρων, τῶν θαυμασίων καὶ ὀνειρωδῶν τοπίων, τῶν αἰῶν βυθισμένων εἰς τὴν σκὴν καὶ εἰς τὴν ποίησιν τοῦ παρελθόντος. «Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Πεκίνου» θεωροῦνται ὡς ἓν ἀπὸ τὰ καλλίτερα βιβλία τοῦ γάλλου μυθιστοριογράφου.

ΕΙΣ τὴν Γενικὴν Ἐφημερίδα τοῦ Μονάρχου, ὁ κ. Κρουμβάχερ, ἐπανερχόμενος εἰς τὸ ζήτημα τῆς μελέτης του περὶ τῆς καλουμένης νεοελληνικῆς γλώσσης, τὴν ὅταν ἐδημοσίευσαν τὰ «Παναθήναια» λέγει ὅτι δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐπιφυλάξιν του, ὡς στερομένους καὶ τὼν στοιχειωδῶν γλωσσικῶν γνώσεων. «Κάθε γράφων καὶ διαβάζων Ἕλληνα, λέγει, θεωρεῖ ἑαυτὸν τελείως ἀρμόδιον ν' ἀποκρινθῇ εἰς τὰ γενικά καὶ πλήρη δυσχερεῖων εἰδικὰ ζητήματα τοῦ γλωσσικοῦ προβλήματος. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἀπειρία τῶν ἀπαντήσεων εἰς τὴν μελέτην μου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς γροαφομένης ἐλληνικῆς γλώσσας».

Ἐν τούτοις ἀπάντως εἰς ἓνα τὸν ἐπικριτῶν του τὸν κ. Κλ. Νικολαΐδου ὑποστηρίζοντα ὅτι ἡ διγλωσσία ὑφίσταται καὶ εἰς ἄλλους λαούς. ὁ κ. Κρουμβάχερ λέγει ὅτι ὅτι ἡ ἀλλαχὸς ὑπάρχουσα διαφορὰ ὕψους ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διαφοροὺς ἐλληνικὰς διαλέκτους ἀλλ' οὐχὶ πρὸς τὰς διαφορὰς τῆς γραφομένης καὶ λαλουμένης γλώσσης ἣ ὅποια εἶναι μεγαλειτέρα καὶ οὐσαυδεστέρα. Συγχρόνως ἀνασπενᾷ τὰς ἱστορικὰς ἀνακριβείας τοῦ κ. Νικολαΐδου, αἱ ὁποῖαι τὸν κάμνουν νὰ μὴ θέλῃ νὰ συζητήσῃ μετ' αὐτοῦ ἐπικριτὰς του.

ΝΕΑ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΑΠΟΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ Β.ΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

1. Τμήμα χειρογράφων.

Δωρεὰ Νικολάου Πετσάλη ἱατροῦ.

Συλλογή 22 χειρογράφων συγγραμμάτων τοῦ διδασκά-
λου τοῦ Γένους *Νεοφύτου Δούκα*. Αἱ πλεῖστοι ἰδιόχειροι,
τινὲς φέρουσαι σημειώσεις ἢ διορθώσεις τοῦ ἰδίου καὶ
τινὲς ἀνέκδοτοι ὅλως.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ «Βυζαντινοῦ Δελτίου» τοῦ Μονάρχου δημοσιεύεται ἀξιόλογος καὶ περιεργωτάτη μελέτη περὶ τῶν ἀποικιστικῶν ἀνατολικῶν λαῶν καὶ ἰδίως Σύρων καὶ Ἑλλήνων ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μεσαίωνος. Ἡ μελέτη αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν 3. Α. Μπαρμπιέρη καὶ παρουσιάζει ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μεσαίωνος συνδέσεις τῶν Ἀνατολιστῶν.

13ον ἐν Ἀβυθούργῳ συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν.
Εἶναι ἰδίως περιέροντες εἰς τὴν μελέτην αὐτὴν ὅτι ἀ-
νευρίσκομεν εἰς τοὺς πρώτους αὐτῶν μεταδότας τὰν
ἀνατολικὸν πολιτισμοῦ εἰς τὴν Δύσιν, τοὺς ἰδίους πα-
τριώτας μικροπρόρους καὶ τοὺς ἀνευ ὀρισμένου ἐπαγ-
γέλματος τυχοδιώκτας τοὺς ὁποίους ἀπαντῶμεν καὶ σι-
μερον ὡς πρωτεργάτας εἰς διαφόρους χώρας μολίς
τώρα εἰσερχομένους εἰς τὸν πολιτισμὸν ὅπως π. χ. εἰς
τὸ Σουδάν καὶ τὴν Ἀβυσσινίαν καὶ ἀλλαχοῦ. Οἱ Ἑλ-
ληνες μετανάσται δὲν ἥλλαξαν καθόλου καὶ ἀπὸ τὰς
ἀρχὰς τοῦ Ε' αἰῶνος μέχρι τοῦ Η' εἰς τὸ πρῶτον δι-
κονουσιμα ὅτι νέος κόσμος ἀνεμεταλλευτος ἡνοιχθῇ δι-
αυτοὺς, ἀδρόοι μετέβαινον καὶ ἐξήσχον ἐκεῖ τὸ ἐπάγ-
γελμα τοῦ ἐμπορίου ἰδίως τοῦ *πομπολώου* Οὗτο ἀκο-
λουθοῦμενοι καὶ ἀπὸ τῶν Σύρων, τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν
τῶν Ἑλλήνων ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα,
ἐπρωχθήσαν ἀπὸ τὰς ἰταλικὰς πόλεις εἰς τὴν Ἰστα-
νουλῶν, τὴν Γαλιανίαν, Γερμανίαν καὶ τὴν Μεγάλῃν Βο-
ρειαν. Ἀλλ' ὁ ἔρωσ αὐτὸς τοῦ κέρδους ὁ ὁποῖος
τοὺς ὤθει καὶ τοὺς ἔκαινε νὰ ὑπερνικήσῃ τόσας
δυσκολίας καὶ κινδύνους εἰς τόπους βαρβάρους, τοὺς
ἀνέδειξε συγχρόνως ἀσυνειδήτους μὲν ἀλλ' ὀπωδιήποτε
ἀποστολούς τοῦ πολιτισμοῦ. Χάρις εἰς αὐτοὺς ἡ βαρ-
βαρότης τῆς Δύσεως ὑπῆρξε ὀλιγώτερον βάρβαρος, ἡ
μετ' αὐτῶν ἡ συνεχὴς ἐπικοινωνία τῶν κατοίκων τῆς
Δύσεως τῆς βαρβαρῶν ἐκείνης ἐποχῆς ἥλλαξε καὶ ἐμε-
τρίσας κάπως τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τοῦ Μεσαιῶνος.
Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡ ἀρχαία ἀνάπτυξις ἐνεκα τῶν
ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων ἐξηφανίζετο καὶ ὁ βίος καθι-
στατο πλέον τραχὺς καὶ αἱ συνήθειαι σκληρότεραι· ὁ
πολιτισμὸς λοιπὸν τὸν ὁποῖον εἰσήγαγον οἱ ἀφανεῖς αὐ-
τοὶ ἐμποροὶ Ἑλλήνες καὶ Σύροι ὑπῆρξεν διὰ τὴν Εὐ-
ρώπην κατὰ ἀνάγκην καὶ συνάμα σωτήριον.

K. Mxg.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Μία Ἑλληνὶς καλλιτέχνης.

Εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς δεκάτης συναυλίας τῆς Ἀθηναικῆς Μανδολιναδάς, ἓνα πρόγραμμα γεμάτων ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἐκείνην ποὺ δέχεται, αἰσθάνεται, ἀπορροεῖ ὁ ὄργανισμός μας, εἶδα καὶ τὸ ὄνομα τῆς Κας Φωκᾶ.

Δὲν εἰςέρω διατὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀγνώστου κυρίας δὲν
 με διέθεσε πολὺ εὐμενῶς, καὶ με κάποιαν δυσπιστίαν
 ἐπέβαλε ἐπὶ τὴν ἀκούσάν. «Καμμία ἀπὸ τῶν συνηθισμέ-
 νων», εἶπα με τὸν νοῦν μου

Εὐτυχῶς εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων φθόγγων τοῦ ἀντή-
χισαν ἀπὸ τὸν προνομίον αὐτοῦ ἀναγγαλῆς ἤρῃσε νὰ
φεύγῃ ἡ ἄδικος προκατάρτης καὶ ὅταν ἐτελείωσεν τὴν
δυσκολοτάτην *Αἰα τοῦ Ἰαίου τῆς Δινόρας* ἡ ὁποία
χρησιμοῖται ὡς τεμάχιον διαγωνισμοῦ εἰς τὰ ὠδεῖα,
ἐνόησα ὅτι εὐρισκόμεν πρὸ καλλιτεχνίδος καὶ ὅλα
τελείας μὲ ζηλευτὴν φωνὴν ἐλαφρὰς sorpasso καλλιερ-
γημένην μὲ πολλὴν σοβαρότητα καὶ εὐσυνειδησίαν εἰς
τὴν ἀληθινὴν σχολὴν τοῦ τραγουδιῦ. Εἰς πολλὰ μοῦ
ἐνθύμισε τὴν περιφίμον Μέλμα. Ἡ Κα Φονά ἐκτός
τοῦ ἀργυροῦ μετὰ τὴν τῆς φωνῆς καὶ τῆς καθαρὰς
καὶ τεχνικῆς εὐσεπείας, ἔχει τὸ προσὸν τῆς mezza-
voce μὲ τὴν ὁποίαν, χωρὶς κανένα κόπον, ἀνεβαίνει εἰς
τὰ ὀψύτα *Μι καὶ Φα* (ἄϊα τῆς Perle de Bresil καὶ
Λακμὴ) ἐναρμόνει δὲ τόσον τελείως μαζὺ συλλαβὰς

Ἡ δωρεὰ αὕτη κατέλαβε ἐν τῷ τμήματι, τοὺς ἀριθμοὺς 2215 ἕως 2235 (τῆς μιᾶς συγγραφῆς περισσωθείσης εἰς δύο ἀντίγραφα).

Αἱ συγγραφαὶ αὐτὰν περιστρέφονται εἰς τὴν δια-
ρῥῆμιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας, πολιτείας καὶ ἐκπαιδευ-
σεως.

2 Ἱστορικὸν ἀρχεῖον τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης

α· Μεγάλη δωρεά τοῦ στρατηγοῦ Ν. Μακροῦ.

Ὁλόκληρον τὸ Ἀρχεῖον τῆς οἰκογενείας Μακρῇ. Εἰς αὐτὸ ἀνήκουσιν ἔγγραφα ἱστορικὰ πρωτότυπα καὶ ἀνέκδοτα τῶν ἐτῶν 1820 ἕως 1833 ἐν ὧν τὸν 454. ἀνέχεται τὸν ἀριθμὸν 2237.

Κατέλαβον ἐν τῷ τμήματι τὸν ἀριστον τοῦ
 Στρέφονται τὰ ἔγγραφα ταῦτα κυρίως εἰς τὴν ἱστο-
 ρίαν τῆς Στρεφᾶς Ἑλλάδος.

Τὸ Ἀρχεῖον τοῦτο χορηγεῖται δι' ἐπιστολῶν τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τοῦ Ἀνδρόντου, τοῦ Βαρνακιωτοῦ, τοῦ Ἀνδρέα Καραϊσκού τοῦ Γ. Καραϊσκάκη τοῦ Τζατοῦ, ὡς καὶ τῶν Σκαλιῶ, Πανουργιᾶ, Δουβουνιώτη, βέλαι, Ράγκου, Ἰσκού Σπαθίῃ, Κατσιογιαννίῃ, Κοντοσόγγῃ, Σαφάρῃ, Γκούρῃ. Ἀλέξῃ Βλαχοπούλῃ, τοιανίῃ καὶ ἄλλων.

Επίσης, υπάρχουν επιστολές του στρατηγού Δ. Μακρή ως και του Καποδιστρίου. Μαυροκορδάτου, Τζόρτζης Χόρχαν και του διασήμου Μητροπολίτου Ούγγροβλαχίας Ιγνατίου.

β. Ἐπίσης παρεξήρτησεν εἰς τὸν ἱστορικὸν Ἀρχεῖον
τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης ὁ ἐν Σύρῳ λόγιος ἱστοριοδίκτης
κ. Περούλης Ζελεντῆς πολυτίμων σειρὰν Ναξιακῶν
ἐγγράφων χρησίμων κυρίως ὑπὸ γλωσσολογικὴν καὶ
τοπογραφικὴν ἐποψιν. Ἡ σειρὰ αὕτη κατέλαβε τὸν
ἀριθ. 2238 ἐν τῷ ἀρχείῳ.

γ'. Ἐπίσης ὁ Ἐπιμελητὴς κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου
ἔδωκεν 29 ἔγγραφα τοῦ Ἀγώνος μεταξύ τῶν ὁποίων τὸ
ἐπίσημον ἔγγραφον πρὸς κατάργησιν τοῦ Ἀρείου Πά-
γου τῶν προϋφόντων καὶ ὀπλαρχηγῶν τῆς Ἀνατολικῆς
Ἑλλάδος (Ἀθηνῶν, Λεβαδείας, Θηβῶν, Σάλωνος καὶ
Γαλαντίου) γραφὴν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1822. Τὰ
ἔγγραφα ταῦτα καταβιβάζονται ἐν φάκελον 2239.

Δωρεὰ Δ. Βικέλα

α') Πέντε αντίγραφα μεσαιωνικών δηλωδῶν ποιήσεων, ἀντιγραφέντα ἐκ χειρογράφων εὐρισκομένων ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῶν «Δημοδῶν ποιήσεων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος» Γουλιέλμου Βάγγερ καὶ συμπληροῦντα οὕτω συλλογὴν τοιούτων δωριθέντων ἐν ἔτει 1891 ὑπὸ τοῦ ἰδίου κ. Βικέλα. (Ἀριθμὸς 1289, χειρογράφου). β') διακόσια ὀγδοήκοντα (280) ἐκδόσεις καὶ ἄλλα σπουδαῖοτάτα ἔγγραφα τοῦ Γάλλου πλοίαρχου καὶ κατόπιν ναυάρχου Γαλιάνδου προσιτάμενου τῆς ἐν Ἀνατολῇ μοίρας τοῦ γαλλικοῦ στόλου κατὰ τὰ ἔτη 1828—1834, περὶ τῶν συμβάντων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τῆς τόσον κρίσεως καὶ περιπετειώδους διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὧν ὑπῆρξεν μάρτυς γ') ἐσφραγισμένον δέμα, περιέχον ἔγγραφα σχετικὰ πρὸς τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα καὶ ἀνηκον τῷ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβροῦ τοῦ Σπένκερ Δανῶ Ἰωάννῃ Πίφω. Κατ' ἀξίωσιν τοῦ δωρητοῦ τὸ δέμα τοῦτο δὲν θέλει ἀνοιχθῇ εἰμὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ δ' τὰς κρίσεις καὶ εἰδήσεις τῶν ἐρωπαϊκῶν ἐφημεριδῶν περὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἔτη 1835—1845 ἀποκεκομμένας καὶ δεδεμένας εἰς μέγαν τόμον (Scrap—α book) ὑπὸ τοῦ θερμοῦ Γάλλου φιλέλου κ. Εὐχθάλ. τοῦ κ. Βικέλα κατέλαβον ἐν τῇ

Αἱ δωρεαὶ αὗται τοῦ κ. Βικέλα κατέλαβον ἐν τῇ
 τμηματὶ τῶν χειρογράφων τοὺς ἀριθμοὺς 2240, 2241
 2242 καὶ 2243.

ται και οπτοῦνται κατὰ χιλιάδας οἱ ἄνθρωποι. Τὰ Μονύχια λοιπὸν ἦσαν μᾶλλον πάσης ἄλλης, ἢ ἐορτῆς τῆς ἀνοίξεως, τῶν ἀγρῶν, τῶν ἀνθέων, τῆς ἀναβαλλούσης φύσεως.

Ἐν τούτοις, ὑπῆρχε καὶ μία ἄλλη ἐορτὴ συμπύπουσα χρονολογικῶς, ἀκριβέστατα, πρὸς τὴν ἰδικήν μας πρωτομαγιά. Ἦσαν τὰ Θαργήλια, ἐορταζόμενα καὶ ταῦτα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τὴν ἑνὴν καὶ τὴν ἑπτὰ τοῦ μηνὸς Θαργηλιώνος, ὅστις ἀναλογεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ τὸν ἰδικὸν μας Μάιον. Ἀλλὰ τὰ Θαργήλια δὲν ἦσαν ἐορτὴ τῶν ἀνθέων. Ἦσαν ἐορτὴ τῶν ἀρχιζόντων νὰ ὀριμάζωσι καρπῶν. Ὁ Ἀπόλλων, δηλαδὴ ὁ ἥλιος, ἀποκτῆσας ἤδη ἀρκετὴν θερμότητα, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὀριμάζῃ τοὺς καρποὺς οὔτινες — οἱ δημητριακοὶ τοὐλάχιστον — ἀπὸ τοῦ τρίτου δεκαήμερου τοῦ Μαΐου θερίζονται πλέον ἐν Ἀττικῇ. Καὶ σημειωτέον, ὅτι ἐν τῇ παναρχαίᾳ διαλέκτῳ θαργηλίους ἔλεγον τοὺς καρποὺς.

Πραγματικῶς λοιπὸν, ἐορτὴ τῆς ἀνοίξεως καὶ τῶν ἀνθέων, περιωθεῖσα ἐν τοῖς ἡμέτεροις ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ θεωρεῖται μᾶλλον ἢ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἣν δὲν εἰσεύρω διατὶ ἐκάλεσαν Παναθήναια οἱ προγενέστεροι ἡμῶν λόγοι.

Ἡ δὲ σημερινὴ πρωτομαγιά ἀναλογεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὰ Θαργήλια τῶν Ἀρχαίων, ὡς εἴρηται.

NEON ASTY 5 Μαΐου: Τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον, ἄρθρον τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Κουρτίδου, εἰς τὸ ὁποῖον καταδικάζει τὸ προαγγελόμενον ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον τοῦ 1904 ὡς ἀποβλέπον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπλῶς, ἐν ᾧ πρωτίστως ἀνάγκη εἶναι νὰ γίνῃ σκέψις περὶ βελτιώσεως αὐτῆς. Καὶ λέγει:

« Ἐν πλήρει εἰκοστῷ αἰῶνι, ὅποτε ἡ Ψυχολογία σκορπίζει τὸ φῶς τῆς εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὅποτε ἐδημιουργήθη νέα καὶ θαυμασία ἐπιστήμη, ἡ ψυχολογία τοῦ παιδίου διοργανοῦται ἑλληνικὸν ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον καὶ δὲν ζητοῦνται τὰ νεώτατα ψυχολογικὰ πορίσματα περὶ τῆς ἀντιλήψεως τῶν παιδίων, τῆς προσοχῆς, τῆς μνήμης τῆς πνευματικῆς κοπώσεως, τῆς ἀφαιρετικῆς καὶ κριτικῆς ἐνεργείας τῶν, διὰ νὰ χρησιμοποιηθῶσι εἰς τὴν σύνταξιν νέων προγραμμάτων, συμφωνοτέρων πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ πρὸς τὴν ἰδιοφυῖαν τῆς φυλῆς μας;

Εἰς ἄλλα συνέδρια συζητεῖται ὡς εἰς τῶν ὑφιστάτων σκοπῶν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἡ ἐπιμέλεια τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος ἢ ἐνίσχυσις δηλαδὴ τῶν ἐθνικῶν ἀρετῶν καὶ ἡ ἐκρέωσις τῶν ἐθνικῶν σφαλμάτων. Ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸν συνέδριον δὲν ἔχει καιρὸν διὰ τοιαῦτα μικρὰ ζητήματα!... »

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ Μαρασλῆς ἐδώρησε δεκά χιλιάδας λίρας πρὸς ἀνέγερσιν Ἐμπορικῆς Σχολῆς εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἀπεφασίσθη ὅπως τὸ δαπάναις τοῦ κ. Κωτσάκη ἀνεγειρόμενον μνημεῖον τῶν γάλλων φιλελλήνων τῶν πεσόντων κατὰ τὸ 1821 στηθῇ ἐν Ναυπλίῳ.

Τὰ ἀποσταλέντα εἰς τὴν Διεθνή Ἐκθεσιν τοῦ Ζαπτείου καλλιτεχνικά ἔργα ἀνέρχονται εἰς τετρακόσια περίπου. Πρὸς τοποθέτησιν αὐτῶν χρησιμοποιεῖται τὸ περιστύλιον καὶ μία αἰθούσα συνεχομένη.

Εἰς Δῆλον ἀρχίζουν αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς.

NEA BIBLIA

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ. Τεύχος 14 περιέχον διπλοῦν πίνακα Ἀλεξανδρείας Β' καὶ ἄρθρα ἀπὸ τοῦ «Καρναζόλης» μέχρι τοῦ «Κλαδῆς» ἐξ ὧν Καρολίδης. Κάρολος Α' τῆς Ρωμανίας Καστελλόριζον. Κερασσοῦς, Κινηματογράφος. Ἐκαστον τεύχος ἐν Ἀθήναις λεπτὰ 80, εἰς τὰς ἐπαρχίας λ. 90 εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δρ. 1. Ἐκδότης Μπέξ καὶ Μπάρετ ἐν Ἀθήναις.

Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΗΡ ὑπὸ Δ. Ε. Πρωτοπαπαδάκη (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων) Ἀθῆναι 1903 τυπογραφεῖον «Ἐστία» σχῆμα, 16ον σελίδες 88 λεπτὰ 40.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑ ἀνάγνωσις Πέτρον Ν. Παπαγεωργίου. — Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἀθηνᾶς» — Ἀθῆναι, Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ κατὰ τὸν πρῶτον ἐπὶ Αἰκατερίνης Β'. Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον (1768-1774) ὑπὸ Παντελῆ Μ. Κοντογιάννη. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

IMPORTATION DE LA DOUANE DU PIREE pendant l'année 1902. (Commission Financière internationale) Athènes imprimerie P. D. Sakellarios 1903.

ATLAS DE FINLANDE publié par la Société de Géographie de Finlande, volume in folio, Helsingfors, 1899.

ALLGEMEINE PAEDAGOGIK AUS DEM ZWECK DER ERZIEHUNG ABGELEITET ὑπὸ Fried Herbart μετ' εἰσαγωγὴν καὶ σημειώσεις τοῦ Deur Theodor Fritsch. Mks 0,40 ἀναδημοσίευσις ὑπὸ τῆς Bibliothéque Universelle de Leipzig.

BYZANTINISCHE ZEITSCHRIFT 12 ter Band. — Leipzig B. G. Teubner 1903.

PAUL ADAM par Marcel Batilliat biographie illustrée de portraits, autographes etc. — Bibliothèque internationale d' édition, 9 Rue des Beaux-Arts, Paris. — Prix 1 franc.

Ἡ διεθνὴς Ἐκδοτικὴ Βιβλιοθήκη ἀναγγέλλει ὑπὸ τὸν τίτλον «Les Célébrités d'aujourd'hui» τὴν προσηρῆ ἔκδοσιν τῶν ἐπομένων βιογραφιῶν: Octave Mirbeau par Edmond Pilon. Frédéric Nietzsche par Henri Albert, Remy de Gourmont par Pierre de Querlon.

Ἀγγέλλονται:

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ φωτοτυπικὴ ἀντιγραφή τῶν ἐν αὐτῷ θησαυρῶν μετ' ἐπεξηγηματικῶν κειμένων ὑπὸ Ι. Ν. Σβορώνου, διευθυντοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου. Τὸ πρῶτον τεύχος ἐκδίδεται μετ' ὀλίγας ἡμέρας τιμώμενον δρ. 40 ἐν Ἑλλάδι καὶ φρ. χρ. 8 1/2 εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐκδότης Μπέξ καὶ Μπάρετ Ἀθῆναι.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Εἰς τὸ τεύχος 62 σελὶς 448, στίχος 48 γράφει: ἡμεῖς ἀντὶ ἡμῶν.

Τ ΑΚΑΛΛΙΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμητικὸς Οἰκοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κοιμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Ἐδωδιμοπωλεία

Ι. Κ. Ἀσπιώτης, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, ἔναντι Βουλῆς, 3.

Ἀποκλειστικὴ ἀποθήκη τῶν φημισμένων ἐγχωρίων κονσερβῶν: χορταρικά, ὀπῶραι, τουρσιά κλπ.

Modes

Ερμεῖον, Γαλλίδες ράπτρια, ράπτει, τὰ καλλίτερα φορέματα, ὅλοι οἱ νεωτερισμοί.

Μαρμαρογλυφεῖα

Ιωάννης Γ. Χαλδούπης ὁδὸς Πανεπιστημίου 6.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡπείρου 67.

“ΑΤΛΑΝΤΙΣ,”

Ἑλληνικὴ Ἐφημερὶς Ἰδρυθεῖσα τῷ 1894, Ἐκδιδόμενη δις τῆς ἐβδομάδος ἐν Νέᾳ-Ῥόρκῃ.

Ἐτησίᾳ Συνδρομὴ Φράγκα Χρ. 15.

THE “ATLANTIS”, 2 Stone St. NEW-YORK, U. S. A.

BIBΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ & ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
Ἀθῆναι, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, 7.
Ἔργασια καλλιτεχνικῇ. — Ὑλικά α' τάξεως. — Τιμαὶ συγκαταβατικά.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΠΗΛΗΝ ΠΡΟΤΕΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ, ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ

Σχολαὶ

Προπαιδευτικὴ
Γεωργικὴ
Βιομηχανικὴ
Μεταλλευτικὴ
Μηχανουργικὴ
Ἐμπορικὴ
Ναυτικὴ

Οἰκοτροφεῖον Γαλλικόν τροφεῖα ἐτήσια δρ. 1200.

Ἐσπερινὰ μαθήματα ξένων γλωσσῶν, μηνιαῖα δίδακτρα Δρ. 5.

ΔΕΛΤΙΟΝ μηνιαῖον τῶν προσόδων τῆς γεωργίας, βιομηχανίας κλπ. κυκλοφοροῦν εἰς 12.500 ἀντίτυπα (συνδρομὴ ἐτησίᾳ δρ. 2.)

ΑΓΩΝ

Ὁργανον Ἑρένης τῶν ἠθικῶν καὶ δίκων δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Παρέχον καθ' ἐβδομάδα τελείαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ὅλου καὶ ἰδία ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ φυλετικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως δι' ἀνταποκρίσεων ἐκ πάσης γωνίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν πληθυσμοῦ, γλώσσης, σχολείων καὶ παρακολουθῶν τὴν ὕλην καὶ ἠθικὴν προσδόν τοῦ ἔθνους ἐν Ἡπείρῳ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, ταῖς νήσοις καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Διευθυντής: Ι. ΔΑΜΠΡΙΑΝΟΣ, Δικηγόρος.

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προπληρ. } Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 10
} Ἀλλοδαπῆς Φρ. χρ. 10

Ὁδὸς Ἱπποκράτους, 5.

LA PLUME

Revue bi-mensuelle illustrée littéraire et artistique

Directeur: KARL BOËS

31 Rue Bonaparte, Paris, VI

Abonnements: un an Frs 18.

ΤΥΠΟΣ

Ἐφημερὶς Θεσσαλικὴ καὶ Μακεδονικὴ ἐν Βόλῳ Διευθυντής καὶ ἰδιοκτήτης: Δ. Α. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ
Δημοσιεύει τὰς ἀκριβεστάρας καὶ νεωτέρας Θεσσαλικὰς καὶ Μακεδονικὰς εἰδήσεις.

ἔχει τὴν μεγαλειέραν κυκλοφορίαν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπὸ ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας.

Ἐρευνᾷ τὰ Θεσσαλικά καὶ Μακεδονικά ζητήματα.

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ: Ἐσωτερικοῦ Δρ. 15
Ἐξωτερ. Φρ. Χρ. 15

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν

Συντάκτης καὶ Διευθυντής

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 ὁδὸς Ζήνωνος 16 ἐν Ἀθήναις

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ δρ. 6: Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυχοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Ἐγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Πατροδικαστικὴ, Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία κλπ. κλπ.

“ΡΩΣΙΑ”

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΙΑ

ΖΩΗΣ, ΠΥΡΚΑΙΑΣ
ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΘΡΑΥΣΣΩΣ ΥΕΛΩΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΝΩ ΤΩΝ **200.000.000 ΔΡ.**

ΕΠΛΗΡΩΘΗΣΑΝ ΤΟΙΣ ΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙΣ ΠΛΕΟΝ ΤΩΝ **400.000.000 ΔΡ.**

Διευθυντής τῶν ἐν Ἑλλάδι Πρακτορείων: ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΟΡΕΣΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου **21**

ΔΕΚΤΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΟΡΟΙ ΣΥΜΦΕΡΩΤΑΤΟΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κεφάλαιον 20 000.000 — Ἀποθεματικὸν 13.500.000

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ ὅ τυπογραφικῶν φύλλων ὅου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἄρθροις εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὡς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Ἑσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8
Ἐξωτερικοῦ Φράγκα 8

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτήσιαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἥμισυ τῆς συνδρομῆς.

Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κον Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Εἰς Ἀθήνας

LA CRITIQUE INTERNATIONALE

Revue mensuelle des Livres, des Théâtres et des Arts.

Directeur: E. SANSOT - ORLAND; Rédacteur en chef: ROGER LE BRUN

Bureaux: 20, Rue Mazarine, PARIS

La Critique Internationale est fondée dans le but de suivre le mouvement des diverses littératures française et étrangères.

La Critique Internationale se recommande spécialement:

Aux lecteurs français soucieux d'être tenus au courant des livres nouveaux publiés à l'Étranger et aux lecteurs étrangers désireux d'être bien renseignés sur les actualités littéraires françaises.

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις